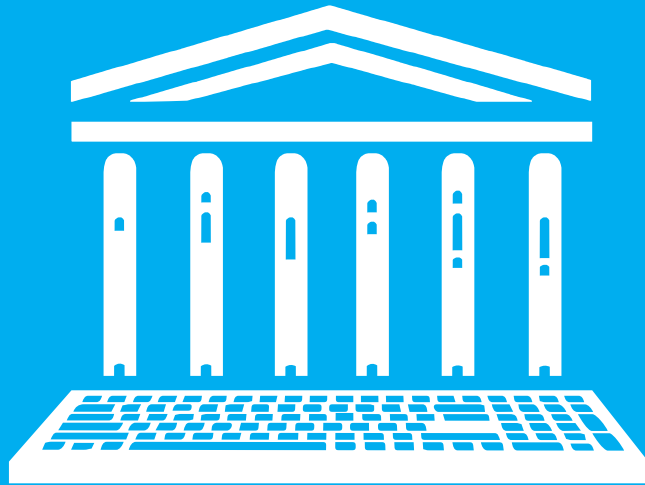

Knjižničarske novice

letnik 28; številka 4/5, 2018

NARODNA IN
UNIVERZITETNA
KNJIŽNICA

Kazalo

3	Identiteta knjižnice in kulturna dediščina
8	Centralna katalogizacija gradiva šolskih knjižnic
10	Branje je v okno v svet: spodbujanje branja v šolski knjižnici
12	O družbeni pravičnosti, raznolikosti in aktivnih spremljevalcih družbe
17	Prvi strokovni simpozij članov sekcije za šolske knjižnice v ZBDS
18	Storitve za odprto znanost
20	Srečanje zaposlenih Arhiva RS in NUK
25	Odmev na naslovno spletno stran ZBDS
28	Nacionalni standardi za delovanje šolskih knjižnic v Ameriki
31	Talenti – razstave mladih likovnikov v knjižnici
32	Na zmenek s knjigo
36	“Branje knjig je zame intimna stvar”: Intervju z dr. Alenko Miškec
38	Zbirka Prvih beril v Knjižnici Velenje in njena spletna predstavitev
40	Starejše razglednice kamniško-komendskega območja objavljene na spletu
42	Spomini na Sokolski dom
46	Tolkien: Maker of Middle-earth – razstava v oxfordski Bodleiani
48	Praga: Strokovna ekskurzija Društva bibliotekarjev gorenjske
51	Zahvale in priznanja Fakultete za družbene vede 19. Častni shod FDV
52	Trubarjevo priznanje 2018 Jedert Vodopivec Tomažič
53	Priznanje Zveze društev Slavistično društvo Slovenije Kseniji Majovski
54	Povabilo k sodelovanju v tematsko številko revije Knjižnica
55	Povabilo k udeležbi na Zaključni konferenci: Družinska pismenost

»Poznavanje sebe je začetek vse modrosti.«

(Aristotel)

Identiteta. Močna beseda, ki od nas zahteva globok razmislek. Kdo pravzaprav smo?

Je identiteta knjižnice skupek lastnih ali prepričanj družbe? Se gradi na podlagi preteklih izkušenj predhodnikov, ki so tlakovali pot knjižničarskega razvoja ali jo gradimo sami? Kako individualni smo lahko znotraj skupinske identitete? Takšna in podobna vprašanja so se mi porajala ob branju uvodnega prispevka, ki je bil naš navdih za tokratno naslovnico. Upam, da bo postal tudi vaš.

Ob novem letu pa še zahvala za vašo podporo. Cenimo, ker skupaj z nami gradite identiteto Knjižničarskih novic – Vi ste tisti, ki zapolnite belino našega papirja! Spoštovane bralke, spoštovani bralci, pred vami je nova, dvojna številka Knjižničarskih novic in verjamem, da jo boste tudi vi prebrali s takšnim veseljem, kot sem jo jaz,

Mojca Trtnik
odgovorna urednica

ISSN 0353-9237

Izdala in založila: Narodna in univerzitetna knjižnica, Turjaška 1, 1000 Ljubljana; Za knjižnico: Martina Rozman Salobir; Odgovorna urednica: Mojca Trtnik (e-pošta: mojca.trtnik@nuk.uni-lj.si); Uredniški odbor: Branka Kerec, Meta Kojc, Bojana Medle, David Ožura, Veronika Potočnik, Sabina Šolar, Magdalena Svetina Terčon, Damjana Vovk; Oblikoval in tehnično uredil: Matej Zorec; Tisk: COLLEGIUM GRAPHICUM d.o.o., Ljubljana; Ilustracija na naslovnici: Matej Zorec; Identiteta knjižnice in kulturna dediščina; Naklada: 260 izvodov

Navodila za pripravo prispevkov so dostopna na spletnem portalu Knjižničarskih novic. <http://old.nuk.uni-lj.si/knjiznicarskenovice/v2/ObvestiloAvtorjem.aspx>

Za nenamerne tiskarske napake se vam že vnaprej iskreno opravičujemo.

Naročila in odpoved tiskane in elektronske oblike Knjižničarskih novic knjiznicarske.novice@nuk.uni-lj.si oz. tel. št. 01/2001-148 Naročnina za leto 2016: 50,00 EUR za tiskano obliko & 1 brezplačen dostop do elektronske oblike, 30,00 EUR za dostop do elektronske oblike.

Identiteta knjižnice in kulturna dediščina

Mojca Rupar Korošec
Narodna in univerzitetna knjižnica
mojca.rupar-korossec@nuk.uni-lj.si

Da bi lahko ustrezno pojasnili vlogo in identiteto knjižnice, si moramo ogledati njene naloge, njeno zgodovino, družbeno okolje, v katerem deluje, in naloge, ki so ji zadane, pa tudi mednarodno okolje, v katerega je vpeta, in način, kako je organizirana, da lahko te naloge izpolnjuje. Zato si bomo v tem članku najprej ogledali, kaj pomeni biti knjižnica, kaj pomeni biti nacionalna knjižnica, pa tudi to, kakšne sodobne izzive prinaša današnjim knjižnicam delovanje v času interneta, digitalizacije in vpetosti v širše evropsko, pa tudi svetovno kulturno in knjižnično okolje.

Zgodovina in vloga knjižnic v Evropi

Prve knjižnice v zgodovini so predstavljale zbirke najzgodnejših oblik pisave, zapisane na glinenih tablicah, ki so jih odkrili pri Sumerjih, 2600 pr. n. št. Kaj so knjižnice oziroma, kaj je njihova identiteta, je bilo najpogosteje opredeljeno z metodo zbiranja in razvrščanja gradiva, saj prvi knjižnični klasifikacijski sistemi segajo vse do leta 700 pr. n. št.

Naslednji pomemben, pravzaprav kar utemeljitveni korak v razvoju evropske kulture in knjižnic predstavlja antična starogrška kultura, saj je sam pojem in beseda »Evropa« grškega izvora, prav

tako pa besedi za knjigo in knjižnico, ki ju še danes prepoznamo in sta se ohranili v mnogih evropskih jezikih.¹

Najpomembnejši grški mislec in pisec, filozof Aristotel (384–321 pr. n. št.), je organiziral celotno grško ali človeško vednost (takrat so ji rekli preprosto »filozofija«, ljubezen do modrosti), po povezanih sklopih, panogah ali znanostih. Mnoge od teh vej znanosti še vedno nosijo nazive, ki jim jih je nadel prav on, in so praviloma tudi kar naslovi njegovih knjig (»Etika«, »Poetika«, »Fizika«, »Politika« itd.). Z drugimi besedami, vsi nazivi sodobnih znanosti so grškega izvora, takšni, kakor jih je poimenoval Aristotel.

Aristotel je imel seveda tudi svojo knjižnico, največjo in najbolj sistematično urejeno tistega časa, in razumljivo je, da je tudi to knjižnico uredil po istih strogih klasifikacijskih načelih, kot svojo filozofijo in svoja knjižna dela.

Aristotel je bil izjemno vpliven mislec, in ker je njegova klasifikacija znanosti in knjižničnih področij pokrivala praktično vse znanstvene veje, se je njegova klasifikacija ohranila tudi v poznejših starogrških knjižnicah, tudi v slavni Aleksandrijski knjižnici,² ki je bila zbirka »vse učenosti tedanjega sveta«. ³ Danes si organizacija Združenih narodov, UNESCO, prizadeva to knjižnico obnoviti in s tem zgraditi novo »svetovno knjižnico«.

Kot anekdoto velja omeniti, da so njegovi učenci, npr. Andronik z Rodosa, ki je urejal Aristotelove spise, skušali po svojih močeh nadaljevati to njegovo klasifikacijo. Tako je nastal naziv »metafizika«, za posebno filozofsko znanost, ki pa v resnici ne pomeni nič več kot »spisi, ki sledijo (knjigi) »Fizika« (»kar je po Fiziki«, ta meta ta physika), ki ga je tem spisom dal Andronik. Aristotel sam danes ne bi vedel, kaj ga čaka, ko bi vstopil v knjigarno in vzel v roke »Aristotelovo Metafiziko«. Res pa je, da lahko v tem prepoznamo tudi metodologijo, ki jo uporabljamo tudi danes: najprej so na vrsti fizični predmeti in za njimi metapodatki.⁴

¹ »biblion«, »biblija« in »biblioteka« (grško »knjiga«: biblion, βιβλίον; množina »knjige«: biblia, βιβλία; »knjižnica«: bibliotheke, βιβλιοθήκη; latinsko: bibliotheca)

² Obstajajo teorije, naj bi bila njegova knjižnica osnova za Aleksandrijsko knjižnico; več v : Blum, Kallimachos: The Alexandrian Library and the Origins of Bibliography, tr. by H. Wellisch (1991) 2.6. "The Library of Aristotle," 53–64.

³ Ta Aleksandrijska knjižnica (v egiptovskem mestu Aleksandriji, imenovanem prav po Aristotelovem učencu, vojskovodji Aleksandru Makedonskem ali Aleksandru velikem) je pozneje žal pogorela.

⁴ The library of Aristotle: the most important collection of books ever formed. . Staikos, Konstantinos Sp., New Castle, Delaware: Oak Knoll Press, 2016.

Današnji svet knjižnic je zasičen z razpravami o tehnologijah in novih servisih, zato včasih umanjka bistvena teoretska povezanost s tradicijo in se nekatere zagate ponovijo. Vse to se lahko odraža kot institucionalni problem identitete knjižnic.

Zgodovina in vloga nacionalnih knjižnic

Zlato dobo knjižnic najbolj predstavlja čas med 17. in 18. st., saj so takrat nastale najpomembnejše evropske knjižnice in tudi prve nacionalne knjižnice.

Nacionalne knjižnice nastajajo kot zbiralke in hraniteljice kraljevskih zbirk državnih suverenov, zato jim je pripadla ponosna vloga nosilke najpomembnejše identitete v državi, to je narodove identitete.⁵ Biti član nacionalne knjižnice je bila posebna čast.

Identiteta tradicionalnih knjižnic oziroma evropskih knjižnic nam danes postane bolj razumljiva, če jo pogledamo v luči nasledstva identitete antičnih knjižnic. Namreč, Evropo so v 18. st. preplavili novi razsvetljenski ideali, ki so tvorili vizijo nove knjižnice. Izpostavilo se je pomembno vprašanje, ki doslej ni prevladovalo, kako lahko knjižnica doprinese k vsakdanjemu življenju v lokalni skupnosti. Postalo je jasno, da je odločilno za stanje v knjižnicah prav razmerje med javnim mnenjem, politiko in ekonomijo države. S francosko revolucijo (1789), ko je v ospredje stopila kot najpomembnejša narodnostna ideja, se je to stanje zelo lepo odrazila v novem tipu knjižnic, ki je za nas pomemben še danes, saj je pripomogla k oblikovanju nacionalnih knjižnic. Zgodovina nam je pokazala, da so knjižnice vedno sledile družbenemu stanju in bile odraz družbenih sprememb. Vendar je vsakršna družbena sprememba zamajala tudi identiteto knjižnice, ki se je po vsakem tovrstnem zgodovinskem prelomu morala na novo konstituirati. Mi pa zato pogumno trdimo, da bodo knjižnice obstajale, dokler bo

obstajala družba, spreminjal se bo samo nosilec informacij.

Knjižnice so od samega nastanka imela opravka s temi osnovnimi nalogami, ki so se obdržale do danes: organizacija oziroma klasifikacija gradiva, posredovanja gradiva uporabnikom, in njegovo ohranjanje. Vse do sredine 19. st. je bila vloga knjižnic v tesni povezavi z izobraževalnimi institucijami, po tem obdobju pa se začnejo te vezi rahljati. Prelom predstavljajo prav Panizzijeva katalogizacijska pravila (1841), ki so predstavljala novo standardizacijo, ki se mu je pridružila še izdelana klasifikacija (v Evropi Univerzalna decimalna). Z novimi pravili, ki so predstavljala sistematično bibliografsko obdelavo znanstvenih dokumentov, se je povečal razmik med tovrstnim delom knjižničarjev in dokumentacijo gradiva. Vsakršna sprememba v družbi, na katero je imela močan odraz politika in javnih institucijah, pa je vplivala na družbena vloga knjižnic in spreminjala njeno identiteto.

Knjižnice so od nekdaj akumulirale znanje, njihova vrednost pa se je odražala v njihovi zmožnosti, kako so se odzivale na te spremembe in se prilagodile spremenjenim potrebam svojih uporabnikov. Zato lahko vidimo povezavo med razvojem knjižnic in razvojem družbe, ki vpliva na spreminjajočo vlogo knjižnic, s tem posredno na njihovo identiteto. Ko spremljamo zgodovino identitete knjižnic, se nam lahko zdi, da je največji razmah najbolj različnih knjižničnih dejavnosti zaslediti v 20. stoletju, 21. stoletje pa povzroči, zaradi povečanih možnosti dostopa do znanja, pravi preporod. Vendar nam je tako videti zato, ker nam je najbližje. To nam lepo

izpričujejo moderne knjižnice po svetu, ko se je zelo pomemben mejnik zgodil okrog leta 1980, ob prestopu iz fizičnega sveta v digitalno dobo. Tudi zato se nam zdi, da ravno zadnja desetletja opazamo, da so močne družbene, ekonomske in tehnološke spremembe radikalno vplivale na tradicionalno vlogo knjižnic v družbi. Vse nove tehnične inovacije so spremenile same družbene pogoje, ki so izzvali spremembe tudi v identiteti in samopodobi knjižnic. S prevladujočim ekonomski vidik nad demokratičnim in z družbeno težnjo po čim boljši izobrazbi, se je knjižnicam odprla nova možnost, da s svojim akumuliranim znanjem postanejo izobraževalni centri v skupnosti. V poplavi informacije je bolj kot kadarkoli postalo očitno, da je od antike najprej preživel model razlikovanja med mnenjem in znanjem (*doxa/episteme*) oziroma med informacijo in vednostjo, čemur so se knjižnice primerno prilagodile, saj so tudi uporabniki knjižnic motivirani in želijo pridobivati znanje, ne samo informacij. Še nekaj je postalo razvidno, namreč tradicionalna knjižnica kot institucija, ki se odziva na družbene spremembe, je v osnovi bistveno bolj prilagodljiva, kakor smo mislili.

Pred univerzalno identiteto knjižnic je potrebno namreč najprej postaviti vprašanje narodne identitete knjižnic. Ta je sestavljena iz osebne identitete vsakega knjižničarja, ki deluje v njej. Vrednost identitete nacionalne knjižnice je premo sorazmerno z vrednostjo osebne identitete posamičnega knjižničarja. Suverenost in medkulturnost se začne pri sebi in služi za odlično povezovanje z drugimi zunaj in znotraj knjižnic.

V zbirki NUK, ki je pomemben simbol identitete Slovenije, hranimo najdragocenejšo pisno kulturno dediščino slovenskega naroda, in jo znamo posredovati naprej. Zato je še vedno biti častno knjižničar v nacionalni knjižnici.

Knjižnice v dobi računalništva, digitalizacije in interneta

Čprav je danes identiteta knjižnice kot družbene institucije videti predvsem v zagotavljanju prostora za pridobivanje znanja, druženje, povezovanje in izmenjevanje mnenj, je bila to vedno njena vloga, spreminja se samo način te vloge. Zato lahko knjižničarji danes prepoznajo skupne temelje svojega dela v kateremkoli zgodovinskem obdobju knjižnic, saj se temelji niso spremenili, nastala je samo nova, razširjena oblika že obstoječega servisa, ki ga je z digitalizacijo omogočila nova tehnologija.

Digitalizirani dokumenti in zbirke imajo visoko nacionalno vrednost, ki rezultira v identiteti samopodobe institucije, ki jih zbira in hrani. To je izvrsten način, kako so digitalne knjižnice integrirane v že obstoječe tradicionalne knjižnice, kot implementirana sprememba v že obstoječe stanje. Digitalnih knjižnice se razvijajo kot servis, ki dopolnjuje internet in služi istemu namenu, razlikuje se samo po dostopu do informacij.

Današnji svet knjižnic je zasičen z razpravami o tehnologijah in novih servisih, zato včasih umanjka bistvena teoretska povezanost s tradicijo in se nekatere zagate ponovijo. Vse to se lahko odraža kot institucionalni problem identitete knjižnic. S spremenjeno družbo se je spremenil tip uporabnika, zato se je

tudi knjižnica, vendar dati uporabniku, kar potrebuje, je bilo knjižnično vodilo, odkar obstaja človeška družba in takoj za njo knjižnica. Družba bo vedno potrebovala dobro stoječo in delujočo knjižnico, ki bo dokumentirala njene dosežke kot zgodovino družbe in ji bo tako rekoč ščitila hrbet. Med tradicijo in inovacijo je bil vedno vmes značilen prehod, ki ga je praviloma zapolnila knjižnica.

Povezava evropskih knjižnic in identiteta

Poglejmo si na primer evropske knjižnice: kaj niso najprimernejše mesto za izvor vprašanja o narodovi identiteti? Na različne načine so že doslej igrale vlogo nekakšnih "evropskih hraniteljic" v svojih okoljih. Evropa ima velikansko kulturno dediščino, zajeto v knjižnicah, muzejih in arhivih. Zelo malo dokumentov v evropskih kulturnih institucijah, pa je dostopnih širšim množicam, zato je bilo potrebno spremeniti sam dostop do tega gradiva. Digitalizacija gradiva je način, kako se izogniti fizičnim, težko obvladljivim pogojem za uporabo dragocenega gradiva, da se obenem ohrani njegova vrednost brez poškodb. Uporabnikom so knjižnice s svojimi orodji ponudili virtualne metapodatke svojih fizičnih objektov.

Tem smernicam razvoja pa je bila naklonjena evropska strategija kulturne dediščine, zato je začela spreminjati pogoje

izposoje in odpirati nacionalne zaklade prebivalcem. Uporabnik knjižnice je zmeraj posameznik, ki pa je vedno tudi pripadnik neke določene skupine; med tem posameznikom in skupino pa se nahaja okolje, s katerim se mora knjižnica soočiti in ga prilagoditi uporabniku. Danes postaja jasno, da niso več v ospredju te pomembne čudovite zbirke, ampak način, kako se približa oziroma servisira ta univerzalni duh znanja, uporabniku. Naj bo še tako univerzalno, znanje je vedno utelešeno v individualnih ustvarjalcih in njihovem kolektivnem duhu, skupinski identiteti. Tukaj je nova vloga knjižnice, ki se mora s svojimi servisi truditi, da premošča te razlike. O tem priča neprecenljiva evropska kulturna dediščina, ki predstavlja temelje evropske narodne identitete in priča o sožitju kultur, narodov in religij skozi stoletja, katerih povezovalni element je večkulturnost.

Evropska unija kot enkratna kulturna združba pa je tudi spredvidela zelo pomembno dejstvo, da ima vsak narod svojo identiteto in svoj nacionalni kulturni zaklad, ki bi s poenotenjem lahko izgubil svojo vrednost, zato rešitev vidi v negovanju posamičnosti oziroma večkulturnosti.

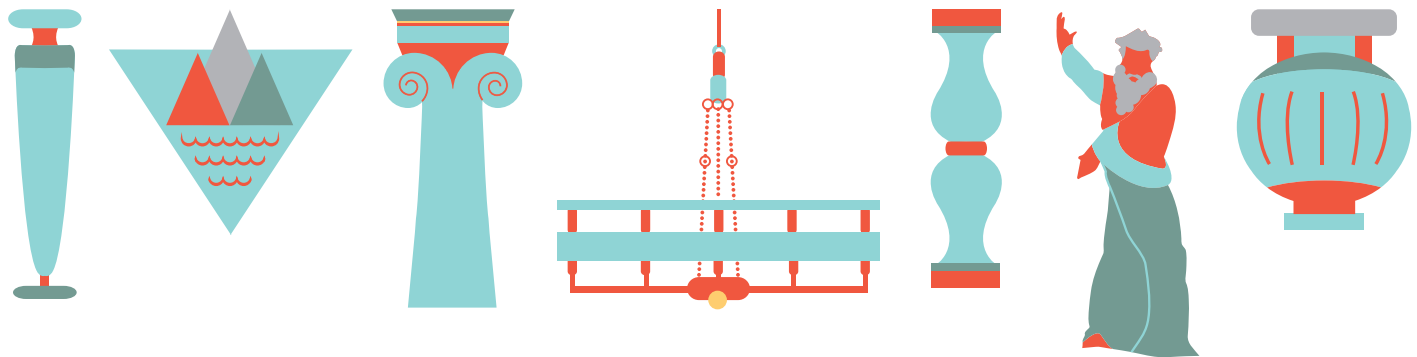
Če pogledamo skupno evropsko kulturno dediščino, ki jo je predstavljala Evropska knjižnica, vidimo, da so jo morali zaradi raznolikosti razpustiti:

»Zaradi ugotovitve, da sistem ne more več slediti specifikam posameznih nacionalnih knjižnic, je konzorcij konec leta 2016 ukinit Evropsko knjižnico. Njeno poslanstvo nadaljuje soroden servis *Europeana*.«⁶

⁵Murray, Stuart (2009). *The Library: An Illustrated History*. Chicago: Skyhorse Publishing.

Jennie E. Callas (2010) A Review of "The Library: An Illustrated History", *Internet Reference Services Quarterly*, 15:1, 69-70, DOI: 10.1080/10875300903535149

⁶https://sl.wikipedia.org/wiki/Evropska_knji%C5%BEnica

Evropska knjižnica je bila skupni projekt evropskih nacionalnih knjižnic, kjer je sodelovala tudi Narodna in univerzitetna knjižnica. Preko tega portala je od leta 2005 posredovala v slovenščini najbolj zanimive slovenske digitalne vsebine, svoj katalog in nacionalno bibliografijo. Po tem modelu posredovanja spletnih informacijskih virov je nastala Digitalna knjižnica Slovenije (dLib.si), ki ponuja brezplačno dostopanje do digitaliziranega znanja in kulturnih zakladov Slovenije. NUK je pristopil k izdelavi spletnega informacijskega portala, z namenom, da bo zagotavljal dostop do svojega gradiva, ki bo služil kot podpora učenju, znanstveno-raziskovalnemu delu, kulturnemu razvoju in razvoju nacionalne identitete tudi v virtualnem okolju, digitalizirano je bilo gradivo, objavljeno na klasičnih nosilcih.

(vir tudi: https://sl.wikipedia.org/wiki/Digitalna_knj%C5%BEnica_Slovenije)

Obsežni vseevropski projekt Europeana, ki ga je leta 2005 začela Evropska komisija, je edini javno financirani nekomercialni projekt digitaliziranja, na katerega se steka vsebina iz različnih virov, ki jo je mogoče videti v izvornem okolju. Nadzor nad lastnimi digitalnimi vsebinami, ostaja v domeni posamične nacionalne institucije, s čemer ohranja avtorske pravice in vzdržuje kvaliteto. Ker se evropske države različno zavedajo pomena digitaliziranja lastne kulturne dediščine, vanj tudi različno vlagajo, tako da je zastopanost vseevropskega značaja neuravnotežena, zanimanje zanjo pa narašča.

(povzeto po: Cerkvenik, Žiga. (2008). Europeana - Evropska kulturna dediščina

na spletu. Knjižničarske novice, 18,(12), str. 30-31)

Evropske institucije se zavedajo pomena kulturne dediščine in v skladu s tem usmerjajo politiko, ki teži k ozaveščanju in prepoznavanju vsebin, ki so bistveno in trajno prispevale k oblikovanju narodove identitete. Naša lastna kulturna dediščina sama sporoča o pomenu, ki ga ima za prostorski in gospodarski razvoj, potrebno jo je samo skrbno evidentirati in jo trajno ohranjati in zaščititi.

(povzeto po: Evropsko leto kulturne dediščine; Eva Dačić-Kodrić, Eva; Knjižničarske novice 27 (9/10), str. 4) Omeniti moramo še enega velikana, digitalnima knjižnicama "Google Book Search" in Europeana se je uradno pod okriljem organizacije Unesco pridružila tudi Svetovna digitalna knjižnica (World Digital Library), kot vizionarski poskus zgraditve nove Aleksandrijske knjižnice. Brezplačno so na voljo redke dragocenosti, ki bodo prispevale k boljšemu medkulturnemu komuniciranju. Idejni vodja je največja knjižnica na svetu, washingtonska Kongresna knjižnica. Glavni cilji so drzni, združevanje čim več svetovne, ne le zahodne kulturne dediščine. To je obenem tudi ena glavnih nalog organizacije Unesco, neomejeno širjenje znanja in kulture. (povzeto po: <https://www.dnevnik.si/1042261100>) Svetovna digitalna knjižnica je vzorčni primer mednarodnega in medkulturnega razumevanja in komuniciranja, ne glede na jezik in nacionalno pripadnost. Omogoča dostop do znanstvenih virov izobraževalnim ustanovam preko interneta.

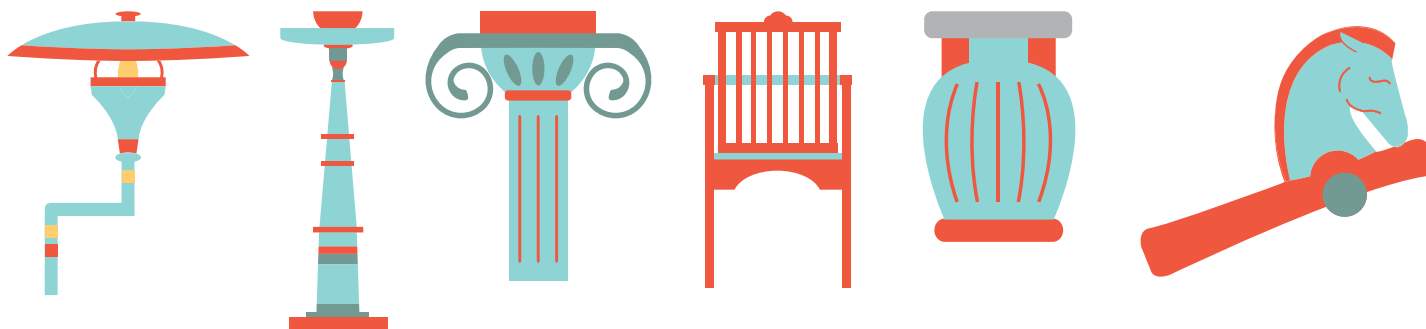
Preostane, da sklenemo.

Narodna in univerzitetna knjižnica

Slovenije, njena vloga in identiteta Zaradi vse večjega množstva informacij je pri našem, knjižničnem delu potrebna spretna metodologija, kako to množstvo najuspešneje prenesti v uporabniku primeren jezik. Naše kompleksno delo torej terja širino in globino znanja. Za čim bolj uspešno delo, pri katerem moramo iti v korak s časom, moramo nadgrajevati in dodatno izpopolnjevati lastno znanje. Relevantnost našega dela se kaže po eni strani v vzpostavitvi razmerja med našim delom in uporabnikovimi potrebami in zahtevami in po drugi, v iskanju trdnih navezav med tradicijo in inovacijo.

»Posebno mesto med knjižnicami zavzemajo nacionalne knjižnice, katerih naloga je hraniti narodovo pisno kulturno dediščino. Pri nas to funkcijo izvaja Narodna in univerzitetna knjižnica. Zbirka predstavlja unikum, v katerem šteje vsak del, saj šele vsi skupaj tvorijo sliko okolja določenega časa. Zato je težko razumeti, da imamo Slovenci, ki svojo nacionalno identiteto utemeljujemo v kulturi in jeziku, tako malo razumevanja za obstoj in razvoj nacionalne knjižnice in za njeno predstavitev v prestižni podobi stavbe.«⁷

V NUK-u hranimo gradivo, ki je izjemno dragoceno, tudi zaradi svoje vsebine. Govora je o knjižnih »kuriozitetah« torej gradivu, ki ima potencialno visoko kulturno vrednost in ki so za Slovenijo nenadomestljivi (v Sloveniji gre za edini primerki oziroma ni podobnih predmetov). Vendar je bilo ugotovljeno:

»Praksi primerno tudi ni *teoretičnih* del, ki bi poglobljeno obravnavala problematiko kulturne dediščine v slovenskih knjižnicah. Le izjemoma zasledimo članke s področja teorije obdelave zbirk, starih tiskov, predstavitev posameznih kolekcij in popisov zbirk. Zato ni čudno, da smo v zadregi tudi pri uporabi osnovnih pojmov, s katerimi bi želeli natančneje opisati gradivo, ki v naših knjižnicah predstavlja kulturno dediščino.«⁸

Na sam razvoj teoretskega dela pa vplivajo različni dejavniki, zato se je z letom 2016 NUK osredotočil na vzdrževanje okolja, ki smo ga že omenili kot tisto, s katerim se mora knjižnica soočiti. Nova metodologija komuniciranja bistveno pripomore k vzdrževanju medosebnih vezi in obenem krepi identiteto same institucije. Uporabniku knjižnice se prilagajamo z

.....
⁷Kodrič-Dačić, Eva (2017) dostopno na: <https://www.delo.si/sobotna/slovinci-smo-zvesti-in-pogosti-uporabniki-splonsnih-knjiznic.html>

⁸Kodrič-Dačić, Eva (2012); Knjižnice in kulturna dediščina: problematika strokovnih definicij in aktualnih normativnih rešitev; dostopno na: https://cezar.nuk.uni-lj.si/common/files/studije/knjiznice_in_kulturna%20dediscina.pdf

⁹Privlačen NUK novih priložnosti; strategija razvoja komuniciranja NUK 2021, [avtorica Karmen Štular Sotošek (vodja projekta) s sodelavci Melita Ambrožič ... [et al.], Ljubljana 2017

¹⁰Ibid., Rozman Salobir, Martina, ravnateljica, Privlačne priložnosti, str. 3

razvijanjem novih komunikacijski orodij, ki jim lahko rečemo tudi novi diskurz oziroma družbena vez med posameznikom kot uporabnikom in NUKom kot institucijo.⁹

Smernice so:

»Številne že obstoječe pristope smo želeli preoblikovati in povezati v učinkovito strategijo z jasnimi cilji, vizijo in vrednotami, ter ustvariti kažipot, ki nam bo kazal pot v prihodnost in nas usmerjal pri vsakodnevnih nalogah in odločitvah v naslednjih petih letih.«¹⁰

V zbirki NUK, ki je pomemben simbol identitete Slovenije, hranimo najdragocenejšo pisno kulturno dediščino slovenskega naroda, in jo znamo posredovati naprej. Zato je še vedno biti častno knjižničar v nacionalni knjižnici.

.....
 Viri

- Murray, Stuart (2009). *The Library: An Illustrated History*. Chicago: Skyhorse Publishing
- Jennie E. Callas (2010) A Review of "The Library: An Illustrated History", *Internet Reference Services Quarterly*, 15:1, str. 69–70, DOI: 10.1080/10875300903535149
- Konstantinos Sp. Staikos (2016), *The Library of Aristotle: The Most Important Collection of Books ever Formed*, New Castle, Delaware: Oak Knoll Press, 2016.
- Blum, Rudolf (2011), *Kallimachos: The Alexandrian Library and the Origins of Bibliography* (Wisconsin Studies in Classics), tr. by Hans H. Wellisch
- Hansson, Joacim; *Libraries and identity* (2010), Chandos Publishing, Oxford Cambridge New Delhi, 2010
- Gilbert, Catherine (2011) *Libraries and Identity: The Role of Institutional Self-image and Identity in the Emergence of New Types of Library*. By Joachim Hansson. Chandos Information Professional Series. Oxford: Chandos Publishing, 2010
- Wintle J. M. (2005). *European Identity: A Threat to the Nation?* *Europe's Journal of Psychology*, May 2005. Dostopno na: http://www.ejop.org/archives/2005/05/european_identi.html
- Jaro Dolar (1982): *Spomin človeštva* (CZ)
- Cerkvenc, Žiga. (2008). *Europeana - Evropska kulturna dediščina na spletu* *Knjižničarske novice*, 18, (12)
- Kodrič-Dačić, Eva (2012); *Knjižnice in kulturna dediščina: problematika strokovnih definicij in aktualnih normativnih rešitev*
- Kodrič-Dačić, Eva, *Evropsko leto kulturne dediščine; Knjižničarske novice* 27, (9/10) *Prispevek knjižnic k evropski identiteti* (2007), *Organizacija znanja letnik* 12, zv. 4

Centralna katalogizacija gradiva šolskih knjižnic

Tamara Debeljak
Narodna in univerzitetna knjižnica
tamara.debeljak@nuk.uni-lj.si

Z mesecem majem 2018 se je v NUK-u začel projekt »Pomoč šolskim knjižnicam in glasbenim šolam pri prehodu na COBISS«, ki smo ga poimenovali Centralna katalogizacija gradiva šolskih knjižnic. NUK je v ta namen zaposlil dva nova sodelavca v enoti Centra za razvoj knjižnic (CEZAR). Gre za dejavnost, ki jo financira Ministrstvo za izobraževanje znanost in šport (MIZŠ) in je namenjena šolskim knjižnicam. Poglavitna naloga je katalogizacija knjižničnega gradiva, ki ga ni v nacionalni vzajemni bibliografski-kataložni bazi COBIB.

Zakon o spremembah in dopolnitvah Zakona o knjižničarstvu (ZKnj-1A) (Uradni list RD št. 92/2015), ki velja od decembra 2015, prinaša spremembe na področju delovanja šolskih knjižnic. V skladu s tem zakonom so se morale vse šolske knjižnice do konca koledarskega leta 2018 vključiti v sistem COBISS.SI. Prehod na COBISS je šolskim knjižničarjem omogočil sklop izobraževanj, s katerimi so se pripravili na prehod na COBISS, pridobili dovoljenje za prevzemanje zapisov, se naučili dodajanja in urejanje zaloge v lokalni bazi, seznanili so se s programsko opremo COBISS ter delom v segmentu izposoja. V postopku vključitve sodeluje Inštitut informacijskih znanosti (IZUM), Zavod RS za šolstvo in Narodna in univerzitetna knjižnica (NUK) (http://home.izum.si/cobiss/solske_knjiznice/).

Med procesom vključevanja v COBISS so se pokazale marsikateri zadrege in zagate. Pri prevzemanju zapisov je lahko knjižničar naletel na gradivo, ki ga ni v vzajemni bibliografski bazi COBIB. V ta namen je MIZŠ ponudilo sredstva za Centralno katalogizacijo gradiva šolskih knjižnic, ki pomaga

Naloge, ki se opravljajo v okviru Centralne katalogizacije gradiva šolskih knjižnic in glasbenih šol:

sodelovanje s šolskimi knjižnicami in glasbenimi šolami, ki vstopajo v COBISS;

katalogizacija gradiva šolskih knjižnic, kreiranje novih kataložnih zapisov in določanje prioritet pri obdelavi;

svetovanje šolskim knjižnicam na področju katalogizacije gradiv;

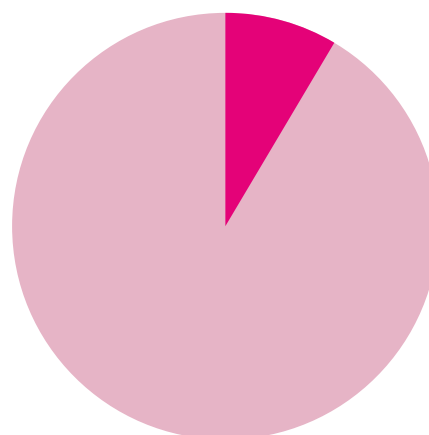
organizacija zbiranja in odpošiljanja gradiva šolskih knjižnic, ki še nimajo zapisov v COBISS-u;

pomoč šolskim knjižničarjem pri prevzemanju zapisov;

usmerjanje šolskih knjižničarjev ob procesu vstopa v sistem COBISS;

identifikacija raznovrstnih težav v zvezi s sistemom COBISS, ki jih imajo šolski knjižničarji;

spodbuda za vstop v COBISS

■ pri Centralni katalogizaciji gradiva šolskih knjižnic sodelovalo 54 šol iz slovenskih regij, kar znese 9 % vseh šol.

šolskim knjižnicam pri prehodu na COBISS, jim nudi osnovne informacije in katalogizira gradivo za knjižnice, ki so brez bibliotekarja z ustrezno licenco za kreiranje zapisov. Specifika so tudi glasbene šole, saj imajo ogromno notnega gradiva, ki ga ni v bazi COBIB, premalo knjižničarjev z licenco, zato dejavnost zajema tudi pomoč pri katalogizaciji gradiva glasbenih šol.

Statistični podatki

V polletnem obdobju, od 1. 5. 2018 do 31. 10. 2018, je pri Centralni katalogizaciji gradiva šolskih knjižnic sodelovalo 54 šol iz slovenskih regij, kar znese 9 % vseh šol. Od tega je bilo 29 osnovnih šol (8 %), 17 srednjih šol (9 %) in 8 glasbenih šol (12 %).

Centralna katalogizacija gradiva šolskih knjižnic je dobra rešitev za šolske knjižnice, ki potrebujejo dodatno pomoč pri prehodu na COBISS in vpisovanju gradiva, ki ga še ni v bazi COBIB.

Št. sodelujočih šol po statističnih regijah

Največ šol je sodelovalo iz Primorsko-notranjske regije (15 %), sledila je Osrednjeslovenska regija (13 %), Obalno-kraška (12 %), Goriška (11%) in Zasavska regija (11%), Jugovzhodna Slovenija (9 %), Gorenjska regija (8 %), Koroška regija (7 %), Podravska in Savinjska regija (2 %), medtem, ko se knjižničarji iz Pomurske in Posavske regije v tem obdobju niso odzvali. Na tem mestu je potrebno omeniti, da nekaj od teh šol že ima knjižničarja z licenco, zato tovrstne pomoči niso potrebovali.

Št. vnesenih zapisov v bazo COBIB in vrste gradiva pri obdelavi

V šestih mesecih, od maja 2018 do konca oktobra 2018, je bilo v okviru Centralne

katalogizacije gradiva šolskih knjižnic v nacionalni bibliografski sistem vnesenih 1.381 kataložnih zapisov, od tega 730 monografski publikacij in 666 zapisov za neknjižno gradivo. Monografske publikacije so zajemale predvsem tuje leposlovne in strokovne publikacije (v angleškem, španskem, italijanskem, albanskem, ruskem in drugih jezikih), učbenike, interno šolsko gradivo, raziskovalne naloge, diplomske naloge, drobni tisk in tudi Braillova pisavo. Neknjižno gradivo so sestavljali predvsem glasbeni tisk, koledarji, glasbeni CD-ji, DVD-ji in CD-ROM-i. Vzporedno s katalogizacijo bibliografskih zapisov, so se kreirali tudi normativni zapisi, kreiranih je bilo 720. Člankov in serijskih publikacij ni bilo veliko, in sicer sta bila kreirana 1 članek in 1 serijska publikacija. V vsem tem času se je nudilo 256 telefonskih in 278 pisnih svetovanj (preko e-pošte).

Zaključek

K projektu sem pristopila z zanimanjem in v pričakovanju novih izzivov, a tudi nekoliko negotovo, saj s sodelavcem nisva vedela, kaj naju čaka, kako bo projekt sprejet, kako bova sprejeta midva in kakšni bodo odzivi šolskih knjižničarjev. Še pred samim začetkom katalogizacije gradiva, sva vsem šolskim knjižnicam in knjižnicam glasbenih šol poslala poziv in kmalu se je izkazalo, da je najina pomoč še kako dobrodošla, saj je bil odziv precejšen. Knjižničarji so torej z veseljem sprejeli najino ponudbo in tudi midva sva se dokaj hitro vpeljala v novo delovno okolje ter se začela spopadati z novimi delovnimi nalogami in izzivi katalogizacije.

Centralna katalogizacija gradiva šolskih knjižnic je dobra rešitev za šolske knjižnice, ki potrebujejo dodatno pomoč pri prehodu na COBISS in vpisovanju gradiva, ki ga še ni v bazi COBIB. Številke so pokazale, da je bilo v polletnem obdobju vneseno veliko gradiva in glede na odzive in vprašanja šolskih knjižničarjev, je zanimanja še veliko. Šolske knjižnice so temelj informacijskega in kulturnega središča mladih bralcev in sestavljajo velik del nacionalnega bibliografskega vzajemnega kataloga COBISS. Upamo, da bo pristojno ministrstvo to upoštevalo in našlo ustrezno rešitev za tiste šolske knjižnice, ki nimajo knjižničarjev z ustreznimi licencami. Ker se je Centralna katalogizacija gradiva šolskih knjižnic dobro »prijela«, je to definitivno ena izmed možnosti, ki bi lahko tekla še naprej. ●

■ Aktivnosti (od maja 2018 do konca oktobra 2018):

št. kreiranih kataložnih zapisov: monografske publikacije (knjige...)	730
št. kreiranih kataložnih zapisov: neknjižno gradivo	666
št. kreiranih kataložnih zapisov: serijske publikacije	1
št. kreiranih kataložnih zapisov: članki	1
št. kreiranih normativnih zapisov	720
število telefonskih svetovanj	256
število pisnih svetovanj (e-pošta)	278

Branje je v okno v svet: spodbujanje branja v šolski knjižnici

Irena Brilej

Knjižnica Gimnazije Poljane
irena.brilej@gimnazija-poljane.com

»Branje je okno v svet. Branje je temeljna spretnost, ki omogoča učenje, osebno rast in užitek. Sposobnost branja in razumevanja sporočil v vseh oblikah (npr. slik, videa, tiska) in vseh kontekstih je ključni kazalnik učenčeve uspešnosti v šoli in življenju sploh. Kot spretnost vseživljenjskega učenja branje presega dekodiranje in razumevanje in sega do interpretacije in razvoja novih spoznanj.« (ALA, 2011)

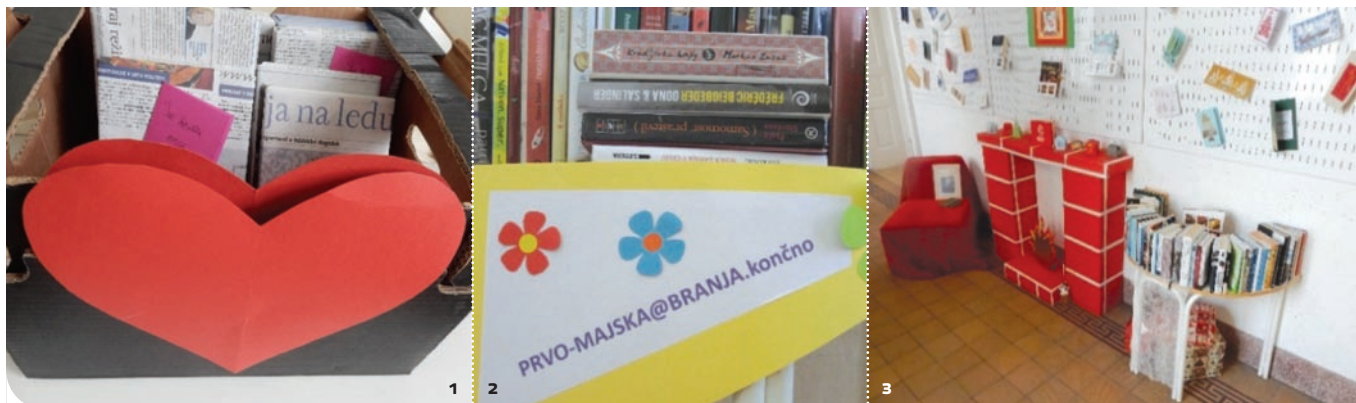
Pomen branja za mlade

Branje je torej vseživljenjska dejavnost in dejavnost za življenjsko dobrobit vsakega posameznika. Zato je še kako pomembno, da branje približamo mladim in spodbujamo njihov bralni interes ter jim omogočamo dostop do čimbolj raznolike in kakovostne bralne aktivnosti.

Učenci bi morali ozaveščati temeljno dejstvo, da obvladovanje branja – bralna

zmožnosti ni potreba le za branje leposlovja, ki ga vse več ljudi jemlje za odvečno razkošje, in še manj le za obvezno branje, ki je za mnoge le neprijetna šolska obveznost, marveč ima veliko večji pomen za kognitiven razvoj, za razvoj sporazumevalne zmožnosti in sposobnosti navezovanja in znanja in uspešnost v šoli in po njej, je prepričana Meta Grosman (2006) in poudarja, da je pomembna tudi motivacija za branje, bralčeva čustvena udeležba in še zlasti odnos do branja.

Navajanje učencev in dijakov na kontinuirano in trajno branje leposlovja je seveda mogoče samo tako, da se jim »predpisuje« tudi knjige, ki jim vzbujajo veselje do nadaljnega branja, zato bi moral biti leposlovni program sestavljen raznoliko in bi moral še posebno v srednji šoli, ko se dokončno oblikujejo stabilne bralne navade, vključevati tudi knjige, ki so zunaj domače in tuje leposlovne klasike, je mnenja Samo Rugelj (2018) in izpostavlja, da izsledki raziskave namreč kažejo, da šola ni samo pozitivni, temveč tudi pomemben negativni vidik pri oblikovanju poznejšega odnosa do branja knjig, kar bi vsekakor moralo vplivati na splošen okvir šolskega knjižnega programa. Digitalna tehnologije, pametni telefoni, socialna omrežja so v tretjem tisočletju tako spremenili bralno

1 Zmenek na slepo s knjigo 2 Prvomajsko branje 3 Razstava ob svetovnem dnevu knjige

izkušnjo in bralne prakse, da to terja ustrezno posodobitev šolskega programa, ugotavlja Rugelj (2018).

Poslanstvo šolske knjižnice

IFLA /UNESCO Manifest o šolskih knjižnicah (2000) med osnovne dejavnosti vsake šolske knjižnice uvršča razvijanje in vzdrževanje veselja do branja, učenja in uporabe knjižnic ter pospeševanje branja.

V šolski knjižnici gimnazije Poljane poleg razstavnih obeležij različnih dogodkov (literarni, kulturni, znanstveni, izobraževalni, ...), branju skozi celo šolsko leto posvečamo dodatno pozornost. Tako smo v šol. letu 2017/18 ob raznih priložnostih pripravili različne »bralne pobude«, s katerimi smo želeli povabiti bralce k branju različnega gradiva (leposlovje, kratka proza, poezija, stripi, ...) v slovenskem jeziku in tudi v tujih jezikih. Za domačnost in letnemu času prilagojeno vzdušje je bilo poskrbljeno s primerno okrasitvijo in s popestritvijo knjižničnega prostora.

Vsako leto pred jesenskimi šolskimi počitnicami, v mesecu oktobru, ob izposojevalnem pultu postavimo knjižni nabor poimenovan Jesensko listanje. Če so knjige postavljene poleg izposojevalnega pulta, ima knjižničar možnost neposrednega spodbujanja branja, na ta način pa tudi lažje vzpostavlja stik z bralci in jih usmerja pri izbiri branja.

V obdobju veselega decembra, poleg tega, da knjižnico odenemo v praznično

podobo, vsako leto poskrbimo za kakšno novo okrasno presenečenje ter tako dijake in ostale obiskovalce povabimo v knjižnico in k branju.

V šol. letu 2017/18 smo na praznik svetega Valentina (14. februar) prvič izvedli Zmenek na slepo s knjigo: izbrane knjige, ki sem jih vse tudi prebrala, sem ovila v star časopisni papir ter jim dodala kratko anotacijo, ki bi bralcem pomagala pri izbiri. Škatlo s knjigami sem okrasila dogodku primerno in jo postavila na izposojevalni pult. Knjige ovite v časopisni papir so pritegnile pozornost dijakov in profesorjev, ker pa se je vsem ideja zdela zanimiva, je valentinova škatla vabila na zmenke s knjigami še cel teden.

Na svetovni dan knjige in avtorskih pravic (23. april) obiskovalce šolske knjižnice preko razstavne dejavnosti seznanjamo z zgodovino knjige in branja ter jih informiramo o pomenu in pomembnosti branja. Ob tej priložnosti sem iz recikliranega papirja izdelala manjšo knjižnico izbranih misli. Poimenovala sem jo Izbrane misli od vsepovsod, vanjo sem vključila tehtne dele besedila iz različnih knjig (leposlovnih in strokovnih), ki se dotikajo različnih tematik ter vabijo k razmišljanju.

Viri

- ALA. 2011. Standardi za učenca 21. stoletja. Ljubljana : Zveza bibliotekarskih društev Slovenije.
- GROSMA, Meta. 2006. Razsežnosti branja : za boljšo bralno pismenost. Ljubljana : Karantanija.
- IFLA /UNESCO Manifest o šolskih knjižnicah. 2000. Ljubljana : IFLA Sekcija za šolske knjižnice in medijske centre. Prevzeto 3.10.2018 s spletne strani: <https://archive.ifla.org/VII/s11/pubs/mani-sl.pdf>.
- RUGELJ, Samo. 2018. Kako zdramiti kupce slovenskih knjig. Sodobnost, letn. 82, april 2018. Ljubljana : Kulturno-umetniško društvo Sodobnost International.

Tudi za prvomajske počitnice ob izposojevalnem pultu postavimo nabor knjig Prvo-majska@branja.končno, med katerimi lahko izbirajo dijaki in profesorji. Prav tako dijakom omogočamo in jih spodbujamo, da si izposojajo knjige po lastnem izboru in da berejo tudi med poletnimi šolskimi počitnicami.

Zaključek

Branje je za razvoj posameznika izrednega pomena, saj pripomore k spoznavanju, razumevanju in spoštovanju samega sebe in drugih ljudi. Branje je vrednota, ki jo je potrebno privzgojiti že v otroštvu, in jo potem skrbno vzdrževati tudi v času mladostništva. Ko pa človek branje vzljubi, mu postane okno v svet, v katerega se lahko poglobi, kadarkoli želi, ter se tako neprestano uči.

Tako šola, kot šolska knjižnica pa sta ključni in pomembni graditeljici ter spodbujevalki stabilnih bralnih navad mladostnikov, pojasnjuje Rugelj (2018) in poudarja, da ravno zahajanje v knjižnico in branje knjig najbolj učinkovito ustvarjata dolgoročne bralce ter posledično tudi kupce knjig. ●

O družbeni pravičnosti, raznolikosti in aktivnih spremljevalcih družbe

Nataša Knap

Narodna in univerzitetna knjižnica
natasa.knap@nuk.uni-lj.si

Barbara Kavčič

Ministrstvo za kulturo RS
barbara.kavcic1@gov.si

Tomaž Bešter

Narodna in univerzitetna knjižnica
tomaz.bester@nuk.uni-lj.si

LIDA (Libraries in the Digital Age, Zadar, 12.–15. 6. 2018)

Topli junijski dnevi so kot nalašč za obisk jadranske obale. Gneča na cestah je sprejemljivo do pretežno neobstoječa, takisto je tudi z množico turistov, ki se še pred vrhuncem poletne dopustniške sezone odloči obiskati stara obmorska mesta. Zato je toliko bolj prijetno, da v tem času poteka tudi ena najbolj odmevnih mednarodnih konferenc v svetu bibliotekarstva in informacijske znanosti. In da poteka v Zadru. V tej kontrastni podobi muzejskih elementov starega mesta s cerkvijo sv. Donata na čelu in srečanja velikih strokovnjakov s področja informacijske znanosti, ki na najmodernejši način pristopajo k vlogi informacij in knjižnic v sodobnem svetu, ni težko loviti utripa vpliva, ki ga imamo in ga moramo imeti na mimobežno družbo. Obiskali smo konferenco LIDA, Knjižnice v digitalni dobi, ki že skoraj dvajset let na Jadran privablja različne strokovnjake, raziskovalce, profesorje, knjižničarje in študente z vseh delov sveta, jim ponuja prispevke z različnih vidikov znanosti in praktičnega knjižničnega delokroga, hkrati pa jih poveže z mnogimi priložnostmi za pogovor ter izmenjavo tako ali drugače iskrivih idej.

Letošnja edicija konference je v zmanjšanem obsegu (z običajnih 5 zmanjšanih na 3 dni) naslovljena širok razpon knjižničarjeve vloge v družbi. Naslov konference se je glasil *Družbena pravičnost, delovanje v skupnosti*

in informacijske institucije: dostop, raznolikost in vključenost. Vsled takšnemu naslovu je bilo jasno, da bodo govornici tako ali drugače iskali ideje in raziskovali vpliv, ki ga imajo knjižnice predvsem s svojim omogočanjem dostopa na področju

enakosti v družbi, v kateri se s stališča neke načelne neenakosti, poskuša ustvariti pogoje za kar najbolj izenačene možnosti za sprejemanje lastnih odločitev, ki krojijo posameznikovo življenje. Knjižnice kot institucije, ki delujejo in sestavljajo osrčje informacijske družbe, imajo nesporno pomembno vlogo pri zagotavljanju tako spoštovanja temeljnih pravic posameznikov kot tudi opolnomočenja teh istih posameznikov za kompetentno odločanje in razvijanje družbe v najširšem oziru.

O skupnostih in zavedanju skupnosti je zelo nazorno že na začetku spregovoril **Ross Todd** (Rutgers University, ZDA), eden od vitalnih sil LIDA konference. Prva gostujoča govorka je bila **Nicole A. Cooke** (University of Illinois, USA). Poudarila je družbeno pravičnost v povezavi s prihodnostjo knjižnic,

Za knjižničarje je postavljena imperativna vloga želje po enakosti sodelovanja v družbenem in javnem diskurzu. Izpostavljen je koncept kulturne ponižnosti (cultural humility): predanosti k samokritiki in spremljanju neenakosti v opolnomočenju družbe.

knjižničarje pa povezala z izrazom **aktivnih spremljevalcev, opazovalcev družbe** (*active bystanders*). Gre za načine, kako se posamezniki v stroki zavedamo svojega vpliva na okolico. Pomembno je zavedanje vseh oblik nasilja in nato aktivno varno poseganje v družbo, ko posameznik presodi, da je to potrebno. Natanko to zavedanje je preskok od pasivnega prepoznavanja multikulturalnosti do **stanja družbene pravičnosti**, dasiravno je ta v svojem pojmu večno izravnavajoča, tj. nikdar zaključen proces. Bistveno je delovanje za izničenje neenakosti pri opolnomočenju za sodelovanje v družbi, sistemu in institucijah. V obrisih tega Nicole A. Cooke prepoznava **novе vloge knjižničarjev znotraj in izven knjižnic**, ki delujejo na mikro, mezo in makro ravni. Poudarja tudi posamezna imena in v ospredje potiska delovanje iz odgovornosti za služenje skupnosti, ki presegajo okvir delovnih nalog in poslanstva institucij. Za knjižničarje postavlja imperativno vlogo želje po enakosti sodelovanja v družbenem in javnem diskurzu. V tem poudarja tudi koncept **kulturne ponižnosti** (*cultural humility*): predanosti k samokritiki in spremljanju neenakosti v opolnomočenju družbe. Družbena pravičnost, kakršna je zapisana v naslovu LIDA konference, je **uničenje sistemske marginalizacije in privilegijev**. Ker pa je neenakost dostopa do informacij življenjskega pomena, velja poziv vsem informacijskim profesionalcem; vsem, ki se lahko v današnjem svetu vprašajo, kako so lahko aktivni zagovorniki družbene pravičnosti.

Dan se je nadaljeval s predstavitvami posameznih prispevkov. **Theodora Balmon** s Korzike je spregovorila o

konceptu *laïcité* in pomenu sekularizma v izobraževanju, pri čemer se zastavlja vprašanje, kaj je moralno sprejemljivo, kakšne omejitve so lahko pri toleranci ipd. Razkrila je, da je v Franciji družbena vključenost izjemnega pomena prav v tem trenutku. Izpostavljena je bila pokroviteljska drža do t. i. vključenosti, ki jo ima tradicija v imperialistični Franciji in počasen zasuk k dejanski integraciji multikulturalnosti. **Roswitha Skare** (UIT The Arctic University, Norveška) je predstavila raziskavo o spremenjenih vlogah splošnih knjižničarjev in kako knjižnice vstopajo v življenja posameznikov. Vse o ekipi in raziskavi najdete na almpub.wordpress.com. **Elena Maceviciute** (Vilnius University, Litva) pa je na naslovno temo družbene neenakosti vpela tudi **digitalni prepad** in predstavila raziskavo, ki je iskala odgovor na vprašanje, kako naj bi splošni knjižničarji pomagali pri premoščanju teh prepadov. Popeljala nas je skozi predstavitev projekta LiBITOP (2011–2013) do projekcije v leto 2023. Scenariji takšne projekcije za knjižnice so različni, od pozitivnih do negativnih. V prihodnosti vidijo predvsem oblikovanje središč skupnosti, spletnih storitev, vzpostavitev laboratorijev za eksperimente, izobraževalnih ustanov in svetovalnih storitev. Z glavno idejo v zmanjševanju digitalnega prepada med ljudmi. Prispevek kolegice iz Litve je prikazal knjižnico, ki svojega obstoja ne jemlje kot nekaj samoumevnega, temveč svoj prostor in storitve dojema v vlogi pomembnega igralca na igrišču/tržišču. V ospredje pa postavlja delo, ki ga knjižnice opravljajo v družbi.

Istočasno s predstavitvami zgornjih prispevkov smo se imeli možnost udeležiti

delavnice **Jennifer Zhao** (McGill University, Kanada) o razumevanju in razvijanju knjižničnih storitev za tuje študente. Avtorica je poudarila pomembnejše vzroke za neučinkovito uporabo knjižnice in njenih virov pri tujih študentih. Vsi, ki smo udeleženi v interakcijo z njimi, se moramo zavedati jezikovnih ovir, zelo različnih učnih stilov, kulturnih razlik (npr. študentje ne želijo zmotiti knjižničarja, da bi ga prosili za pomoč) ter pomanjkanja ozaveščenosti o tem, kakšne storitve knjižnica nudi.

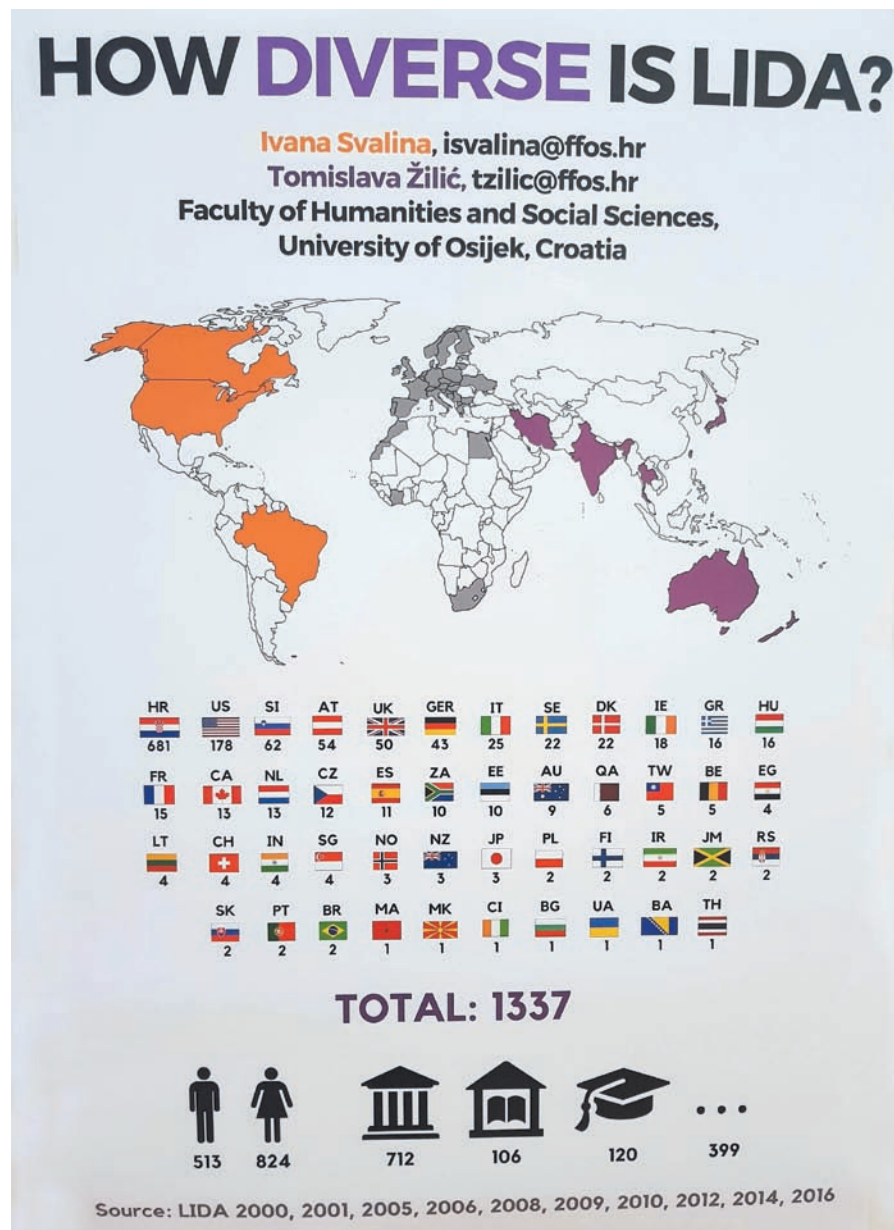
Eno od delavnic je izvedla tudi **Kelly Mcelroy** (Oregon State University, ZDA), ki je na temo lažnih novic (*fake news*) predstavila metodo sproščenega pogovora za razvijanje informacijske pismenosti v lokalni skupnosti.

V nadaljevanju smo prisostvovali panelni diskusiji o **kritičnem optimizmu**, še enem načinu razmišljanja o delovanju knjižničarjev. Sodelovali so **Emily Drabinski** (Long Island University, ZDA), **Heidi L. M. Jacobs** (University of Windsor, Kanada) in **Peter Bailey** (St. Albert Public Library, Kanada). Poudarili so kritiko razmer, ki v Severni Ameriki narekujejo spraševanje po smislu in upanju o družbenih spremembah. Vse to se lahko manifestira v različnih oblikah: ali je to blokada (*lockout*) v Brooklynu, ki je knjižničarje prisilil k družbeni akciji, ali z nanosom na zgodovinske situacije s sužnji in slabih razmerah, kjer knjižnice delujejo kot tihe oaze in kjer je potrebno zavzeti pozicijo družbene akcije. Spregovorili so tudi o bitki za odprtje prepotrebne nove izpostave knjižnice, v kateri je knjižnica bitko izgubila zaradi vpliva lažnih novic

(fake news). Slabe zgodbe in neprijetne izkušnje, ki knjižničarje na različne načine peljejo izven območja udobja. A vseeno vedno znova na plano pridejo spoznanja, da je osebni stik med sodelujočimi izjemnega pomena v situacijah, ki zahtevajo družbeno akcijo. Kritični optimizem pelje v pogled na pozitivno prihodnost s kritičnim pretresom vloge, ki jo nosimo v družbi.

V nadaljevanju je **Mario Hilbert** (University of Sarajevo, Bosna in Hercegovina) iskal pot do taktičnega knjižničarstva, ki predstavlja utopično avantgardo v času, ko spletno prisotnost dominirajo t. i. **knjižnice v senci** (*shadow libraries*), portali The Pirate Bay, Sci-hub ipd. Ti pojavi naslavlajo politične in socialne probleme. **Vanessa Kitzie** (University of South Carolina, ZDA), **Diana Floegel** in **Marie Radford** (Rutgers University ZDA) so predstavile tipologijo **mikroagresij v knjižnicah kot oblike groženj dostopu in neenaki obravnavi uporabnikov**. Mikroagresije so načrtne ali nenačrtne verbalne, vedenjske ali okoljske nespoštovanosti do marginaliziranih skupin uporabnikov. Avtorice jih predstavijo skozi raziskavo, ki so jo opravile v visokošolskih knjižnicah in jih opredelijo kot subtilne, a zelo škodljive. Gre za mikrožalitve, mikronapade in mikronepravilnosti. Raziskavo sicer še opravljajo, a avtorice poudarjajo, da je treba te mikroagresije izničiti, oblikuje se tudi ideja o razvoju smernic za delovanje knjižničarjev v tej smeri. **Dan Albertson** (University of Buffalo, ZDA) je svoj prispevek usmeril na zavest o uporabnikih z zmanjšanimi sposobnostmi in predstavil projekt, ki je šele v začetni fazi.

Avtorji iz Hrvaške, Kanade in Čila so udeležence popeljali v popolnoma druge vode, in sicer k delu z zaprtimi osebami. **Snježana Berak** in **Kristina Čunović** (Croatian Reading Association, Hrvaška) sta predstavili program, ki ga hrvaško bralno društvo izvaja v zaporih. Zapornike spodbujajo, da za svoje otroke posnamejo zvočne knjige in tako ostanejo v tesnejšem stiku s svojo družino. Podoben program v Kanadi, kjer delajo predvsem z zaprtimi materami in njihovimi otroki, je predstavila

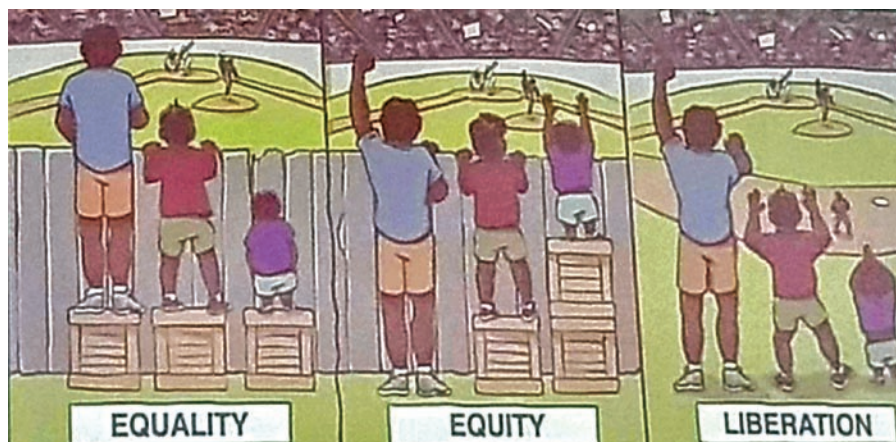

Alison Brown (Dalhousie University, Canada). **Miguel Rivera Donoso** (Dirección de Bibliotecas, Archivos y Museos de Chile) nas je popeljal v precej bolj rigorozno okolje čilskih zaporov, kjer se kljub težkim razmeram ali pa prav zaradi njih trudijo do leta 2019 vzpostaviti knjižnico prav v vsakem zaporu.

Za konec prvega dne je sledila dobro zastopana in zelo raznolika **tradicionalna predstavitev posterjev**, v kateri so tako

študenti kot drugi avtorji izbrali temo in raziskavo ter jo na strnjen način predstavili občinstvu.

Naslednji dan konference je otvorila druga vabljen govorka, **Toni Samek** (University of Alberta, Kanada). Spregovorila je o naslovni temi in razvija idejo, **kaj vse sestavlja delo v knjižnici**. Razume, da je takšno delo vedno povezano z odgovornostjo za svoje početje. Zato se družbena akcija, družbena odgovornost,

vedno povezuje tudi z **etiko in tveganji v knjižnici**. Prikazala je preglede literature; s človekovimi pravicami, družbeno odgovornostjo in pravičnostjo so se seveda ukvarjali, večinoma na zahodu. Iz pregleda literature je izpeljala tudi smeri ukrepanja, in sicer v izobraževanje, razvoj pravilnikov, dialog, empatijo, sodelovanje, podporo, razvoj delovnega okolja ipd. Vse to pa seveda ni povsem preprosto, kar se je že jasno pokazalo v poizkusih praktičnih aplikacij bibliotekarske etike, ki skuša čez vse ovire odpirati dialoge in promovirati intelektualno svobodo za vsako ceno. Ravno to je iztočnica, ki jo je izpostavila Toni Samek: *Ne moremo učiti intelektualne svobode brez družbene odgovornosti*. In ta klic se zdi glavni poudarek, ki ga je želela vreči med nas: teme družbene odgovornosti med knjižničarji je treba vedno znova obnavljati tudi s pomočjo knjižničarske etike in obratno.

Dan se je nadaljeval s prispevkom **Sheile Corral** (University of Pittsburgh, ZDA), ki je naredila teoretski uvod v **podatkovno pismenost** (*data literacy*), izpostavila trend merjenja svojih aktivnosti (*quantified self*) kot enega simptomov bolezni sodobnega časa. Kaj danes pomeni biti podatkovno pismen? Kje je tu vloga knjižnic? Obstaja kar nekaj modelov in pristopov za usposabljanje v tej vrsti pismenosti, knjižnice pa se morajo tega lotiti na dolgi rok. Avtorica je poudarila **vlogo knjižnic kot podatkovnih posrednic skupnosti** (*community datamediaries*), v kateri imamo vodilno vlogo opismenjevanja. **Alison Hicks** (University College

London, Združeno kraljestvo) je predstavila raziskavo informacijskega vedenja študentov na mednarodni ravni in v središče postavila tranzicijo, ki pa ni le fizična, temveč gre tudi za novo osmišljanje. Center informacijske pismenosti tako ni asimilacija, temveč pogajanje, mediacija skozi kompleksnost družbenih interakcij, pomembna pa je tudi družbena komponenta pismenosti, ki terja nekoliko drugačen izobraževalni model. **J. Elisabeth Mills**, **Michelle H. Martin** (University of Washington ZDA) in **Kathleen Campana** (Ken State University, ZDA) so predstavile raziskavo o tem, kakšne aktivnosti knjižnice ponujajo otrokom izven knjižnic. Vključile so 37 knjižničarjev iz 17 držav, izsledki so bili pozitivni, ugotavljajo pa, da so najslabše servisirani tisti, z nizkim dohodkom in slabimi logističnimi povezavami.

Renee Hobbs (Media Education Lab, ZDA) je udeležence delavnice z ogledom treh kratkih filmov popeljala skozi tehnike za razvijanje medijske in filmske pismenosti. Poudarila je pomen dobre priprave ter učinkovitega vodenja pred, med in po ogledu filma, če želimo doseči, da bodo udeleženci postopoma pridobivali spretnosti medijske pismenosti in bodo zmožni kritično ovrednotiti prejete informacije. Projekcije filmov so bile izpostavljene kot priložnost, ki jo mnoge knjižnice ne prepoznajo. Dobro pripravljene projekcije bi lahko ključno vplivale na prepoznavnost knjižnic kot močnih akterjev, ki ključno vplivajo na klimo v družbi.

Sanja Bunić (Zagreb City Libraries, Hrvaška) je spregovorila o storitvah za brezdomce, nastopila je tudi **Annemaree Lloyd** (School of Library and Information Science, Švedska), ki se že 8 let ukvarja z raziskavami o migrantih in je prikazala **informacijsko vedenje beguncev** z različnih delov sveta. Sledil je prispevek litvanske knjižnice za slepe in njihovem projektu *Story Box*, v katerem so raziskovali, v kolikšni meri je ta metoda primerna za delo z avtističnimi in drugimi otroki, zaključili pa z dejstvom, da tudi v tem primeru potrebujemo **tesno interdisciplinarno sodelovanje** s psihologi in učitelji.

Domačinka **Kristina Berketa** (University of Zadar, Hrvaška) je s kolegico **Madeleine Lundman** (Linnaeus University, Švedska) predstavila raziskavo o poznavanju spletišč The Pirate Bay, storitvi Spotify in Sci-hub med švedskimi študenti. Šibka točka raziskave je bila slab vzorec, saj sta pridobili le 24 respondentov. Zaključki raziskave so pokazali, da je piratiziranje na Švedskem sicer živo, a Sci-huba ne poznajo. **Jack Anderson** in **Sille Obelitz Søre** (University of Copenhagen, Danska) sta predstavila odmevnost in **tipologijo lažnih novic** (*fake news*) in soočanja s tem problemom na Facebooku, **Dina Tbaishat** (University of Jordan, Jordanija) pa je predstavila raziskavo repozitorija na Univerzi v Jordaniji, ki je že od leta 1986 stek disertacij z mnogih koncev, vendar je politična situacija na Bližnjem vzhodu ta proces žal precej ustavila.

Tretji dan konference sta s predstavitev raziskave dveh kanalov na YouTube začeli **Nadia Caidi** in **Nahyeon Kim** (University of Toronto, Kanada), pri čemer sta odkrili, da je omenjeno spletišče postalo pravi prostor interkulturalnih srečanj, delitev izkušenj in refleksij lastne kulture. **Amelia Gibson** (The University of North Carolina, ZDA) se je spraševala, kako se temnopolta in latino dekleta odločajo, kaj je zanje varen prostor, **Maja Krtalić** (Victoria University of Wellington, Nova Zelandija) pa o vodenju osebne kulturne dediščine na primeru Hrvatov, ki so odšli na Novo Zelandijo.

Med pokrovitelji LIDA konference je bil IZUM, ki je aktivno predstavljal sistem COBISS. Predstavljena je bila raziskava obiska potopisnih srečanj v Mestni knjižnici Ljubljana in prispevek o različnih pogledih na bibliografske podatke med katalogizatorji in uporabniki.

Prisotni so bili tudi slovenski predstavniki. Med pokrovitelji LIDA konference je bil **IZUM**, ki je aktivno predstavljal sistem COBISS. **Jan Pisanski** je predstavil raziskavo obiska potopisnih srečanj v Mestni knjižnici Ljubljana (prispevek je nastal v soavtorstvu s Katarino Švab), **Mihela Pauman Budanović** pa je v soavtorstvu s **Katarino Švab** in **Majo Žumer** (vsi Univerza v Ljubljani, Slovenija) pripravila prispevek o različnih pogledih na bibliografske podatke med katalogizatorji in uporabniki. Zanimivo predstavitev o najbolj branih knjigah v hrvaških splošnih knjižnicah sta imela **Mirko Duić** in **Laura Grzunov** (University of Zadar, Hrvaška).

Sočasno je potekala predstavitev treh doktoratov v nastajanju. Prvo predstavitev doktorskega dela je imela **Kirsten Schlebbe** (Humboldt-Universität zu Berlin). Predstavila je raziskavo o informacijskem vedenju mlajših otrok (3 - 5 letnikov). Otroci zelo dobro uporabljajo jezikovne in slikovne funkcije, ki jih omogočajo naprave. Zavedanje, da se informacijsko vedenje in razvoj posameznika začneta še preden zna ta brati in pisati ključno vpliva na raziskovanje te starostne skupine in prilagajanje storitev, ki jih knjižnice lahko ponudijo tudi najmlajšim uporabnikom. Drugo predstavitev je imel **Fedja Kulenovic** (Faculty of Humanities and Social Sciences, University of Sarajevo), ki je umestitev knjižnice v kompleksnih institucijah, prepoznal, kot ključnega z potencialno funkcijo odstranjevanja birokratskih preprek in spreminjanju paradigme v institucijah, ki se oklepajo tradicionalnega

načina komunikacija navkljub škodi, ki jo okrnlost povzroča. Sprejemanje ter implementacija spremenjenih družbenih in tehnoloških razmer je nujna za izhod iz neučinkovitega prostega teka. Kot

zadnji je svoje doktorasko delo predstavil **Denis Kos** (Faculty of Humanities and Social Sciences, University of Zagreb). V svojem delu se je lotil knjižnic kot interdisciplinarnih zbirk znanja, ki pa same sebe zelo slabo poznajo.

V izteku konference je bil predstavljen projekt **Information Literacy Online**, v vzporedni sekciji pa so **Vanessa Kitzie** (University of South Carolina, ZDA), **Neslihan Er-Kocoglu** (Ankara University, Turčija) ter **Petra Dolanjski** in **Irena Bekić** (Zagreb City libraries, Hrvaška) predstavile raziskave in uvid v informacijsko vedenje in neenakosti dostopa do informacij, s katerimi se soočajo skupnosti LGBTQ+ uporabnikov knjižnic.

Če ste dobili vtis, da je LIDA izjemno bogata in ponudi veliko snovi za razmislek, se niste prav nič zmotili. Veliko je bilo vsebine, nekaj je bilo treba vsled hkratnemu dogajanju tudi izpustiti. Uradnemu delu konference se je tako kot vedno pridružilo tudi mnogo pogovorov, ki spremljajo neformalna druženja ob različnih priložnostih, za nekatera poskrbijo organizatorji konference, za druga pa kar udeleženci sami. In Zadar na vstopu v poletje k temu doda tudi mnogo svojega.

Avtorji tega prispevka se zahvaljujemo NUK in ZBDS, ker sta nam omogočila

udeležbo na kongresu LIDA. Za implementacije idej in pridobljenih virov, podatkov, poznanstev bo časa še dovolj. Kar je bilo iz slišanega dovolj jasno izpostavljeno, je to, da **v času, v katerem informacije in podatki tako ali drugače popolnoma neizpodbitno obvladujejo naše prostore, razmišljanja in odločitve, knjižničarji in vsi, ki delujemo v informacijskih institucijah, nosimo veliko odgovornost do posameznikov in družbe kot takšne. Knjižničarji kot aktivni opazovalci, ki delujejo v okvirih družbene pravičnosti, moramo imeti pred očmi enakost možnosti vseh, tudi pripadnikov najbolj marginalnih skupin uporabnikov. Enakost dostopa do virov, intelektualna svoboda in v končni fazi osvoboditev od vsakršne stigmatizacije** so absolutni in nujni cilji na poti do razvoja družbe, ne glede na to, kje na svetu smo. Če je LIDA ponekod zelo pestro razburkala mnenja, je zadaj nekje podčrtano prav to sporočilo. Do naslednjč.

Vabimo vas, da obiščete spletno stran konference LIDA <http://ozk.unizd.hr/lida/>.●

Za nami je prvi strokovni simpozij članov sekcije za šolske knjižnice v ZBDS

Gregor Škrli
Osnovna šola Prule
gregor.skrlij@guest.arnes.si

Prvi letni strokovni simpozij Sekcije za šolske knjižnice v ZBDS se je odvil v petek, 26. 10. 2018, v prostorih dislocirane enote NUK, na Leskoškovi 12 v Ljubljani. Vabljeni so bili člani Sekcije za šolske knjižnice v ZBDS, s plačano članarino v enem izmed bibliotekarskih društev v Sloveniji. Na simpozij so se prijavili preko spletne prijavnice.

Uvodoma je prisotne, v imenu predsednice ZBDS, pozdravila **Katja Bevk** (podpredsednica ZBDS). Nato je **Urša Bajda** kot predsednica Sekcije, predstavila delovanje sekcije v preteklem letu ter program dela, ki ga IO načrtuje v letu 2019.

Po uvodnih pozdravih je imela besedo najprej **dr. Eva Kodrič-Dačić** (CeZaR), ki je predstavila kako Center za razvoj knjižnic sodeluje s šolskimi knjižnicami ter prisotnim pojasnila namen statističnih poročil in anketnih vprašalnikov, ki smo jih prejeli in izpolnjevali v preteklih mesecih. V nadaljevanju sta **Tamara Debeljak** in **Miha Mali** (CeZaR) prisotne seznanila s centralno katalogizacijo gradiva šolskih knjižnic, kdo vse pošilja in dostavi gradiva, s čim vse se srečujeta pri katalogizaciji.

Po odmoru je **Marija Debevc Rakoše** predstavila svoj prispevek z naslovom LDN v šolski knjižnici. Podrobneje je predstavila oblikovanje LDN-ja njihovega šolskega centra ter knjižnice, specifične ter podrobnosti, ki jih knjižničarke vodijo ter upoštevajo pri načrtovanju. Nato je **Andreja Urbanec** predstavila prednosti in slabosti v svojem prispevku z naslovom *Šolska knjižnica in vrtec*. Dotaknila se je zakonskih osnov, praktičnega dela ter organizacije dela na svojem zavodu (kombinacija osnovne šole ter vrtca). Za njo je **Leonida Babič** obširno predstavila projekt *Branje ne pozna meja*. Kot nacio-

Celoten program:

- 9.00 - 9.30: Uvodni pozdrav predsednice ZBDS / dr. Sabina Fras Popovič
- 9.30 - 10.00: Uvodni pozdrav predsednice Sekcije za šolske knjižnice in predstavitev delovanja sekcije / Urša Bajda
- 10.00 - 10.30: Center za razvoj knjižnic in šolske knjižnice – dr. Eva Kodrič-Dačić (CeZaR)
- 10.30 - 11.00: Centralna katalogizacija gradiva šolskih knjižnic / Tamara Debeljak in Miha Mali (CeZaR)
- 11.30 - 12.00: LDN v šolski knjižnici / Marija Debevc Rakoše
- 12.00 - 12.30: Knjižnica v dijaškem domu / Katarina Jesih Šterbenc
- 12.30 - 13.00: Šolska knjižnica in vrtec / Andreja Urbanec
- 13.00 - 13.30: Predstavitev mednarodnega projekta *Branje ne pozna meja* = Čitanje ne pozna meje / Leonida Babič (Nacionalna koordinatorica)
- 13.30 - 14.00: Status knjižničarja na šoli in potencialni mehanizmi za uveljavljanje določil, ki izhajajo iz Pogodbe o zaposlitvi, zakonskih določil ... / Kristina Janc
- 14.00 - 14.30: Organizacija dela osnovnošolskega knjižničarja / Gregor Škrli
- 14.30 - 15.00: Vabljen referentka Strokovnega posvetovanja sekcij v ZBDS 2018 s prispevkom „Kam segajo lovke šolske knjižnice“ – predstavitev vtisov / Irma Krečič Slejko
- 15.00 - 15.30: Vključevanje šolskih knjižnic v COBISS / Romana Fekonja, svetovalka na ZRSŠ.
- 15.30 - 16.00: Refleksija in evalvacija zaključnega srečanja s povabilom: AKTIVIRAJ SE!

nalna koordinatorica je obrazložila kako se je projekt dejansko začel, kako poteka trenutno in kakšne so želje za prihodnja leta.

Naslednji prispevek *Status knjižničarja na šoli in potencialni mehanizmi za uveljavljanje določil, ki izhajajo iz Pogodbe o zaposlitvi, zakonskih določil* je predstavila **Kristina Janc**, ki je prikazala matematične izračune (časovno ...) določenih opravil in nalog, ki jih šolskemu knjižničarju nalaga zakonodaja. Zatem je **Gregor Škrli** podrobneje predstavil *Organizacijo dela osnovnošolskega knjižničarja* (z vidika teorije in prakse). Predzadnja je bila na vrsti vabljen referentka **Irma Krečič Slejko**, ki je predstavila krajše povzetke prispevka z naslovom *Kam segajo lovke šolske knjižnice*, ki ga je predstavljala na ZBDS kongresu v Mariboru. Predstavitev je zaključila **Romana Fekonja**, ki je povzela informacije in dejstva o poteh šolskih knjižnic do COBISSa s prispevkom *Vključevanje šolskih knjižnic v COBISS*. Ob koncu je predsednica srečanje zaključila z refleksijo ter evalvacijo in prisotne nagovorila s sloganom: »Aktiviraj se!«

Ob tem vabimo šolske knjižničarke in knjižničarje, da se včlanijo v področno bibliotekarsko društvo ter nato sekcijo za ŠK in o tem obvestijo predsednico mag. Urško Bajda (za lažjo evidenco). ●

Storitve za odprto znanost

Mojca Kotar
Univerza v Ljubljani
mojca.kotar@uni-lj.si

Konferenca Digitalne infrastrukture za raziskovanje 2018, Lizbona, 9.-11. 10. 2018

Konferenco Digital Infrastructures for Research so tretje leto zapored organizirale štiri evropske e-infrastrukture EGI, GÉANT, OpenAIRE in PRACE (377 udeležencev iz 38 držav, 49 predavanj, 5 izobraževanj, 48 posterjev; program posameznega sklopa konference se na povezavi prikaže po kliku na obarvano polje). Infrastrukture EGI, GÉANT, OpenAIRE in RDA Europe so vzpostavile omrežja nacionalnih točk, delovanje PRACE ravno tako temelji na nacionalnih partnerjih.

Na konferenci so bile predstavljene storitve za odprto znanost – splošne za vsa področja znanosti in tematske za posamezna znanstvena področja. Razvoj digitalnih storitev za odprto znanost je del vzpostavljanja Evropskega oblaka odprte znanosti (European Open Science Cloud, EOSC). Portal EOSC bo v javno uporabo predan 23. novembra 2018 na dogodku v okviru avstrijskega predsedovanja Svetu Evropske unije.

V nadaljevanju poročamo o nekaterih temah.

EOSC

Storitve za odprto znanost bodo v Evropskem oblaku odprte znanosti (EOSC) na voljo v Evropski podatkovni infrastrukturi (European Data Infrastructure, EDI), ki jo bodo sestavljale evropske računalniške zmogljivosti, e-infrastrukture in raziskovalne infrastrukture. EOSC ne bo vzpostavljala storitev, ki jih že nudijo evropske digitalne infrastrukture, temveč bo slednje povezal in nadgradil njihove storitve.

■ Nagovor portugalskega ministra za znanost, tehnologijo in visoko šolstvo prof. dr. Manuela Heitorja (v sredini slike)

Projekti eInfraCentral, EOSC-hub in OpenAIRE-Advance gradijo portal EOSC, ki bo javnosti dostopen 23. novembra 2018. eInfraCentral je vzpostavil katalog storitev in predlogo za opis storitev. EOSC-hub je sistem za vključevanje infrastruktur in upravljanje EOSC. Vsebuje katalog storitev eInfraCentral in pregled ponudbe, t.i. EOSC-hub Marketplace, ki je platforma za promocijo storitev, iskanje in dostop. Storitve OpenAIRE predstavljamo v ločenem poglavju.

Primeri tematskih storitev, ki so vključene v EOSC-hub, so DODAS, ECAS, OPENCoasts in WeNMR. 16. novembra 2018 bo predvidoma objavljen razpis INFRAEOSC-02-2019: Prototyping new innovative services for EOSC za razvoj storitev za EOSC, ki naj bi trenutno manjkale v EOSC-hub.

Najpomembnejše pravilo za sodelovanje ponudnikov storitev v EOSC je, da morajo biti storitve prijavljene v katalogu storitev, ki je skladen z EOSC in viden globalnemu portalu EOSC.

EOSC High Level Expert Group je analizirala pripombe iz javne obravnave osnutka pravil za sodelovanje v EOSC (poročilo Prompting an EOSC in practice – interim report of the EOSC HLEG).

Najpomembnejše pravilo za sodelovanje ponudnikov storitev v EOSC je, da morajo biti storitve prijavljene v katalogu storitev, ki je skladen z EOSC in viden globalnemu portalu EOSC. Ponujena storitev mora izpolnjevati tudi zahteve za storitve (minimalen nabor pravil za sodelovanje proučevalnih storitev in uporabnikov v EOSC). Ponudniki storitev se že lahko prijavijo za sodelovanje v EOSC preko vključitve v katalog EOSC-hub (prijava na tej povezavi).

Visokozmogljivo računalništvo in EuroHPC

Velike raziskovalne teme kot na primer podnebne spremembe, izumiranje živalskih vrst in raziskovanje vesolja temeljijo na zbiranju, obdelavi in hranjenju zelo velikega obsega raziskovalnih podatkov, za obdelavo katerih se uporablja visokozmogljivo in v prihodnosti kvantno računalništvo.

Evropska komisija in države članice EU v okviru Enotnega digitalnega trga načrtujejo in sofinancirajo razvoj okolja EuroHPC za računalništvo na ravni eksa (milijarda milijard izračunov v sekundi). Do obdobja 2022/2023 naj bi v Evropi delovala dva sistema na ravni eksa. Vzpostavitev hibridnega visokozmogljivega in kvantnega računalništva je načrtovana do leta 2028.

OpenAIRE

OpenAIRE je evropska infrastruktura za odprti dostop, ki je vzpostavila več kot petnajst storitev za iskanje, povezovanje, spremljanje in razvoj. Nadzorna plošča za upravljavce digitalnih zbirk slednjim omogoča mesečno dopolnjevanje zbirk in zapisov z manjkajočimi metapodatki. V pripravi sta nadzorni plošči za raziskovalne skupnosti in za spremljanje odprtosti objav ter raziskovalnih podatkov s strani financerjev, raziskovalnih organizacij in projektov. Schoexplorer omogoča povezovanje publikacij in pripadajočih sklopov raziskovalnih podatkov. Odprtokodna platforma Shanoir za nevroinformatiko je povezljiva z različnimi orodji in storitvami, med drugim s pomočjo nadzorne plošče OpenAIRE za raziskovalne skupnosti omogoča objavlanje rezultatov raziskav, pri čemer uporablja tudi repozitorij Zenodo. Storitve objavljanja rezultatov raziskav in semantičnih povezav med njimi ter metapodatkov delno uporablja tudi infrastruktura EPOS.

Nacionalno sodelovanje za odprto znanost na Portugalskem

Na Portugalskem nacionalni financer raziskovalne dejavnosti, univerza in organizacija za izobraževalna ter raziskovalna omrežja sodelujejo pri pripravi in izvajanju politik odprte znanosti ter vzpostavljanju infrastruktur, storitev in podpore.

V delovni skupini za nacionalno politiko odprte znanosti, ki ima štiri podskupine, sodelujejo Fundação

para a Ciência e a Tecnologia (FCT), Computação Científica Nacional FCCN in Universidade do Minho.

Storitve za odprto znanost skupaj vzpostavljajo Univerza v Minhu, FCT, FCCN in omrežje portugalskih repozitorijev RCAAP. Računalniki so nameščeni v Lizboni, upravlja pa jih Univerza v Minhu, ki ima sedež v Bragi.

Izziv je vzpostavitev nacionalne e-infrastrukture za raziskovalne podatke v skladu z načeli FAIR. Oddali so prijavo za vzpostavitev nacionalne točke RDA Europe.

Za potrebe usposabljanja deležnikov so pripravili spletni tečaj o odprti znanosti MOOC Ciência Aberta, načrtujejo tudi MOOC o upravljanju raziskovalnih podatkov. Pri usposabljanju izobraževalcev uporabljajo gradiva projekta FOSTER. Za obveščanje in mreženje so vzpostavili forum o upravljanju raziskovalnih podatkov. O odprti znanosti razpravljajo tudi na letnem srečanju organizacije za izobraževalna in raziskovalna omrežja FCCN.●

Creative Commons Priznanje avtorstva 4.0 International

Viri:

Za pripravo poročila so bile uporabljene predstavitev in informacije, ki so jih podali predavatelji. Predstavitev so objavljene v programu konference na <https://indico.egi.eu/indico/event/3973/timetable/#20181009>

Srečanje zaposlenih Arhiva RS in NUK

Maja Zdešar

Narodna in univerzitetna knjižnica
maja.zdesar@nuk.uni-lj.si

Srečanje zaposlenih Arhiva Republike Slovenije (ARS) in Narodne in univerzitetne knjižnice (NUK) je potekalo 13. septembra 2018 v prostorih ARS. Uvodni pozdrav sta vodila dr. Andrej Nared, namestnik direktorja ARS in mag. Zoran Krstulović, pomočnik ravnateljice NUK. Dr. Nared predstavi delovanje ARS, omeni da imajo 27 km arhivskega gradiva ter omeni prizadevanja za nadaljnji razvoj in digitalizacijo gradiva. Tudi mag. Zoran Krstulović na kratko opiše delovanje NUK in prizadevanja za ohranjanje gradiva v tehnološko vedno bolj zahtevnem okolju. Oboji se že 15 do 20 let trudijo arhivsko in publicistično zajeti vsebine spleta, ves čas pa se srečujejo z novimi tehnologijami, vsebinami, izzivi, smernicami in zakoni.

1. Digitalizacija knjižnega oziroma papirnega gradiva v najširšem pomenu (izkušnje obeh ustanov, kriteriji za izbor gradiva za digitalizacijo, standardi...)(Janko Klasinc, Gregor Januš)

Srečanje je nadaljeval Janko Klasinc (vodja Službe za razvoj in upravljanje digitalne knjižnice NUK), ki je na kratko opisal postopek ter predstavil glavne težave pri digitalizaciji gradiva na papirju

in sorodnih nosilcih v NUK. Opisal je postopke od načrtovanja digitalizacije do priprave končnega paketa podatkov za vnos v digitalni arhiv. Osredotočil se je na praktični del predavanja o postopkih pri digitalizaciji, pripravi gradiva (vključno z optično prepoznavo besedil – OCR) in dodeljevanja metapodatkov.

Za digitalizacijo gradiva je NUK razvil orodje Digitization Manager (DM). Poleg tega NUK izvaja storitev EOD (eBooks on

■ Janko Klasinc (vodja Službe za razvoj in upravljanje digitalne knjižnice NUK)

Demand – digitalizacija knjig na zahtevo), ki je plačljiva storitev in nam hkrati pomaga pri ustvarjanju digitaliziranih zbirk. NUK sodeluje z Europeano tako, da pošilja metapodatke in je tako slovesno gradivo dostopno preko portala Europeane. NUK ima digitalno skladišče oz. repozitorij za digitalno gradivo, ki temelji na platformi Fedore, osnovali so portal Digitalne knjižnice Slovenije (dLib), posvetili so se specifikaciji in organizaciji metapodatkov za trajno ohranjanje, tudi program Digitization Manager je razvil NUK za svoje potrebe, za pospešitev in poenotenje postopkov pri digitalizaciji gradiva. Janko Klasinc je tako strnil predstavitev dela NUK na področju digitalizacije. Sicer pa se znova in znova pojavljajo novi izzivi in tehnologije, s katerimi se soočajo pri svojem delu.

Nadaljeval je Gregor Januš, ki je izpostavil, da je digitalizacija v ARS ključna za vzpostavitev elektronskega arhiva za Slovensko arhivsko gradivo (e-ARH.si). Zakonska podlaga – ZVDAGA (9. do 12. člen) določa postopke za avtentičnost, dostopnost, celovitost, uporabnost in ponovno uporabo. Večkrat se je v preteklosti dogajalo, da so arhivsko gradivo skušali prilagoditi ali ponarediti, zato je leta

2017 stopila v veljavo Uredba o varstvu dokumentarnega in arhivskega gradiva, ki je pripomogla k urejanju tega področja. Digitalizacija arhivskega gradiva je razdeljena v 5 temeljnih faz: evidentiranje, zajem, kontrola, prevzem in hramba gradiva. Arhivi so v tem trenutku še odvisni od zunanjih izvajalcev, ki jim pomagajo digitalizirati gradivo in si pri tem pomagajo z razpisi, ki pa so dvoletni. Tako izberejo primerno gradivo in ustrezno izkoristijo resurse. Prvi kriterij je materialna varnost, ohranjanje čitalnic arhiva ter varstvo osebnih podatkov. V prvi fazi odstranijo tujke (spenke), določijo enote, opravijo konzervatorska/restavratska dela, v drugi fazi popišejo arhivsko gradivo, določijo metapodatke in jih razvrstijo v Excell tabele, nato pa pripravijo kontrolne sezname in pripravijo različne podatke, ki so osebni, tajni. Arhivske kopije so v pdf in tif formatu in v čim višji resoluciji, vsaj 300 dpi. Veliko gradiva je na mikrofilmih, kjer OCR ni uspešen, novejšje mikrofiše pa se lahko spreminja tudi v OCR. Pri oglednih kopijah je resolucija nižja, določeno je tudi varstvo gradiva (določena je temperatura, vlažnost, kako se gradivo odpira, hrani ...) Ogromen izziv predstavlja digitalizacija pečatov, s čimer so se v ARS ukvarjali 2 leti. Postopek skeniranja pečatov so

izpopolnili sami in le to izvajajo sedaj znotraj hiše. Tako se sočasno z zajemom podatkov pripravijo Excell tabele z vsemi informacijami (metapodatki- strokovni in tehnični del). Redno se izvaja tudi kontrola, ali so digitalizati ustrezni, analiza formatov (primernost formatov za trajno ohranjanje gradiva). V ta namen je ARS izdelal dve orodji, eno izmed orodji je Verapdf. Slednji služi za avtomatizirano verifikacijo digitaliziranih formatov. V nadaljevanju podatke vnesejo v sistem, kjer jih hranijo. Gradivo prenesejo v repozitorij, gradivo za splet pa se prenese v SCOPE skupaj z oglednimi kopijami. Enota v digitalnem skladišču na platformi Fedore je paket jpeg (kjer so posamezne strani) in pdf (kjer so skupne strani), iz paketa tako lahko dobimo vse kar želimo.

V prihodnosti se obeta vzpostavitev Centra za digitalizacijo pri ARS za celotno gradivo. Jim pa velik izziv predstavlja vprašanje avtorskih pravic ter financiranje in zaposlovanje v tem centru. Nekaj sredstev dobijo za ta namen iz proračuna RS, nekaj sredstev nameni ARS. Za delo v centru bodo preusmerili dva svoja sodelavca, posebno zahtevno delo pa predstavlja priprava razpisa za ta Center, kjer morajo upoštevati najmanjše detajle in biti pri definiranju potreb in podrobnosti zelo previdni.

mag. Tatjana Rezec Stibilj (Slovenski filmski arhiv), dr. Alenka Kavčič Čolič, BRIIC, NUK

2. Digitalizacija vsebin na nosilcih z omejeno dostopnostjo (filmi, mikrofilmi, AV gradivo...) (mag. Tatjana Rezec Stibilj, dr. Alenka Kavčič Čolič)

Digitalizacijo filmskega in AV arhivskega gradiva je predstavila mag. Tatjana Rezec Stibilj (Slovenski filmski arhiv), kjer se hranijo filmi vse od leta 1905 do novejših filmov, sofinanciranih s strani Slovenskega filmskega centra. Večinja njih je še vedno na filmskem traku, a se vseeno pojavlja vedno več gradiva v digitalni obliki. Tu gre za materialno varstvo, pa tudi kvaliteto in uporabnost oglednih izvodov.

V preteklosti je šlo za t.i. kemično kopiranje, danes pa digitaliziramo. Tako pridemo do novega izvornika in oglednih kopij. Ti ogledni formati so hitro na

voljo uporabnikom, tudi tu pa naletimo na problem avtorskih pravic. Predsvem je pomembno materialno varstvo, saj gre pri magnetnih trakovih za Vinigarjev sindrom, ki lahko gradivo za vedno uniči, zato se Filmski arhiv trudi, da ga čim prej digitalizira. V novih prostorih na Roški cesti so dobili prostore s konstantno vlažnostjo 30-40% in temperaturo 7-8 stopinj C, kjer hranijo izvornike. Vsako leto z Ministrstvom za kulturo sklenejo dogovor o financiranju digitalizacije filmov, vendar so sredstva zelo skromna, zato si tudi ne morejo privoščiti dati restavrirati kakšnega redkega slovenskega filma v Restavratorski Center v Bolonjo, kjer je največji tovrstni specializirani center v Evropi. S sredstvi Ministrstva za kulturo Filmski Arhiv opravi digitalizacijo in zajem in tako ustvari ogledno kopijo filma. Leta 2005 so tako digitalizirali film Srečno Kekec in Kekčeve ukane, v letu 2016 so digitalizirali in restavrirali film Kekec in film To so gadi, v letu 2017 tri filmske naslove v letu 2018 filma Ne joči Peter in Sreča na vrhovi. Mag. Tatjana Rezec Stibilj je opisala tehnične parametre za digitalizacijo filma ter poudarila, da gre filmsko gradivo, ko je digitalizirano, v trajno hrambo in se negativ filma ne uporablja več.

Izpostavila je dileme in probleme v praksi: Digitalizacija kot edina oblika materialnega varstva in restavracija filmskega gradiva (izbran format mora biti čim bližje izvorniku, zato k ustvarjanju povabijo še živeče ustvarjalce, kot je npr. direktor fotografije ali druge referenčne strokovnjake. Seveda tudi tu ne moremo mimo vprašanja avtorskih pravic, saj je v arhivu gradivo javno dostopno in na strani uporabnika je, da spoštuje Zakon o avtorski in sorodnih pravicah (ZASP). Poleg tega niso ustrezno urejeni odnosi med filmskimi institucijami in v prihodnosti bo glede tega potreben dogovor z Ministrstvom za kulturo. Poseben izziv predstavlja tudi kadrovska zasedba Filmskega arhiva Slovenije, ker je trenutno le ta kadrovska zelo podhranjen.

Dr. Alenka Kavčič Čolić, BRIIC, NUK je predstavila Strategijo trajnega ohranjanja in omogočanja dostopnosti do zapisov

na nosilcih z omejeno obstojnostjo v Narodni in univerzitetni knjižnici, ki je rezultat dela širše Delovne skupine NUK pod vodstvom dr. Jasne Malešič. Strategija se opira na Zakon o obveznem izvodu publikacij, Strategijo trajnega ohranjanja elektronskih virov v NUK, dostopnost ter gradivo, ki ga hrani in katerega nosilci imajo omejeno obstojnost. Največjo težavo povzročajo magnetni nosilci. Ne najdemo načina za upočasnitev staranja le teh. NUK je sicer ekspert za tiskano gradivo, so pa težave pri digitalizaciji neknjižnega gradiva oz. gradiva na AV nosilcih. Vsekakor je največji strokovnjak na tem področju RTV Slovenija, kjer so digitalizacijo AV posnetkov že zaključili. Sedaj so začeli z digitalizacijo video vsebin. NUK se je z njimi že povezal, vendar so zelo zasedeni. Pojavlja se tudi segment problematike in sicer dvojna digitalizacija gradiva. Na RTV imajo svojo založbo, vendar se pojavi težava različnih kriterijev in avtorskih pravic (posnetki, ki niso v njihovi lasti).

Praksa pri pridobivanju AV arhivskega gradiva je, da so po Zakonu vsi, ki so bili financirani iz javnih financ, dolžni dostaviti arhivski izvod. Filmski arhiv Slovenije ima 13 500 naslovov, gre izključno za Sloveniko. Pri digitaliziranju zvočnih trakov je pomagala Agencija za javno varnost.

Določiti je potrebno izhodišča, dejavnosti in ukrepe za zagotavljanje trajnega ohranjanja in omogočanja dostopa do lastnega gradiva na nosilcih z omejeno obstojnostjo, ki so jih v skladu s temeljnimi zakonskimi nalogami knjižnice dolžni zbirati, trajno hraniti in posredovati uporabnikom za potrebe izobraževanja, raziskovanja in informiranja.

V ta namen so že evidentirali količino in stanje ohranjenega fonda na nosilcih z omejeno obstojnostjo, jih ustrezno bibliografsko obdelali, izdelali prioriteten seznam gradiva za digitalizacijo in določili kriterije zanj, se povezali s sorodnimi organizacijami in Ministrstvo za kulturo pozvali, da na nacionalni ravni določi pristojnosti organizacij pri trajnem ohranjanju različnih vrst zapisov/nosilcev. Digitalizacija je danes način ohranjanja dostopa do analognih zapisov.

Kratkoročni načrt NUKa do leta 2020 je digitalizacija analognih formatov zapisa zaradi njihove zastarelosti in migracija digitalnih zapisov vsebin iz zastarelih ali slabo obstojnih nosilcev zapisa na sodobnejše nosilce. Digitalizacija slovenike na magnetnih nosilcih zapisa (kasete, diskete, VHS...), migracija digitalnih vsebin sočasno z bibliografsko obdelavo na novejšo oz. obstojnejšo nosilce ter digitalizacija slovenike na vinilnih ploščah. Dolgoročni načrt pa je digitalni dostop do celotne slovenike: digitalizacija analognih vsebin na nosilcih z omejeno obstojnostjo in migracija vseh digitalnih vsebin na trajnejše nosilce. Že sedaj pa imajo v NUK arhivske izvide slovenike od leta 2000 v klimatiziranem skladišču, v originalnih plastičnih, kovinskih, papirnih ovojih (ploščam so zamenjali ovoje), še enkrat pa je bilo poudarjeno, da ni mogoče zagotoviti ustreznih pogojev za upočasnitev razgradnje magnetnih nosilcev zapisov. Veliko gradiva, ki ga je NUK že digitaliziral je dostopnega na portalu Digitalne knjižnice Slovenije (dLib), kjer so metapodatki zajeti iz vzajemnega kataloga. Portal je javno dostopen za širšo javnost.

3. Zajem oz. arhiviranje spleta, dostopnost arhiviranih spletnih strani, arhiviranje e pošte (Janko Klasinc, dr. Tatjana Hajtnik, Klavdija Krivec)

Digitalizacijo filmskega in AV arhivskega gradiva je predstavila mag. Tatjana Rezec Stibilj (Slovenski filmski arhiv), kjer se hranijo filmi vse od leta 1905 do najnovjših filmov, sofinanciranih s strani Slovenskega filmskega centra. Večina njih je še vedno na filmskem traku, a se vseeno pojavlja vedno več gradiva v digitalni obliki. Tu gre za materialno varstvo, pa tudi kvaliteto in uporabnost oglednih izvodov.

Janko Klasinc je opisal postopek arhiviranja spletnih mest v NUK. Od zgodovine do sodobnega časa. Kriteriji za zajemanje so; slovenski jezik, slovenski avtor, o Sloveniji (Slovenika). Gre za zelo raznolike vrste gradiva, predvsem pa je v ospredje postavil nalogo NUKa ter ohranjanje kulturne dediščine Slovenije.

■ dr. Tatjana Hajtnik (Center za restavriranje in konserviranje arhivskega gradiva, ARS)

Obsegi zajemov spleta potekajo na dva načina: lahko gredo bolj v globino ali plitkeje, lahko pa so tematsko pogojeni (aktualni dogodki, npr. volitve). V ta namen uporablja NUK dve orodji: za selektivni oziroma tematsko pogojeni zajem Webcurator Tool, za domenski (*.si) zajem pa robot Heritrix. Domenski zajem je širši od selektivnega. Potek zajemov običajno poteka najprej v fazi identifikacije (robotu nastavijo izhodiščni seznam urljev). Zajemi so dvakrat letno, tematskih zajemov je več. Robotu določimo tudi nivo globine zajema. Lahko ga omejimo na število datotek (privzeta vrednost je 50 000) in na globino (privzeta vrednost je 20 nivojev). Spletnih mest, ki jih zajemamo ne katalogiziramo, vpišemo pa določene metapodatke še predno sprožimo robota. Vedno preverimo kompleksnost in popolnost. Imamo vmesnike za kontroliranje kakovosti. Shranimo jih v WARC formatu. Te datoteke lahko odpremo le s posebnimi aplikacijami (Wayback Machine in SOLR). Ustvarili so oblike za posebne zbirke, kamor bodo v prihodnosti nizali datoteke.

Janko Klasinc nam je postregel še z nekaterimi podatki:

Frekvenca zajema: 1x dnevno - 1x letno
Št. Tarč: 1406; **Št. Izhodišč URL naslovov:** 3758; **Št. Zajetih datotek:** 298 026 073; **Količine na disku:** 29 TB

Zajem domene *.si:

2014–2015: 2.8 TB: 85713 št. (pod)domen:
55 319 086 datotek
2017: 6.25 TB: 102 042 št. (pod)domen:
86 609 834 datotek

Na koncu je še izpostavil, da je to eno izmed področij, ki kar kliče h uporabi primernejših orodij in nadaljnemu napredku.

Dr. Tatjana Hajtnik je govorila o zajemu oz. arhiviranju spleta in o dostopnosti arhiviranih spletnih strani.

Slovenski predpisi in problematika ustvarjanja, zajema in hrambe spletnih dokumentov je določena v Zakonu in uredbah (UUR 2018, ZVDAGA 2014). Leta 2002 so naredili standarde ETZ 2.1, ki pa so jih leta 2013 posodobili; v njih so opredeljene priporočene oblike zapisa za dolgoročno hrambo, definicije kaj sploh je spletni dokument, tudi tu se pojavlja problem dvojne hrambe gradiva in drugo. ARS je tako za ohranjanje spletnih strani organov javne uprave izdelal Izvedbeni načrt strategije razvoja e-ARH.si 2010-2015. Leta 2012 je prišlo do velikih sprememb v arhivski stroki. Tudi Ministrstvo za javno upravo je prav tako izvedlo Projekt P11 - prenova in optimizacija spletnih mest državne uprave. V letu 2018 so imeli Ministrstvo za javno upravo (MJU), NUK in ARS sestanek. NUK in ARS sta istočasno zajela spletne strani. Rezultate so skupaj analizirali, razložili in posredovali podatke MJU. Vsebinska analiza zajema je pokazala, da neko odstopanje obstaja, a na obeh straneh enako porazdeljeno - možne so izboljšave, vendar pa mora končno rešitev podati MJU. Odločiti se morajo kateri zajem je za njih bolj sprejemljiv (v okviru projekta P11), veliko odgovorov in rešitev pa mora pripraviti tudi Arhiv RS. Velik izziv za arhiviste je vprašanje, kaj je na spletu sploh arhivsko gradivo (Projekt E-ARH.

si: ESS 2016-2020). Opredeliti bo potrebno vsebinski (organizacijsko) in tehnični vidik (zajem, dostop, kontrola, ...). Na zajem vsebin spleta in arhiviranju le teh vpliva tudi Zakon o medijih. Oseba, o kateri je novica objavljena, ima namreč po tem zakonu 30 dni časa, da se lahko pritoži... kaj pomeni to za arhiviranje... ali se npr. čaka, ali se umakne novico... take in podobne dileme se pojavljajo ob vsakodnevnem delu s tovrstnimi vsebinami.

Kako naprej?

Narediti je potrebno analizo potreb obeh institucij (NUK, ARS). Skleniti je potrebno dogovor o medsebojnem sodelovanju, spremeniti pravne podlage, vzpostaviti je potrebno ustrezno infrastrukturo in zagotoviti kadre ter podporo skupnemu sodelovanju s strani Ministrstva za kulturo (tako finančno kot kadrovske).

Klavdija Krivec je na kratko opisala tehnične vidike dolgoročnega ohranjanja e pošte (e-ARH.si). Začelo se je z anketo in se na podlagi le te ugotovilo, da bodo iskali tehnične rešitve za večinska poštna odjemalca, Microsoft Outlook in Lotus Notes IBM. Določiti je potrebno kateri so arhivski formati, ki so primerni za arhiv elektronske pošte. Potrebna je namreč pretvorba iz izvornih formatov v arhivske. Iskali so določena programska orodja in zasnovali scenarije na podlagi različnih kriterijev.

V tem trenutku so v fazi javnega naročila za dve programske orodji. Eno od njiju je Adobe Acrobat Reader Professional (ko pride do pdf formata, s programom Fox računalnik pretvori elektronsko pošto v arhivski izvod). Drugi tak projekt pa je virtualna arhivska čitalnica.

Za prihodnost si želijo vzpostaviti okolje za predpripravo e-pošte, jasna navodila ustvarjalcem, razvoj funkcionalnosti, v smislu nadgrajevalnika ter pilotske primere. Želijo si dobrega poznavanja in opazovanja tujih praks, npr. Danska, Velika Britanija (v smislu povezovanja nacionalne knjižnice in arhiva države).

■ dr. Andrej Nared (namestnik direktorja ARS) in mag. Zoran Krstulović, pomočnik ravnateljice NUK

4. Notranja pravila za zajem in hrambo dokumentarnega in arhivskega gradiva v digitalni obliki; varnostna politika, informacijska varnost (dr. Jože Škofljanec, dr. Tatjana Hajtnik)

Dr. Jože Škofljanec je svojo predstavitev začel s humornim stavkom: ... »ker ste si tako želeli ... a pazite kaj si želite ... «

Ključne so določbe predpisov o Notranjih pravilih (NP), ZVDAGA, URDAG. Notranja pravila urejajo zajem in hrambo dokumentarnega in arhivskega gradiva v digitalni obliki, ne urejajo pa le varstva arhivskega gradiva temveč tudi dokumentarnega. Zajem je ustvarjanje in sprejemanje ter dopolnjevanje spremenjenih e zapisov, ki imajo status dokumentarnega ali arhivskega gradiva. Hramba zagotavlja celovitost, avtentičnost, uporabnost in dostopnost do izteka roka hrambe ali izročitve arhivu. Prav pri prepisovanju moramo biti pozorni na avtentičnost. Dostopnost pa je krona vsega delovanja.

Področja, ki so urejena z notranji pravili so pisarniško poslovanje (upravljanje prejete in izhodne pošte ter lastnih dokumentov, evidenca dokumentarnega gradiva), finančno poslovanje: e računi, finančna dokumentacija, evidence, specifični delovni procesi in zapisi (npr. vođenje uradnih, predpisanih evidenc, inventarna knjiga ...), hramba e publikacij, zajemanje in hramba spletnih strani.

Z notranjimi pravili želijo slediti 8.členu UVDAZ oz. Enotne tehnološke zahteve (ETZ) 2.1 II.del. Vzorčna notranja pravila so primerna kadar ima več oseb podobna poslovanja (20.člen). NUK in ostali javni zavodi za knjižničarstvo, bi morda lahko uporabljali ista Notranja pravila (NP). Morda bi lahko NUK za NP postal celo krovna organizacija. Dr. Jože Škofljanec je povedal, da bi z NUKovo pomočjo lahko uredili NP v javnih zavodih na področju knjižničarstva. ARS izvaja seminar in delavnice za pomoč pri pripravi NP ter neformalne presoje delov NP. NP so primerna le za hrambo e gradiv (ISO 27001).

Za zaključek je vse prisotne nagovorila ravnateljica NUK, Martina Rozman Salobir, ki je predlagala Združenje splošnih knjižnic, kot »pomočnike« pri uveljavljanju teh pravil ter poudarila, da so taka srečanja še kako nujna in koristna za stroko.

Tudi mag. Zoran Krstulović, pomočnik ravnateljice NUK ter dr. Andrej Nared, namestnik direktorja ARS sta se zahvalila vsem prisotnim za sodelovanje in izrazila željo, da bi taka srečanja postala stalna praksa. Prisotni smo tako idejo toplo pozdravili. ●

Odmev na naslovno spletno stran ZBDS s spodnjim citatom

Miroslav Nidorfer
Kadetnica Maribor
m.nidorfer@gmail.com

»Na koncu moram le priznati: katero skupino vidim kot najpomembnejšo za oblikovanje nove realnosti, brez smrdljivih besed in laži, dovolj strpno, blago, ozaveščeno, dobrohotno, vsakomur naklonjeno, uslužno, kreativno (dobro, gre za idealiziran opis?) To so zame predvsem in morda samo – knjižničarke. One podpirajo in nosijo eno najuspešnejših družbenih mrež v državi ter državljane gotovo delajo boljše, na dolgi rok. Ne zanimajo jih bogati bralci, temveč prav tisti/tiste, ki si knjig ne morejo kupiti. Knjižnice so tople, tihe, prijetne, idealno mesto za boljše razmišljanje o grozotah zunaj in o tem, kako nikoli ne izgubiti povezave z realnostjo. Knjižničarke so sposobne prebrati bralca, mu ponuditi več in bolje, ga napotiti tja, kamor ne ve, da mora iti. Počasi, ko bere, čas ni pomemben. Zares si ne morem zamisliti boljše skupine, ki bi državljane lahko zapeljala v državljansko držo, in pri tem se ji ni treba niti posebej organizirati. In nisem samo enkrat opazila, da se pri svojem delu tudi zelo zabavajo. Na kratko, najdite mi boljše skupino za izboljšanje družbe!« (dr. Svetlana Slapšak, Sobotna priloga Večera (1. 12. 2018), str. 16)

Spoštovane knjižničarke, spoštovani knjižničarji, spoštovane bibliotekarke, spoštovani bibliotekarji!

Po obilici jesenskega dela od nacionalnega projekta Beremo skupaj, do projekta knjigobežnice, Maistrovega leta, Cankarjevega leta, soške fronte, 100-letnice zaključka 1. svetovne vojne, Maistrovega leta in zaključka bralne značke za odrasle v Slovenski vojski z orientacijskim bralnim pohodom sem se malo oddahnil, da je vse skupaj čudovito uspelo in si vzel malo več nočnega spanja za predah, da bi preklopil na bolj teoretični del pisanja za kongres ZBDS 2019 s temo: Knjižnice – obvladovalke podatkov?

No, pač po 32. letih v knjižničarstvu pa morda lahko kaj tudi sam razmišljam o knjižnicah, ali so to danes res samo skladišča/odlagališča podatkov ali v skrbi, da ne zgubimo uporabnikov, se knjižnice zmeraj bolj spreminjajo v lunaparke z vsa

informacijsko in tehnološko kramarijo, omreženjem, da nas v strahu ne bi prehitela konkurenca guglanja, amazonanja, facebookstva etc.

In je še kje najti knjižnico, kjer bi kdo »klasično« bral, ne pa strmel v zaslon, bralnik, pametni telefon etc., kjer ne bi bilo wi-fija? Ja, je tak prostor, sem bil tam v oktobru in preživel dan v pleterski knjižnici. Ampak to je zemeljski raj za izbrance.

Sicer pa, kaj imamo knjižnice z opozorili, kot so navedena v knjigah: Digitalna demenca, Ko internet postane droga, Družabno odraščanje etc.? Knjižnice ponujajo znanje in predvsem podatke!!!

No, ko sem tako malo »starokopitno« razmišljal in filozofiral, kako bi zastavil svoj članek, mi je v oči padel citat naslovne spletne strani ZBDS <http://www.zbds-zveza.si/>

Po 32. letih dela v knjižničarstvu (samo slabih 9 mesecev sem delal drugje!) in

študiju slavistike, kjer je bilo v mojem letniku 60 študentk in jaz študent, nisem obremenjen s spolom, še manj s teorijo spola in sem se zmeraj v redu počutil med obema spoloma in tudi v svojem spolu. Čeprav danes obstajajo tudi transseksualci, ampak kar se lingvistike tiče, ima slovenščina vendar bogastvo treh spolov in celo dvojino. In če sem v predavalnici pri pokojni dr. Pogorelec bil med 60 študentkami samo jaz študent, smo pač uporabljali moški spol kot nevtralni spol (ženske+moški). Zaradi tega se takrat nisem počutil super ego, niti se študentke niso počutile diskriminirane. Seveda, če bi danes študiral na filozofski fakulteti, bi bil »študentka« in moj pokojni mentor dr. Logar, bi bil »mentorica« in »profesorica«.

Sem vesel, da sem diplomiral že l. 1985, ko so bili slovenski spoli še nefeministično obarvani.

Ne bom rekel, da se jezim na eminentno gospo Svetlano Slapšak, ki je napisala članek v Večeru z naslovom: Smrdljive besede in tiste druge <https://www.vecer.com/smrdljive-besede-in-tiste-druge-6622411>

In vse podpišem, kar je napisala v vseh odstavkih članka, razen pri zadnjem odstavku, ki seveda v nebo povzdiguje pravljično podobo oseb – knjižničark.

Tako, kot sem v prejšnjem stoletju bil dejansko edini študent letnika, kjer je bilo 60 žensk, pa verjamem, da danes nisem edini ostanek moškega spola knjižničarjev, ker jih kar še nekaj živih srečujem. Se mi je

■ Ps.: Tudi moški osebki v knjižničarstvu znamo pripraviti prijetno vzdušje v knjižnici ali jih s knjigobednico privabiti v knjižnico.

že zgodilo, da sem v Mariborski knjižnici – Rotovž naletel za izposojevalnim pultom na tri moške v isti izmeni. In da sem v vojaški knjižnici v Kadetnici Maribor tudi jaz za izposojevalnim pultom, čeprav bi morda vojaki raje videli kakšno žensko, vendar še nisem dobil nobene opazke glede tega. Tudi jaz sem sposoben prisluhnuti bralcu (sem 10 let aktivno delal kot prostovoljec na telefonu za pomoč v tiski), ukvarjam se že skoraj 20 let z biblioterapijo in sem študent 2. letnika logoterapije etc. In že pokojnemu dr. Hartmanu, ki me je l. 1987 sprejel v službo UKM, sem zelo hvaležen, da mi je bil vzor klasičnega bibliotekarja z dušo in srcem. In tako sem se ves čas počutil povsem sprejetega med skoraj 80 % prevladujočim ženskim spolom v knjižničarstvu. In tako, mislim, da je tudi danes, ko sem v službi v nekoliko bolj moški družbi.

Pač me je zbadlo kot moškega, da je na naslovni spletni strani ZBDS ta citat, ki je iztrgan iz celotnega konteksta, seveda v smislu slavljenja našega knjižničarskega poklica, v katerem se hote ali nehote znajde tudi nekaj moških osebkov.

Zato sem se odločil, da naj programski in organizacijski odbor na kongres ZBDS 2019 kar povabijo Svetlano Slapšak, ki jim bo prebrala to pravljico knjižničarsko romanco, ki ni obremenjena s podatki, tehnologijo, informacijami, kajti knjižnice so blagoslovljeni prostori tišine in miru. In ženska ima celo prav, čeprav govori o tem, kar naj bi bilo, pa žal ni!

Jaz se pa bom kar odpovedal pisanju članka o knjižnicah kot podatkovnih bankah, ker se še po 32. letih zmeraj bolj sprašujem, kdo je za knjižnico bolj pomemben: knjižničar/ka ali računalnik, informatik/čarka, bibliotera-pevt/ka. Ali so knjižnice prostori branja/znanja ali prostori surfanja/guglanja etc.?

Pa glede na moško kvoto v programskem in organizacijskem odboru: 6 moških in 11 ženski bi težko prišel skozi s takšnim neobdobjem razmišljanjem.

Drugače pa brez zamere, še zmeraj cenim tako ženske kot moške v knjižničarski stroki, kajti zame so knjižnice še zmeraj ljudje, tako ženske kot moški. ●

Zveza
bibliotekarskih
društev Slovenije
Sekcija za
šolske knjižnice

Združenje šolskih knjižničarjev Amerike
(AASL)

NARODNA IN
UNIVERSITETNA
KNJIŽNICA

Nacionalni standardi za delovanje šolskih knjižnic v Ameriki

razmišljam

ustvarjam

delim

rastem

POIZVEDOVANJE

- Oblikovanje vprašanj
- Iskanje informacij
- Povezovanje novega z že znanim
- Uporabnost dokazovanja
- Načrtovanje raziskovanja
- Deljenje znanja – razlaganje
- Podajanje povratnih
- Odločitev o ustreznosti informacije

VKLJUČEVANJE

- Interakcija z drugimi
- Sodelovanje v pogovorih in razpravah
- Upoštevanje različnih pogledov
- Analiziranje stališča
- Refleksija lastne perspektive
- Prepoznavanje prispevkov drugih

SODELOVANJE

- Vključevanje različnih perspektiv
- Pridobivanje povratnih informacij sodelujočih
- Vključevanje v razprave
- Skupinsko reševanje problemov
- Učenje od sodelujočih
- Povezovanje skupnega znanja

Nacionalni standardi za delovanje šolskih knjižnic v Ameriki

Urša Bajda

Sekcija za šolske knjižnice
v Zvezi bibliotekarskih društev Slovenije
ursa.baj@gmail.com

Milena Bon

Narodna in univerzitetna knjižnica
Milena.Bon@nuk.uni-lj.si

Združenje šolskih knjižničarjev Amerike (AASL) je pripravilo Nacionalne standarde za šolske knjižnice, ki so s ključnimi elementi predstavljeni v razumljivem in slikovno preglednem plakatu, ki je tokratna srediča Knjižničarskih novic.

Opozarjajo, da gre za standarde, ne predloge ali priporočila

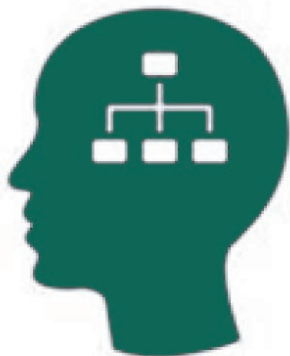
Novembra 2017 so uvedli nov sklop standardov, namenjenih izboljšanju prejšnjih nacionalnih šolskih standardov in spodbujanju učenja na visoki ravni v knjižnicah, ki se nenehno spreminjajo in vključujejo več digitalnih ter vizualnih virov.

V preteklosti so bili standardi nacionalnih knjižnic promovirani kot smernice za

šolske knjižnice. Smernice seveda veljajo kot strokovna priporočila, ki se jih posamezna šolska knjižnica lahko drži ali ne. Tako jih je veliko knjižničarjev videlo zgolj kot predloge. S poudarkom na besedi "standardi" pa v AASL upajo, da jih bodo šolski knjižničarji resno sprejeli in si prizadevali za njihovo udejanjanje v šolskih knjižnicah. Standarde so ustvarili s pomočjo šolskih knjižničarjev po vseh Združenih državah Amerike, da bi zagotovili vsebine, ki jih šolski knjižničarji lahko dejansko uporabljajo na svojih šolah.

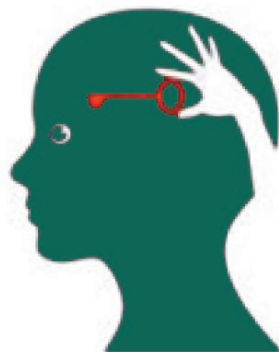
Poenostavljeno, za lažje razumevanje

Prej so mnogi knjižničarji ugotavljali, da so bili nacionalni standardi za šolske knjižnice zastavljeni tako, da jim je bilo pogosto težko slediti. Zaradi preobsežnosti besedil in nejasne strukture, je bilo težko zagotavljati in kontrolirati, če knjižničarji sledijo standardom. Novi standardi zajemajo tri različna področja, ki sočasno združujejo, vključujejo in povezujejo cilje za učence, knjižničarje in tudi za šolske knjižnice.

POVEZOVANJE

- Zbiranje informacij
- Prepoznavanje potreb po informacijah
- Skrbna izbira virov informacij
- Uporaba različnih virov
- Dvomiti o točnosti informacij
- Organizacija informacij
- Refleksija o poteku raziskovanja in virih

RAZISKOVANJE

- Branje, pisanje in ustvarjanje
- Odzivnost in postavljanje vprašanj
- Usmerjenost v lastno učenje
- Strateško reševanje problemov
- Izražanje radovednosti
- Usmerjanje v samorefleksijo
- Odprtost za povratne informacije
- Vztrajanje pri novih odkritjih

ZDRUŽEVANJE

- Uporaba informacijskih virov za učenje
- Etična raba informacij
- Vrednotenje informacij
- Izogibanje plagiatstvu
- Deljenje informacij
- Zagotavljanje varnega okolja
- Izražanje spoštovanja

Elementary Librarian

©Združenje šolskih knjižničarjev Amerike (AASL)

Standardi so bili napisani tudi zaradi poenotenja ključne terminologije v šolskih knjižnicah.

Ključna področja so temeljna za zagotavljanje in razvoj kompetenc učencev, knjižničarjev in šolskih knjižnic. Poleg tega je vsako področje povezano s štirimi ključnimi domenami, ki predstavljajo postopek raziskovanja:

- Razmišljam
- Ustvarjam
- Delim
- Rastem

Pregled standardov je na voljo v brošuri AACL »Standards Framework for Learners«. Dostopni so na spletni strani: <https://standards.aasl.org/framework/>.

Poudarek na partnerstvu med učencem in knjižničarjem

Šolski knjižničarji se ne ukvarjajo samo z urejanjem knjižnice in branjem knjig, temveč so učitelji kot vsi drugi strokovni delavci na šoli. Novi standardi AASL šolske knjižničarje opredeljujejo kot partnerje pri učenju in usvajanju kompetenc. Obravnavajo jih kot partnerje v izobraževanju, informacijske strokovnjake, učitelje in skrbnike šolskih knjižnic. Knjižničarji naj bi redno sodelovali na pedagoških konferencah, sestankih in naj bi bili ključni pri načrtovanju kurikuluma. Šolska knjižnica ni le prostor za učenje in izdelavo nalog, ki jih učencem dajejo učitelji. Tu ima veliko vlogo šolski

knjižničar, ki pomaga učencem, da se naučijo spretnosti raziskovanja. Zato morajo knjižničarji in učitelji sodelovati pri načrtovanju pouka in nalog za učence.

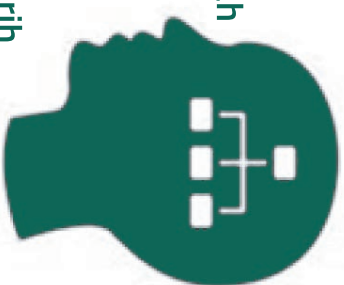
AASL je pripravilo Nacionalne standarde za šolske knjižničarje z namenom, da bi knjižničarji sodelovali z drugimi strokovnimi delavci pri oblikovanju zahtevnih učnih priložnosti za učence in jim pomagali prepoznati, da lahko učenje poteka kjerkoli. Standardi so orodje, ki jih učenci potrebujejo za razmišljanje, ustvarjanje, skupno rabo in rast za vseživljenjsko učenje. Šolskim knjižničarjem omogočajo, da v tem procesu postanejo ključni akterji. ●

POIZVEDOVANJE

- Oblikovanje vprašanj
- Iskanje informacij
- Povezovanje novega z že znanim
- Uporabnost dokazovanja
- Načrtovanje raziskovanja
- Deljenje znanja – razlaganje
- Podajanje povratnih informacij
- Odločitev o ustreznosti informacije

POVEZOVANJE

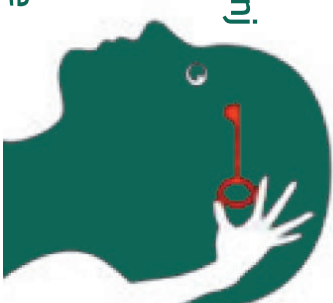
- Zbiranje informacij
- Prepoznavanje potreb po informacijah
- Skrbna izbira virov informacij
- Uporaba različnih virov
- Dvomiti o točnosti informacij
- Organizacija informacij
- Refleksija o poteku raziskovanja in virih

VKLJUČEVANJE

- Interakcija z drugimi
- Sodelovanje v pogovorih in razpravah
- Upoštevanje različnih pogledov
- Analiziranje stališča
- Refleksija lastne perspektive
- Prepoznavanje prispevkov drugih

RAZISKOVANJE

- Branje, pisanje in ustvarjanje
- Odzivnost in postavljanje vprašanj
- Usmerjenost v lastno učenje
- Strateško reševanje problemov
- Izražanje radovednosti
- Usmerjanje v samorefleksijo
- Odprtost za povratne informacije
- Vztrajanje pri novih odkritjih

SODELOVANJE

- Vključevanje različnih perspektiv
- Pridobivanje povratnih informacij sodelujočih
- Vključevanje v razprave
- Skupinsko reševanje problemov
- Učenje od sodelujočih
- Povezovanje skupnega znanja

ZDRUŽEVANJE

- Uporaba informacijskih virov za učenje
- Etična raba informacij
- Vrednotenje informacij
- Izogibanje plagiatstvu
- Deljenje informacij
- Zagotavljanje varnega okolja
- Izražanje spoštovanja

Elementary
Librarian

Talenti – razstave mladih likovnikov v knjižnici

Anja Panjan Trgovčič
Daniela Žunič
Knjižnica Črnomelj
daniela.zunic@crn.sik.si

V Knjižnici Črnomelj smo konec oktobra 2018, v sodelovanju z Robertom Lozarjem, akademskim slikarjem, razpisali že tretji likovni natečaj za učence in dijake belokranjskih šol, in sicer v 2. kategorijah: 1. kategorijo zajemajo učenci iz osnovnih šol, in sicer od 4. do 9. razreda ter učenci iz šole s prilagojenim programom, 2. kategorijo pa zajemajo dijaki iz srednje šole. Z likovnim natečajem želimo talentiranim učencem in dijakom ponuditi možnost, da predstavijo svoje likovne izdelke. V pogled nam morajo poslati najmanj 10 likovnih del oz. izdelkov. Le te po končanem razpisnem roku pregleda in oceni tričlanska strokovna komisija, katero že tri leta sestavljajo Robert Lozar, akademski slikar ter profesorici likovne umetnosti Špela Vrničar in Jasmina Strugar.

Strokovna komisija tako izbere kandidatke in kandidate za razstave, ki potekajo na mesečni ravni. Vsem prijavljenim je podana obrazložitev oz. utemeljitev ter sugestije za nadaljnje ustvarjanje. Neizbranim so podani tudi napotki, usmeritve za izboljšanje ter povabilo, da se zopet prijavijo na razpis. Izbrani imajo priložnost, da se s svojimi izdelki predstavijo javnosti na mesečnih razstavah, ki jih pripravljamo v Knjižnici Črnomelj. Poskrbeli smo tudi za glasbene popestritve otvoritve razstav in k sodelovanju privabili lokalno Glasbeno šolo, ki spodbudi svoje talentirane učence, da se predstavijo javnosti.

V januarju 2016 smo tako pričeli z mesečnimi razstavami v knjižnici. Izbrani kandidat, ki razstavlja, je povabljen v knjižnico na posvet s strokovno komisijo, kjer skupaj postavijo razstavo v t. im. Pravljični sobi. Ob postavljanju strokovna komisija še bolj natančno analizira likovne izdelke ter pomaga kandidatu pri izboljšanju. Čez par dni, ko je razstava postavljena, sledi večerna otvoritev razstave, ki je za uporabnike knjižnice odprta en mesec. Projekt sofinancirata Očina Črnomelj in Občina Semič.

Zavedamo se, da je sodelovanje in povezovanje z lokalnim okoljem ključno

za kvaliteto storitev in dobrobit vseh prebivalcev. Projekt je rezultat dobrega sodelovanja z uveljavljenim slovenskim akademskim slikarjem Robertom Lozarjem, ki je mladim talentom vzornik. K sodelovanju smo povabili osnovne šole v občini Črnomelj in Semič ter Srednjo šolo Črnomelj. Našemu povabilu pa so se odzvali tudi na Glasbeni šoli, kjer poskrbijo za glasbene popestritve same otvoritve. Veseli nas, da so izbrani kandidati iz različnih šol ter dejstvo, da je šola zelo ponosna, ko razstavlja njihov učenec oz. dijak v knjižnici. Otvoritve se tako v večini udeležijo ravnatelji, razredniki in številni učitelji, ki podprejo kandidata ter seveda prijatelji in sošolci. Dobro sodelovanje, povezovanje je tudi v tem projektu ključno, saj brez konsenza ravnateljev, pripravljenosti učiteljev, profesorjev, mentorjev na šolah, ki skrbijo za to, da vzpodbudijo učence, dijake, da se prijavijo na razpis knjižnice, ne bi bilo željenega učinka.

Rezultati kažejo, da se mladi kandidati zelo zavzeto ter z veseljem odzovejo povabilu ter so hvaležni za izkušnjo. Otvoritev, ki sledi v večernih urah, je po navadi zelo svečana ter dobro obiskana, tudi s strani medijev, ravnateljev, učiteljev. Veseli pa nas, da kandidata, ki ima razstavo, pride podpret tudi veliko sošolcev, kar je tudi poglobilni namen projekta, in sicer v

knjižnico po navdih povabiti čim več mladine. Dokaz za to je tudi Knjiga vtisov, kjer je razvidno veliko lepih želja in pohval. Do sedaj smo v knjižnici imeli 15 razstav oz. je sedaj razpisan že 3 natečaj. Otvoritev se je udeležilo okrog 500 obiskovalcev.

Posamezne razstave si organizirano hodijo ogledovati razredi znotraj likovnega pouka. Učitelji povedo, da so kandidati, ki so izbrani zelo počaščeni, da imajo lahko razstavo ter da jim to veliko pomeni, saj temu posvečajo tudi veliko pozornost v šoli in otvoritve objavijo v svojih šolskih glasilih, spletnih straneh. Tudi na svojih FB profilih se pogovarjajo o dogodku, o likovnih izdelkih itd. Projekt se je v lokalnem okolju odlično prijel, saj so na otvoritvah prisotni tudi novinarji, ki so prispevek iz kakšne otvoritve pokazali na lokalni televiziji Vaš kanal. Tudi knjižnica skrbi za objave na spletnih straneh ter v lokalnih časopisih (Belokranjec, Dolenski list, Radio Odeon). Vpliv rezultata na ciljno skupino se pokaže v spoznanju, da se sošolci kandidata povežejo, razstavo si pridejo pogledati tudi med razrednikovo uro itd. Dolgoročni učinek projekta pa se kaže v tem, da uporabniki knjižnico prepoznajo kot prostor navdiha, priložnosti, umetnosti, ne le kot prostor izposoje in vračanja gradiva. Prostor srečevanja, druženja, saj po otvoritvi sledi neformalno druženje. Tudi mediji že prepoznajo spremenjeno vlogo knjižnice, saj so pozitivno presenečeni nad raznoliko ponudbo storitev knjižnice, nad inovativnim pristopom kako privabiti, navdušiti mlade, da se izrazijo, pokažejo talente.

Model projekta je možno uporabiti v knjižnicah, ključno pa je seveda sodelovanje institucij oz. lokalnih partnerjev. ●

Na zmenek s knjigo

Urška Šoštar

Valvasorjeva knjižnica Krško
urska.sostar@knjiznica-krsko.si

Oblike sodelovanj Valvasorjeve knjižnice Krško in Doma starejših občanov Krško

Staranje prebivalstva je dejstvo, ki prihaja v zavest posameznikov in družbe, posledično številne institucije v svoje programe vključujejo storitve in dejavnosti prilagojene starejši populaciji. Valvasorjeva knjižnica Krško se zaveda poslanstva in odgovornosti, ki ji ga kot splošni knjižnici predpisuje zakonodaja, da predvsem lahko in hkrati tudi mora prispevati k dvigu bralne kulture in kakovosti življenjskega sloga starejših prebivalcev, tudi institucionaliziranih skupin. Zato je v aprilu 2011, mesecu knjige, začela aktivnejše sodelovati z Domom starejših občanov Krško (dotedanje sodelovanje je obsegalo predvsem izmenjavo knjižnih kolekcij) ter zasnovala bralni projekt »Knjižne zmenkarije«, ki ga skozi leta nadgrajuje, hkrati pa dodaja druge oblike sodelovanj z omenjeno ustanovo. Knjižnica želi tudi z mladostnim poimenovanjem na svojevrsten način prinašati vedrino v bolj umirjeno oz. stacionarno¹ institucionalizirano okolje.

Projekt knjižne zmenkarije

Projekt je zasnovan kot bralno-pogovorna² druženja Valvasorjeve knjižnice Krško in stanovalcev Doma starejših občanov Krško. Namen projekta je, upoštevajoč heterogenost³ in nezaključenost bralne skupine stanovalcev, nekoliko širše zasnovan in prilagojen potrebam in željam skupine; v prvi vrsti je njegov namen spodbujati, predvsem pa ohranjati bralno aktivnost ter tako dvigovati bralno kulturo stanovalcev, jih seznanjati s knjižnimi novostmi, z dogajanjem v domači knjižnici, z lokalno (kulturno) dediščino, razvijati kritično razmišljanje o prebranih delih, spodbujati zanimanje, s pogovori in izmenjavo (bralnih) izkušenj pripomoči k socializaciji in boljšemu počutju stanovalcev.

Srečanja so sprva potekala enkrat mesečno kot enourne predstavitve starejše in novejš literature in pogovor o prebranem. Kriteriji za izbor obravnavane literature so (bili) različni - glede na temo, aktualnost, pregled del posameznih avtorjev, pregled literature glede na žanr (družbeni romani, potopisi, življenjepisi, poezija itd.), dela

domoznanskih avtorjev, pregled razvoja slovenske književnosti s predstavitvijo pomembnejših avtorjev in njihovih del, želje stanovalcev itd. Trenutno potekajo srečanja dvakrat mesečno po eno uro ob knjigah, ki me, kot moderatorko projekta, nagovorijo in jih ocenim kot primerne za obravnavo v Domu.

Uvodnemu pozdravu sledita razdelitev izročkov (z vsebino tekočega srečanja in datumom naslednjega srečanja) in razmišljanje o temi oz. ključnem stavku (misli) izbrane zgodbe, ki nas pripelje do vsebine obravnavane knjige. Osrednji del druženja je posvečen predstavitvi knjige, navadno skozi branje odlomkov, kratke zgodbe preberemo v celoti; simpatično je potekalo srečanje, ko so stanovalci iz prebranih odlomkov sami sestavili vsebino knjige. Sledi pogovor o prebranem, ustavimo se ob posameznih mislih, debatiramo in izrazimo lastna mnenja.

Pomembno je z občutkom, brez siljenja in drezanja, k besedi povabiti zbrane ter jim omogočiti okoliščine – predvsem čas in oporo, da spregovorijo o obravnavani knjigi, da delijo s skupino

lastna razmišljanja in izkušnje vezane na prebrano.

V sklepnem delu srečanja omogočim zainteresiranim udeležencem, da predstavijo prebrana dela⁴ v času od zadnjega srečanja, ki niso vezana na obravnavano temo. Nato v stavku ali dveh predstavim knjige, ki jih prinesem s seboj in si jih lahko stanovalci izposodijo, ter zabeležim njihovo izposojno (v domsko evidenco). Napovedi datuma in vsebine naslednjega srečanja sledi neformalni del, ko še malo pokramljamo o aktualnih zadevah, potožimo, se nasmejimo.

Nadgradnja projekta in druge oblike sodelovanj

Zavedajoč se, da institucionalizirani bralci že nekaj časa niso zgolj oslabei starostniki, ampak tudi aktivni starejši stanovalci, ki se za življenje v Domu ne odločijo zaradi zdravstvene oslabelosti temveč tudi iz razlogov osamljenosti, večje varnosti, lažje dostopnosti ter možnosti aktivnega sodelovanja v dejavnostih vseživljenjskega izobraževanja (Macuh, 2017, str. 151), smo program bralno-pogovornih druženj v sodelovanju s starostniki nadgradili. Tako smo zasnovali:

- Branje za svojevrstno bralno značko v projektu »Od Prešerna do Prešerna ali Beremo prešerno«. Bralni projekt, ki poteka od 8. februarja do 3. decembra, torej od Prešerna do Prešerna, je bil prvič izveden leta 2013. Namen projekta je spodbujati samostojno branje oz. pritegniti k aktivnemu sodelovanju pri projektu Knjižne zmenkarije, saj projekt poleg aktivnih bralcev uspešno zaključijo tudi stanovalci, ki se redno udeležujejo srečanj Knjižne zmenkarije in zaradi zdravstvenih specifičnosti ne morejo več aktivno brati. Vtise o prebranih knjigah stanovalci zabeležijo oz. obkrožijo na priloženih listih in jih oddajo na Knjižnih zmenkarijah ali

Namen projekta je, upoštevajoč heterogenost³ in nezaključenost bralne skupine stanovalcev, nekoliko širše zasnovan in prilagojen potrebam in željam skupine.

delovnim terapeutkam. Oddani listki oz. udeležba na srečanjih Knjižne zmenkarije prinaša priznanje »Prešerni bralec« in simbolično nagrado, kar podelimo na skupni prireditvi enkrat letno. Sčasoma smo oblikovali priporočilni seznam desetih knjig, s katerega naj bi vsak bralec med prebrano literaturo vključil vsaj eno knjigo. Seznam je sestavljen na podlagi poznavanja bralnih interesov in zmožnosti bralcev v skupini (npr. kratke zgodbe, uganke, knjige z večjim tiskom do zahtevnejših vsebin, ki jih ponudim zahtevnejšim bralcem).

● Vsakoletno zaključno prireditev z gosti in podelitvijo priznanj in nagrad »Prešernim bralcem«. Prireditev poteka v prostorih Doma ter je namenjena vsem stanovalcem in ne le udeležencem projekta, ki prejmejo priznanja. Na prvih prireditvah smo gostili lutkovno skupino Bukvica iz domače knjižnice, kasneje smo prešli na gostovanje domoznanskih literarnih gostov.

● Kviz »Prešerno o Prešernu«. V reševanje vsakoletnega kviza, ki poteka v mesecu februarju, skozi katerega spoznavamo življenje in delo Franceta Prešerna, vključimo poslušanje Prešernovih del na zvočnih

knjigah, poslušamo uglasbitve njegovih pesmi, h glasnemu branju in recitiranju pritegnemo udeležence srečanja itd.

● Delavnico kreativnega pisanja »Tako se pletejo besede«, v kateri se stanovalci preizkusijo v literarnem ustvarjanju, zapisovanju spominov na izbrano temo itd. Delavnica morda še ni dosegla zaželenega razmaha; razlogov je več – literarno ustvarjanje je večini stanovalcev tuje in nalogo vidijo kot prezahtevno, slabši vid ter že težja koordinacija gibov otežujeta pisanje, nezainteresiranost ... Zato smo toliko bolj veseli vsakega pisnega prispevka oz. pozitivnega odziva. Ustvarili s(m)o že nekaj zapisov (spomini na vojna leta, opazovanje življenja v Domu) in tudi kakšno pesem.

● S prevozom in spremstvom omogočiti stanovalcem obiske literarnih večerov v prostorih knjižnice. Nekoliko slabši odziv stanovalcev na vabila pripisujemo predvsem večernim uram, v katerih potekajo literarni večeri.

● Obveščanje javnosti preko medijev o naših aktivnostih. V lokalnem časopisju in predvsem spletnih medijih predstavljamo

naša druženja ob zaključnih prireditvah oz. obletnicah projekta.

Še nekaj enkratnih dogodkov, ki so rezultat sodelovanja knjižnice in Doma:

- oglede knjižnice s strani stanovalcev Doma, s poudarkom na predstavitvi baročne kapucinske knjižnice, ki jo upravlja Valvasorjeva knjižnica Krško, in posebne zbirke Speedway v Sloveniji,
- predstavitev dejavnosti Doma skozi razstavo v prostorih knjižnice, ki so jo pripravili zaposleni v Domu,
- leto 2012, evropsko leto aktivnega staranja in medgeneracijske solidarnosti, nam je dalo še nekoliko večji zalet v sodelovanju, tako smo:
- izvedli najširši javnosti namenjeno skupno prireditev »Zgodbe našega vsakdana«, ki smo jo sooblikovali s stanovalci Doma in predstavili življenje v Domu. Prireditev je potekala v zunanjem objektu, kar je bilo zelo pomembno in zaželeno dejstvo v zavesti stanovalcev;
- omogočili stanovalcem ogled razstave, ki so jo v prostorih knjižnice pripravila upokojenska društva iz Posavja.

Pomen in prednosti sodelovanja

S predstavljenimi projekti in sodelovanji Valvasorjeva knjižnica Krško izpolnjuje primarno in sekundarno poslanstvo. V prvi vrsti želi ustreči željam stanovalcev Doma po druženju s knjižnico, da bi si s knjigami in pogovori obogatili vsakdan, se nasmejali, obnovili pozabljeno znanje, se naučili kaj novega⁵. Poglobljen pogled na dejavnost izpostavlja socialno noto (želja in potreba deliti svoje zgodbe, lastne izkušnje, posredovati znanje⁶ ali pa le pozabiti bolečino) in ugoden psihološki vpliv, ki ima posledice tudi v ugodnem zdravstvenem počutju.

Primarno poslanstvo:

- Vodeno branje ali biblioedukacija, tudi

¹Označevanje okolja kot stacionarno želi ponazoriti nasprotje med umirjenostjo omenjenega okolja in dinamičnostjo ter naglico zunanjega, neinstitucionaliziranega sveta.

²Bralna - pomemben del vsakega srečanja je glasno branje, v dobro uro druženja vključimo približno zo minut nestrnjene branja; pogovorna - trudimo se vzpostaviti ugodne okoliščine, da se razvije pogovor, kakor ga opiše M. Košir (2003, str. 6): »[...] pogovor, v katerem se med udeleženci vzpostavi t.i. živa vzajemnost, se pravi empatija in sočutje. Kjer ni nadrejenih in podrejenih, temveč so odnosi partnersko enakopravni. Kjer ni poražencev in zmagovalcev, ker v svoji človečnosti, dostojanstvu in po-govoru zmagujemo vsi.«

³S pojmom heterogenost označujem različne izobrazbene stopnje in zdravstvena stanja udeležencev, ki pogojujeta stopnjo aktivnosti, interese in zmožnosti sodelujočih stanovalcev v bralni skupini.

⁴Te predstavitve upoštevamo pri izpolnjevanju pogojev za sodelovanje v bralnem projektu Od Prešerna do Prešerna ali Beremo prešerno, ki je predstavljen v nadaljevanju prispevka.

⁵Trditve, da z vstopom v tretje oz. četrto življenjsko obdobje navadno že usahne človekova potreba po učenju in novih izkušnjah, ne smemo posploševati. Starostnike je potrebno motivirati in poskrbeti, da se otresejo predsodkov, ki so jih deležni, da (p)ostanejo aktivni in ustvarjalni po svojih zmožnostih (Macuh, 2017, str. 92).

⁶Potreba po predajanju svojih življenjskih izkušenj in spoznanj mlajšim generacijam je ena temeljnih potreb starostnikov (Ramovš, 1999, str. 22).

bibliosvetovanje. Bibliotekarji lahko s poznavanjem bralcev in literature dobro povežemo ter usmerjamo pogovore in izpostavimo kvalitetnejšo literaturo (tudi kvalitetnejšo literaturo v okviru »statičnega mehurčka«, iz katerega je določene bralce zelo težko usmeriti, saj se v njih počutijo dobro in varno ter nimajo želje preseči oz. poseči po drugačni literaturi) ter tako prispevamo k dvigu bralne kulture stanovalcev. Po mnenju dr. Ramovša lahko bibliotekarji v okviru biblioedukacije pomembno vplivamo na duhovno in sožitno blaginjo starostnikov z izborom tematik, ki pa naj imajo pozitivne zaključke, da ne bremenijo.

- Spodbujanje in ohranjanje bralne aktivnosti.
- Približevanje in obnavljanje poznavanja sveta literature, predvsem leposlovnih zgodb.
- Seznanjanje s knjižnimi novostmi in z dogajanjem na literarnem področju.
- Seznanjanje z dogajanjem v domači knjižnici.
- Razvijanje kritičnega razmišljanja o prebranih delih.
- Spodbujanje zanimanja.

Sekundarno poslanstvo:

- S pogovori in izmenjavo (bralnih) izkušenj pripomoči k lažji socializaciji udeležencev in boljšemu počutju stanovalcev.
- Če izhajamo iz trditve »zdravljenje je komuniciranje« (Ule, 2003, str. 111), druženje in pogovor ob knjigah »zbližuje, povezuje in zdravi – ne le dolgočasje in osamljenost, temveč tudi medsebojne odnose in številne bolezni« (Košir, 67).
- Spodbujanje miselne aktivnosti pri starostnikih. Branje postaja "promotor zdravja", saj izboljšuje umske sposobnosti, pomaga lajšati stres in je zdravilo za depresijo (Furedi, 2017, str. 21–22).
- Prispevati k večji ozaveščenosti.
- Omogočati stik z zunanjim svetom. V Dom ne prinašamo le knjig, ampak tudi vonj morda mlajšega, zagotovo pa bolj dinamičnega sveta, ki mnogim stanovalcem postaja oddaljen in tuj.
- Prispevati k druženju in življenju v sožitju z drugimi. Trenutno lahko bralne ure uvrščamo tudi v obliko medgeneracijskega druženja.

● Prispevati k osebn(ostn)i rasti in dvigu samozavesti skozi vzpostavitev zaupanja in spoštovanja znotraj bralne skupine (»da je pogovor odprt in iskren, kar je predpogoj kakovostnega dialoga, moramo drug drugemu zaupati, se počutiti varne in sprejete« (Košir, 69)).

- Dvig oz. izboljšanje življenjskega sloga.
- Pripomoči h kakovostnemu staranju. Sodelovanje nas nedvomno vse bogati. Prednosti sodelovanja za knjižnico oz. moderatorja se odražajo v:
 - doseganju oddaljene skupine prebivalcev (bralcev) in pridobivanju novih članov,
 - izposoji gradiva,
 - pridobivanju novih poznanstev (s stanovalci Doma, strokovnim osebjem v Domu, strokovnimi sodelavci – izmenjava izkušenj znotraj stroke),
 - pridobivanju novih izkušenj,
 - širjenju lastnega obsega poznavanja literature,
 - osebni rasti.

Bibliotekarjeve kompetence za moderiranje bralnih druženj

Vodenje bralne skupine in druženje s starostniki prinaša številne izzive, s katerimi se hitreje in lažje soočimo z načrtnim spoznavanjem in s temeljitim poznavanjem sveta starostnikov. Kot potrebne temeljne lastnosti izpostavljam:

- Biti Človek (empatičen, umirjen, pozitiven). Delo je potrebno opravljati z željo in ne s prisilo, kajti le tako se odpirajo nove poti, nove ideje za sodelovanje. Vodilo sodelovanja naj bo celosten človeški odnos. Vzpostaviti je potrebno odnos, ki temelji in odraža prijetnost, toplino in domačnost.⁷

- Spoštovati starostnike in knjige.
- Biti moderator. Vloga moderatorja obsega postavitev začetnih pravil, njihovo večkratno ponavljanje, spretnost poslušanja, komentiranja, sledenja, razumevanja, a tudi moč in sposobnost prekiniti oz. spretno preusmeriti pogovor

v izogib nevšečnostim; voditi skupino, ampak ostati v ozadju, ko je to potrebno; biti nevtralen; načrtovati vsebino vsakokratnega srečanja (upoštevajoč želje in predloge skupine) in jo hkrati znati prilagajati spontanemu poteku srečanja in ne vztrajati pri zastavljenem cilju, če pogovor steče v drugo smer; sposobnost ustvariti varno, spoštljivo, prijazno in sproščeno okolje, v katerem se vsak počuti dobrodošlega, čeprav ravno ustvarjanje prijaznih okoliščin v krožkih zahteva veliko energije.

- Obvladovati tehnike in veščine komunikacije. Ni pomembno le, kaj povemo, ampak tudi kako (zavedanje pomena neverbalne komunikacije, uporaba ustreznega besedišča, intonacija).
- Vzpostaviti zaupanje in pristen prijateljski odnos. Za uspešno dosego tega cilja je priporočljivo nekoliko znižati meje zasebnosti in dovoliti, da člani bralne skupine skozi pogovore do določene mere spoznajo moderatorjevo zasebno življenje.
- Dobro poznati člane bralne skupine (tako fizične lastnosti (sluh, vid, gibalna oviranost, pešanje spomina, demenca) kot značajske lastnosti (hitra užaljenost, potreba po večji pozornosti itd.).
- Spoštovati različne bralne navade.

Nasveti pri delu s starejšimi bralci

Večletno sodelovanje z Domom in druženje s starostniki me je naučilo, da vse, kar se zgodi na Knjižnih zmenkarjih, je prav in domače, če le prihaja iz srca. Poleg tega ali kljub temu je smiselno upoštevati nekaj naslednjih priporočil:

- Upočasniti lasten tempo.
- Upoštevati zdravstvene specifičnosti udeležencev (pešanje vida, sluha, otežena komunikacija, slabša spomin in koncentracija) ter temu prilagojena glasnost branja in potrpežljivost. Pozornost je smiselno posvečati tudi obliki in velikosti tiska.
- Skupnim druženjem posvetiti vso svojo

⁷Potreba po medčloveškem (medosebnem) odnosu je po mnenju dr. Ramovša najbolj akutna nesnovna socialna potreba v tem starostnem obdobju (Macuh, 2017, 89). Starejši potrebujejo za preganjanje občutka osamljenosti reden stik z nekom, ki ga imajo za svojega (ni nujno krvni sorodnik) in so prepričani v trajnost in trdnost tega stika (Ramovš, 1999, str. 22).

⁸Statistika srečanj v osmih letih: skozi posamezno leto se udeležuje srečanj od 12 do 19 oseb, posameznih srečanj se je udeležilo od 3 do 13 stanovalcev.

Delo s starejšimi prinaša številne izzive, ki utrjujejo bibliotekarjeve kompetence, nedvomno pa tovrstno sodelovanje predstavlja veliko zadoščenje tako za udeležence kot izvajalce programov.

pozornost, se posvetiti vsem udeležencem in si nikakor dovoliti ignoriranja.

- Ne dovoliti, da člani skupine preglasijo moderatorja. Potrebno je ostati trden v svojem vodenju.
- Zelo koristna in priporočljiva je priprava izročka o vsebini srečanja in z navedbo datuma naslednjega srečanja, kot opomnik udeležencem za naslednje srečanje.
- Sodelovanje z zaposlenimi v Domu olajša komunikacijo in organizacijo vseh dejavnosti, saj bolje poznajo stanovalce, poleg tega so z njimi v vsakodnevem stiku.
- Povezati srečanja z malenkostmi, kot so zvitki z lepimi mislimi in slikami rož, čokoladice, fige v februarju, torta in baloni ob praznovanju rojstnega dne projekta, vejice sivke v poletnih mesecih, organizacija čajanke v zimskem času itd.
- Konstantnost in kontinuiteta srečanj. Pogostejša in redna druženja prinašajo pristnejše odnose, hkrati lahko stanovalci sledijo utečenemu urniku.
- Začeti, predvsem pa zaključiti srečanje s pozitivnimi mislimi.

Načrti za prihodnost

Dejstva, da projekt Knjižne zmenkarije izvajamo že osmo leto, da stanovalci vztrajajo in razmeroma redno prihajajo na srečanja⁸ ter njihova želja po pogostejših (tedenskih) srečanjih, kažejo, da je projekt dobro zasnovan in priljubljen pri stanovalcih.

Naša razmišljanja o sodelovanju v prihodnosti:

- Nadaljevati s srečanji in utečenim delom. Zavedamo se, da je želja stanovalcev po pogostejših srečanjih utemeljena in upravičena, vendar upoštevajoč druge

zadolžitve in naravo dela v knjižnici, trenutno ne (z)moremo ustreči tem željam.

- Povezati predstavitev knjig z ogledi odlomkov iz filmov, posnetih po knjižnih predlogah.
- Povezati delavnico »Tako se pletejo besede« z obeležjem evropskega leta kulturne dediščine 2018.
- Predstavitve programa Svit skozi literarno druženje in pogovor ob knjigi lokalne literarne ustvarjalke in ambasadorke programa Svit.
- Omogočiti pristen stik stanovalcev s knjižnico skozi njihove obiske, pri čemer nam največji problem predstavlja gibalna oviranost (več kot polovica udeležencev uporablja hojice, vozičke).
- Predstavitve, izposoja in pomoč pri uporabi bralnikov.
- E-delavnice (osnovna uporaba interneta).

Sklep

Valvasorjeva knjižnica Krško se zaveda svojega poslanstva pri zagotavljanju kvalitetnejšega življenjskega sloga starejših prebivalcev, tudi oseb v institucionalnem varstvu Doma starejših občanov Krško. Poglobljeno sodelovanje z Domom se je pričelo z izvajanjem bralno-pogovornih

ur Knjižne zmenkarije, ki jih knjižnica skozi leta nadgrajuje, hkrati pa dodaja druge oblike sodelovanj z omenjeno ustanovo (branje za bralno značko, skupne prireditve, kvizi, delavnice kreativnega pisanja, ogledi knjižnice, literarnih večerov in razstav v knjižnici). Delo s starejšimi prinaša številne izzive, ki utrjujejo bibliotekarjeve kompetence, nedvomno pa tovrstno sodelovanje predstavlja veliko zadoščenje tako za udeležence kot izvajalce programov. Ideje za obogatitev nadaljnjih druženj se rojevajo skozi opazovanje sveta starostnikov, skozi razumevanje njihovih želja in potreb ter pod vplivom tehnološkega razvoja. Predvsem nas pri delu vodi in navdihuje misel, slogan Dneva slovenskih splošnih knjižnic iz leta 2013: »Tu smo za ljudi in zaradi ljudi.« ●

Viri in literatura:

- Furedi, F. (2017). Moč branja: od Sokrata do Twitterja. Ljubljana: UMco.
- Košir, M. (2003). Branje v času osamljenosti V M. Ivšek (ur.), Pogovor o prebranem besedilu: zbornik Bralnega društva Slovenije, Ljubljana, 8. september 2003 (str. 64–72). Lj: Zavod RS za šolstvo.
- Macuh, B. (2017). Življenjski slog starostnikov v domovih za starejše. Maribor: Kulturni center.
- Mustar, D. (2015). Spodbujanje bralne kulture pri starejših. V V. Rot Gabrovec (ur.), Branje združuje: z BDS že 20 let: zbornik Bralnega društva Slovenije ob 11. strokovnem posvetu (str. 158–163). Ljubljana: Zavod Republike Slovenije za šolstvo.
- Ramovš, J. (1999). Kakovostna starost: antropologizacija gerontologije. Kakovostna starost, 2(4), 17–24.
- Ule, M. (2003). Sprejeda razmerja. Maribor: Aristej.

“Branje knjig je zame intimna stvar”

Intervju z dr. Alenko Miškec

Urša Pajk

Knjižnica Narodnega muzeja Slovenije
urska.pajk@nms.si

Vloga glavne urednice časopisa slovenskih muzejev Argo (izdaja ga Narodni muzej Slovenije), ki ima dolgo tradicijo – izhaja od leta 1892, je verjetno odgovorna in naporna. Je ob vsem tem prostor tudi za ustvarjalnost in inovativnost?

Naj kar takoj povem, da je moje delo glavne urednice le ena izmed mnogih zadolžitev v muzeju, skrbim namreč za zbirko antičnih novcev, sodelujem pri pripravi razstav, objavljam članke, se udeležujem simpozijev in kongresov doma in v tujini in, končno, delo v muzeju zajema še polno majhnih in nevidnih opravil. Prav tako so preobremenjeni z delom tudi moji kolegi iz uredniškega odbora, naj jih naštejemo, saj sem jim res hvaležna za predano in odlično delo. To so: tehnična urednica, klasična filologinja in filozofinja Tinka H. Selič, konservatorka-restavratorka in umetnostna zgodovinarica mag. Nataša Nemeček, arheologinja dr. Andreja Breznik, zgodovinar in arheolog dr. Tomaž Nabergoj in zgodovinar Matej Hreščak. Kljub kroničnemu pomanjkanju časa si seveda ves čas prizadevamo, da uvajamo novosti in sledimo trendom.

Bi bralcem na kratko predstavila zgodovino in vsebinsko usmerjenost revije? Mimo imena Argo pa tudi ne moreva ...

Argo z daljšim preporom izhaja od daljnjega leta 1892, njegova zgodovina je dolga in bogata, vendar tu ni mesto za podrobnejšo predstavitev, zato le nekaj besed. Različni uredniki, sem osma po vrsti, so vsak po svoje želeli pustiti vsaj majhen pečat, zato se je revija tako vsebinsko kot tudi oblikovno ves čas spreminjala. Do leta 1964 je bil Argo glasilo za arheologijo, zgodovino

umetnosti in muzeologijo, nato glasilo za antiko in zgodnji srednji vek, zgodovino umetnosti in muzeologijo. Leta 1971 je postal informativno glasilo za muzejsko dejavnost. Danes je Argo osrednji slovenski časopis s področja muzejstva. V njem objavljamo prispevke s področja muzeologije, muzejskega upravljanja in trženja, s področja matičnih strok, ki so zastopane v muzejih (humanistika, naravoslovje in tehnične stroke) s težiščem na slovenskem in sosednjem ozemlju, ter prispevke, ki na najširši način opisujejo, ocenjujejo in predstavljajo različne stalne in občasne razstave, publikacije ter prireditve doma in v tujini.

Ime je revija dobila po istoimenski ladji mitoloških junakov, katerih potovanje je tesno povezano tudi z današnjim slovenskim prostorom. Pod vodstvom Jazona so argonavti na ladji Argo pluli iz Grčije do obal Črnega morja, kjer so ukradli zlato runo. Na poti domov, kot izvem pri znamenitem rimskem piscu Pliniju, so zapluli v reko Donavo. Pot jih je vodila po Savi in Ljubljani, nato so ladjo po suhem prenesli do Jadranskega morja in nadaljevali pot v Grčijo.

V današnjem »digitalnem« in tudi »virtualnem« času je vse več elektronskih revij ... Morda v uredništvu kdaj razmišljate tudi v tej smeri?

Prvi korak v smeri digitalizacije smo že storili. Mladi kolega iz knjižnice je namreč skeniral vse stare številke Arga in v naslednjem koraku jih bomo objavili na spletu. Glede objav Arga v izključno elektronsko obliko zaenkrat še ne razmišljamo, tega nimamo v načrtu niti za bližnjo prihodnost. Ostajamo zvesti tradiciji in nagovarjamo tudi tiste bralce, ki jim je ljubša tiskana oblika.

Se ti zdi, da Slovenci znamo tržiti knjige, revije, svojo kulturo? Poznamo in upoštevamo avtorsko pravo?

Moram priznati, da mi ta tematika ni poznana. Verjamem, da uveljavljene založbe znajo in tudi dobro tržijo svoje knjige. Veliko knjig pri nas pride na trg prek dobro organiziranega sistema knjižnic, zato je vsaj za del knjig potreba po trženju nekoliko manjša.

Glede poznavanja prava pa lahko rečem, da je v splošnem zelo slabo. Čeprav velja pravno reklo *ignorantia iuris nocet* (nepoznavanje prava škodi), kar pomeni, da se predpostavlja, da posameznik pozna pravna pravila in se ne more izgovarjati, da ni vedel, da dela kaj narobe, opažam ravno nasprotno, da je poznavanje prava slabo. Težava je prenormiranost, preprosto preveč je predpisov, zakoni so dolgi in vsebujejo zapletene določbe. Dodatna težava je še zahtevno pravo Evropske unije, ki ga ne poznajo niti pravniki. Pred kratkim je bil podan predlog Direktive Evropskega parlamenta in sveta o avtorskih pravicah na enotnem digitalnem trgu, s katero EU želi zagotoviti pravično nadomestilo avtorjem za objavo del na medmrežju. Ob tem se poraja več vprašanj kot odgovorov, kar kaže na res zapleteno področje.

Nekoliko hipotetično in imaginarno vprašanje: Si v daljni prihodnosti predstavljaš življenje brez tiskanih knjig in časopisov? Besede na papirju kot nosilcu zapisa bi recimo obstajale le še v muzejih in arhivih ...

Predstavljam si sicer ne, verjamem pa, da bo življenje na primer leta 2200 precej drugačno. Saj so se že v zadnjih tridesetih letih zgodile takšne spremembe, ki si jih naši stari starši sploh niso mogli

■ Alenka Mišček je od leta 1997 zaposlena v Narodnem muzeju Slovenije; v Numizmatičnem kabinetu skrbi za antično gradivo. Leta 2011 je zagovarjala disertacijo z naslovom Numizmatični zakladni najdbi iz 3. stoletja z Drnovega, pred enim letom pa je končala tudi petletni študij prava z magistrskim diplomskim delom Korupcija z vidika kazenske zakonodaje. Leta 2008 je prevzela urednikovanje muzejske revije Argo. Letos je bila za svoj prispevek pri razstavi Preteklost pod mikroskopom tudi ena od prejemnikov Valvasorjeve nagrade. Zanimajo jo pravne vede, arheologija, potovanja, zgodovina, šport, filmska umetnost in knjige.

.....
predstavljati. Ne glede na razvoj in spremembe pa lahko nekaj z gotovostjo zatrdim: vedno bodo obstajali ljudje, ki bodo znali ceniti tiskane knjige in časopise. In ti bodo tudi poskrbeli, da se bo tiskana beseda ohranila.

V zadnjem času se med knjižničarji in obiskovalci knjižnic veliko govori o biblioterapiji oziroma terapevtskem branju. Imajo knjige močan vpliv tudi na tvoje življenje?

Dan po navadi sklenem z branjem in če ne utegnem prebrati vsaj ene strani, je to zame slab dan. Ali, kot pravijo, dan brez knjige je

izgubljen dan. Verjamem v moč knjige tudi v zdravilnem smislu, tako se po napornem dnevu večkrat raje sproščam s knjigo kot na primer s kopeljo. Takrat sicer najraje posežem po knjigah z lahkotnejšo tematiko.

Se strinjaš s trditvijo, da mlada populacija premalo osebno obiskuje knjižnice in malokdaj pride v stik s tiskanim gradivom? Misliš, da je večina študentov že imela bližnje srečanje z antikvarnim gradivom?

Ne poznam sicer statistik, tako po občutku bi rekla, da nekateri mladi zagotovo obiskujejo knjižnice, saj jih tam tudi srečujem. Verjetno pa se je z antikvarnim gradivom srečalo več študentov humanističnih smeri kot na primer naravoslovnih, kjer je zlasti pomembno slediti čim novejši literaturi in jo navajati. Za študente in njihove bralne navade pa so do neke mere odgovorni tudi profesorji. Tudi sama poučujem na fakulteti in takoj ugotovim, ali je študent imel knjigo v roki ali je samo prepisal naslov iz Cobissa. Po navadi vztrajam, da študenti vsaj v roke vzamejo predlagano literaturo.

Si že kdaj obiskala bralni krožek, bralno čajanko ali se udeležila ekskurzije po poteh kakšnega literarnega junaka? Se ti tovrstne dejavnosti zdijo dobra promocija branja, pismenosti in knjižnic?

Ne, branje knjig je zame intimna stvar. Moti me razpravljanje o knjigah, pretirana analiza in iskanje pomena v vsaki besedi, vejici. Še danes sem hvaležna prof. Vozličevi, ki nas je na poljanski gimnaziji prav nevsiljivo vpeljala v svet književnosti. Spominjam se, kako je stala pri katedru in z malo nagnjeno glavo pripovedovala zgodbe iz zakladnice svetovne in domače književnosti. Mi smo jo v popolni tišini in kot uročni poslušali. Za promocijo branja in pismenosti lahko največ naredijo starši, ki od malega berejo svojemu otroku, in seveda šola, ta mora otrokom vcepiti ljubezen do knjig in na sploh do umetnosti.

Sloviti Gustave Flaubert je enkrat zapisal naslednjo misel: »Berite za to, da boste živeli.« Vem, da si strastna in energična bralka. Bi nam zaupala nekaj knjižnih naslovov,

ki so oplemenitili tvoje življenje in brez katerih ne bi mogla polno (v intelektualnem smislu) zaživeti?

V prvi vrsti gre za antična filozofska in dramska dela, tu mislim predvsem dela antičnih avtorjev Aristotela, Platona, Sofokleja, tudi Aristofana ... Še po več kot 2000 letih so popolnoma aktualna, po eni strani se ukvarjajo z bistvenimi vprašanji človekovega obstoja, po drugi pa opozarjajo na neskončno človeško neumnost. Od sodobnih avtorjev pa rada prebiram dela Renate Salecl, ona namreč prav mojstrsko pokaže na absurde moderne, kapitalistične dobe. Danes imamo na primer pri skoraj vseh stvareh neskončno vrsto izbir, pa vendar nam prav ta iluzija izbire povzroča občutke tesnobe, krivde in nelagodja ob misli, da morda izbiramo narobe. Ideologija neoliberalizma spreminja naša življenja, povečuje naše strahove, tesnobe, obsesije, z nenehnim trošenjem dobrin trošimo sami sebe. Kot pravnico me zanimajo tudi vprašanja človekovih pravic, te v sodobnem času sploh niso več samoumevne, naj spomnim na delavske pravice, pravico do zdravja in z njo povezano dostopnostjo do zdravstvenih storitev. Veliko časa posvečam prebiranju člankov in polemik na to temo, zanima me tudi dogajanje v državah nekdanje Jugoslavije, kjer pa so v nekaterih delih kršitve človekovih pravic že skrb vzbujajoče.

Vsak od nas knjižnih moljev razmišlja o svoji sanjski zasebni oziroma javni knjižnici ... Kakšen je tvoj sanjski hram učenosti in katerih knjig (tematsko gledano) je v njem največ?

V moji zasebni knjižnici so poleg antičnih del seveda romani Tolstoja, Balzaca, Dickensa, pisateljic Austen, Brontë in Ferrante ... , police se šibijo pod katalogi velikih formatov s kakovostnimi reprodukcijami slik najpomembnejših svetovnih slikarjev in galerij, velikih arhitekturnih dosežkov; verjamem namreč, da poznavanje likovne umetnosti pomaga pri oblikovanju okusa, prepoznavanju lepega in nasploh širi obzorja. V dolgih zimskih dneh pa rada posežem na polico s kriminalkami Agathe Christie, tem so se v zadnjem času pridružili še kriminalni romani skandinavskih avtorjev pa tudi kakšen slovenski avtor. ●

Zbirka Prvih beril v Knjižnici Velenje in njena spletna predstavitev

Maja Praprotnik

Knjižnica Velenje
maja.praprotnik@vel.sik.si

V Knjižnici Velenje smo 21. septembra 2018 odprli dolgo pričakovano Zbirko prvih beril. Gre za zelo dragoceno zbirko, ki prikazuje prve otrokove korake v svet pisne kulture po celem svetu. Osnova za učenje pisave pa je v vseh razvitih družbah ravno knjiga, ki jo pri nas imenujemo Prvo berilo. Zbirka prvih beril je izredno poučna in izjemno atraktivna, saj po eni strani spoznavamo različne kulture, po drugi pa je zelo barvita, knjiga skorajda ni enaka knjigi. Zaradi vseh naštetih lastnosti je izjemna zbirka vredna prikaza širši javnosti. V zbirki je 1.522 prvih beril oziroma abecednikov iz 138 držav z vsega sveta. Prva berila so napisana v 164 različnih jezikih.

Osrednji predmet Zbirke prvih beril je knjiga, prvo berilo. Bibliotekarski terminološki slovar opredeljuje prvo berilo kot »učbenik za začetni pouk branja in pisanja, njegova sinonima sta abecednik in prva čitanka.« (Kanič idr., 2011, str. 267)

Marjan Marinšek je zapisala, da »včasih dostop do luči ni bil tako enostaven«. Od prve tiskane knjige je minilo kar nekaj stoletij, preden je obveljalo spoznanje, da je šolskemu novincu potrebna posebna knjiga, ki naj bi ustrezala stopnji otrokovega duševnega razvoja. Tako se je rodila ena najnežnejših in najbolj čudovitih ter

monumentalnih vezenin glasov, besed in simbolov, ki vodijo prvošolce po vsej zemeljski obli v arena pismenega sporazumevanja med ljudmi. Zato vsi narodi sveta storijo vse, da bi bila ta drobna, a dragocena knjiga čim boljša, čim popolnejša in karseda mikavna radovednim otroškim očem. Pri tem pa ne pozabimo, da so prva berila bolj ali manj odvisna od notranje zgradbe jezika, za katerega so napisana, učnih metod, poligrafskih možnosti ter narodove mentalitete. Sodobno berilo naj bi ustrezalo vsebinskim didaktično-metodičnim, estetsko-tehničnim, psihološkim, pedagoškim, jezikovnim

in tudi idejno-družbenim zahtevam vsakokratnega časa.

Idejni vodja projekta je direktor knjižnice Velenje, Vlado Vrbič, ki si je že več let prizadeval za odkup zbirke, ki jo je zasnoval in jo skoraj pol stoletja dopolnjeval Marjan Marinšek (1941 – 2011), velenjski kulturnik, pravnik, zbiratelj, citrark, pisatelj, tudi soustvarjalec znamenitega velenjskega otroškega Pikinega festivala.

V Knjižnici Velenje smo se odločili, da bomo Zbirko prvih beril predstavili na spletu. V ta namen smo izdelali spletno stran: www.prvaberila.si. Zaradi preproste uporabe in preprostega urejanja ter brez predhodnega znanja iz programiranja, smo se odločili za brezplačno odprtokodno programsko opremo WordPress.

»Iskanje na spletu je enostavno in učinkovito – poteka lahko kjerkoli in kadarkoli, rezultati so takojšnji. Na spletu uporabniki prestopajo meje med

delom, študijem in zabavo in so del virtualne skupnosti, s katero neprestano komunicirajo, soustvarjajo skupne vsebine in svoje lastno virtualno okolje.« (Slovenske splošne knjižnice za prihodnost, 2012, str. 15) Dandanes so spletne strani skorajda nepogrešljive, saj je splet prvo mesto, kjer bomo uporabniki iskali informacije. Da bi bila naša spletna stran prepričljiva in sodobna, smo bili pri sami izdelavi pozorni na preprosto dodajanje in urejanje vsebin, kvalitetne fotografije, preprosto uporabo same spletne strani ter dobro vidne kontaktne podatke.

Namen izdelane spletne strani je predvsem predstavitev Zbirke prvih beril, ki bo delovala kot povabilo na ogled razstave v Knjižnici Velenje, hkrati pa jo lahko v razstaviščnem prostoru pri samem ogledu uporabimo v informativne namene.

Ena izmed pomembnih začetnih stvari pri gradnji WordPress spletne strani je izbira teme. Tema je vizualna upodobitev osnovne postavitve in načrtovanja izgleda strani. Za našo spletno stran smo izbrali temo Hestia. Pred izbiro teme je potrebno jasno določiti namen spletne strani, ali bo njen namen postavitev blog stran, predstavitev podjetja, forum, spletno trgovino ali morda kaj drugega. Izbira je pomembna zato, ker ima vsaka spletna stran svoje lastnosti in zahteve. Pri predstavitvi podjetja na primer je potrebna čisto drugačna grafična predloga kot pri spletni trgovini, ki vsebuje produkte in prodajo izdelkov. Pred izbiro spletne strani je sicer tudi možno preveriti, kako odzivna je posamezna tema. Odločili smo se za temo Hestia. Izbrana tema je preprosta za namestitve in ima dobro interakcijo z uporabnikom. Ponuja nam odzivno postavitev, kar nam je pri končani spletni strani prišlo zelo prav, ker je spletna stran www.prvaberila.si pregledna tako na večjem kot manjšem zaslonu (npr. mobilni telefon, tablica, namizni računalnik). Tema vsebuje tudi nekatere standardne funkcionalnosti, kot je na primer dovoljenje za uporabo piškotkov na spletni strani.

Po potrjeni izbrani temi se je začelo delo z dodajanjem vtičnikov. Vtičniki so orodja, ki delujejo z WordPress-om, njihov namen pa je razširiti funkcionalnost spletne strani,

saj bi bilo brez njih urejanje veliko težje. Izdelovalec mora vedeti, kaj točno si na svoji spletni strani želi imeti, nato pa sledi iskanje, dokler ne najdeš vtičnika za izvedbo svoje želje. V največjo pomoč nam je bil vtičnik »Elementor«. Gre za vtičnik, s katerim imaš zelo veliko možnosti pri sami ureditvi strani; npr. razdelitev strani na število stolpcev, dodajanje in urejanje besedila, slik, ikon ali video vsebin idr.

Pri snovanju spletne strani smo imeli v mislih enostavnost. Spletna stran mora imeti oblikovno konsistenco, ki jo sestavlja poenotena uporaba bary, grafičnih in vsebinskih elementov. Čeprav ima izdelana spletna stran hierarhično strukturo, smo se trudili, da je navigacijska vrstica čimbolj preprosta, da lahko uporabnik z enim klikom doseže informacije, katere ga zanimajo. Stran Zanimivosti je razdeljena na tri podstrani, na katerih pa je več zapisanih informacij, in sicer so opisana prva berila družine Marinšek, prva berila od Trubarja do danes ter prva berila z vsega sveta. Spletna stran poleg besedila in fotografij vsebuje tudi povezave na druga spletna mesta ter video vsebine, ki so bile pripravljene s pomočjo PowerPoint projekcije. V PowerPoint predstavitev smo dodali zeleno gradivo, določili smo časovni razmik in animacijo med posameznimi stranmi ter datoteke shranili kot video MPEG-4. V ta namen smo sami izdelali štiri promocijske videe. Nato smo videe naložili na YouTube ter jih dodali na spletno stran pod »Video vsebine«.

Viri in literatura:

- Slovenske splošne knjižnice za prihodnost: strategija razvoja slovenskih splošnih knjižnic 2013–2020: stanje in okolja slovenskih splošnih knjižnic v letu 2012. (2012). Grosuplje: Združenje splošnih knjižnic.
- Kanič, I., Leder, Z., Ujčič, M., Vilar, P. in Vodeb, G. (2011). Bibliotekarski terminološki slovar. Ljubljana: Bibliotekarska terminološka komisija.
- Marinšek, M. (2000). Prvo berilo. Velenje: Pozoj.

Po spletni strani www.prvaberila.si se lahko išče tudi s ključnimi besedami, to iskanje nam je omogočeno s klikom na ikono v obliki lupe, ki se nahaja na desni strani navigacijske vrstice.

Izdelana spletna stran vsebuje veliko zanimivih informacij. Na strani so objavljeni podatki o zbiratelju Marjanu Marinšku, nekaj informacij o sami zbirki in njenem nastanku. Pod zavihkom Zanimivosti pa je tudi kronološki pregled razvoja beril in čitank v slovenskem jeziku od Primoža Trubarja do danes. Predstavljena so tudi prva berila z vsega sveta, ki jih hranimo v zbirki in nekatere jezikovne značilnosti, ki se odražajo v prvih berilih.

Spletne predstavitve so lahko dobra priložnost, da se knjižnice še bolj približajo posameznim uporabnikom oziroma predstavijo tudi zunanjim obiskovalcem. S pomočjo spletnih predstavitev lahko privabijo uporabnike tudi k dejanskemu obisku knjižnice. Sodobni iskalci informacij so vedno bolj samostojni, vedno več informacij lahko poiščejo brez pomoči knjižničarjev in ker je iskanje na spletu enostavno in učinkovito, saj lahko poteka kjerkoli in kadarkoli. Spletne predstavitve so dostopne preko računalnika ali mobilnega telefona, prav tako lahko do njih dostopamo prosto, brez omejitev. Še ena prednost spletnih predstavitev je, da jih je mogoče dnevno posodabljati.

Zbirka prvih beril je živa, kar pomeni, da se bo v prihodnje še dopolnjevala in razvijala. Prav tako se bo z njo izpopolnjevala in nadgrajevala izdelana spletna stran. Prav pa je, da tudi zaposleni ne zanemarimo svojega znanja, saj je upravljanje knjižnice usmerjeno k dvigu standarda kakovosti knjižnične storitve in vpetosti knjižnice v okolje. Zaradi neprestanih sprememb v družbi je za kakovostno delo v knjižnici potrebna strokovnost in tudi uporaba številnih drugih znanj. ●

Stein in Krain.
 Najimrenejše pozdrave
 iz vsega družinskega
 četa priroga g. g. g.

Starejše razglednice kamniško-komendskega območja objavljene na spletu

Andrej Kotnik

Knjižnica Franceta Balantiča Kamnik
 andrej.kotnik@kam.sik.si

Knjižnica Franceta Balantiča Kamnik na spletni strani **Prejmi pozdrav** (www.prejmipozdrav.si) predstavlja starejši del svoje domoznanske zbirke razglednic iz obdobja od konca 80. let 19. stoletja, do konca 60. let 20. stoletja. Zbirko razglednic z območja občin Kamnik in Komenda knjižnica načrtno gradi že skoraj dve desetletji. Trenutno obsega skoraj 700 večinoma starejših razglednic. Knjižnica gradivo pridobiva predvsem z nakupi in darovi. Zbirko razglednic smo leta 2017 fizično preuredili, na novo popisali, označili z znaki knjižnice, digitalizirali in shranili v novo namensko embalažo, s čimer smo trajno zaščitili dragoceno in na trgu vse težje dostopno gradivo.

Za zaščito gradiva je pomembna tudi objava gradiva na spletu, saj se z njo bistveno zmanjšuje potreba po pregledovanju fizičnega gradiva, hkrati pa je vsebina na voljo vsem.

Iskanje po spletni zbirki

Na spletni strani razglednic je mogoče iskanje po njihovi vsebini, saj so vse objavljene razglednice opremljene

z naborom ključnih besed, ki so del obširnega geslovnika, ki obsega imena krajev, imena založnikov in fotografov, imena nekaterih zgradb ter številna stvarna poimenovanja. Iskalnik omogoča tudi dodatno filtriranje pridobljenih rezultatov glede na več parametrov, ki jih uporabnik lahko izbere.

Objavljeno gradivo predstavljajo razglednice iz obdobja od konca 80.

■ Pogled na Šutno z Zapric. Razglednica je bila poslana leta 1900.

let 19. stoletja, do konca 60. let 20. stoletja in ni več zaščiten po slovenski zakonodaji, ki ureja področje avtorskih in sorodnih pravic, ali pa je bilo objavljeno z dovoljenjem nosilcev teh pravic. Razglednice, ki so bile uporabljene, smo objavili na način, da iz njih ni mogoče razbrati vsebine dopisovanja, imen ter naslovov pošiljateljev in prejemnikov. Ohranili smo tiste elemente vsebine, ki po našem mnenju vsebujejo zanimive informacije o kulturi časa, v katerem so nastale. Gre predvsem za pozdrave, naslavljanja, različne vrste pisav in nekatere druge posebnosti.

V opisih nekaterih razglednic, katerih nastanek je povezan z znanimi osebnostmi

KOMENDA. — Cerkev in grad, nekaj last Malteškega viteškega reda.

■ Pogled na komendsko župnijsko cerkev sv. Petra in grad Komenda v začetku 20. stoletja. Razglednica je okrog leta 1910 izšla v založništvu Andreja Mejača (1866-1941).

s kamniško-komenskega območja, bodo uporabniki našli tudi spletne povezave do njihovih biografskih člankov v Kamniško-komenskem biografskem leksikonu (www.leksikon.si), ki prav tako nastaja v kamniški knjižnici. Uporabniki biografskega leksikona pa si bodo lahko s pomočjo povezav na strani Prejmi pozdrav ogledali obsežne opuse ustvarjalcev razglednic, kakršni so bili npr. Kamničana fotograf Franc Aparnik (1872-1954) in tiskar Anton Slatnar (1867-1926) ter komendski trgovec in župan Andrej Mejač

.....
 ■ Pogled na Grintovec na razglednici iz leta 1931.

(1866-1941). Na ta način se dve spletni publikaciji kamniške knjižnice s svojimi informacijami pomembno dopolnjujeta.

Ureditev zbirke

Ob preureditvi v letu 2017 smo zbirko razglednic razdelili v 7 ločenih enot: 5 geografskih in 2 posebni. Geografske enote se nanašajo na naslednja območja: Kamnik, Kamnik-okolica, Alpsko področje z dolino Kamniške Bistrice, območje sedanje občine Komenda in Tuhinjska dolina z Motniško kotlino. Posebni enoti v zbirki predstavljajo fotografije blejskega fotografa Benedikta Lergetporerja (1845-1910) in razglednice z umetniškimi motivi.

Fotografije Benedikta Lergetporerja niso razglednice v pravem pomenu besede, saj niso bile namenjene pošiljanju, ampak promociji njegove fotografske dejavnosti. Štirinajst dragocenih Lergetporerjevih fotografij s konca 80. let 19. stoletja, ki se

nanašajo na kamniški prostor, je knjižnici podaril Aleksander Sarnavsky (1934-2010).

Umetniške razglednice prikazujejo umetniška dela avtorjev s kamniško-komenskega območja, ali pa prikazujejo umetniška dela z motivi s kamniško-komenskega območja.

Široke možnosti uporabe

Z objavo razglednic na spletu, Knjižnica Franceta Balantiča Kamnik daje uporabnikom dostop do dragocenega gradiva, ki ima velik kulturno-zgodovinski pomen za naše lokalno okolje in širše. Spletna stran Prejmi pozdrav je pripravljena tako, da bo v prihodnosti mogoča tudi objava angleške različice. Upamo, da bodo uporabniki novo spletno publikacijo naklonjeno sprejeli in znali izkoristiti možnosti, ki jih nudi na področjih kulture, turizma, izobraževanja in gospodarstva. ●

Spomini na Sokolski dom

Ana Marija Miklavčič

Knjižnica Ivana Tavčarja Škofja Loka
ana.miklavcic@knjiznica-skofjaloka.si

Razstava v Knjižnici Ivana Tavčarja Škofja Loka,
 26. september – 31. oktober 2018

Gorenjske splošne knjižnice smo letošnji domoznanski september posvetile spomenu na starejše stavbe v lokalnem okolju, ki so s posodobljeno arhitekturo pridobile lepši izgled, novo vlogo v kraju ter naloge za sedanji in prihodnji čas. Ena takih stavb v Škofji Loki je Sokolski dom, ki je služil več generacijam na različnih področjih. Telovadba, kulturne prireditve, gledališke in kino predstave, koncerti, plesi ter knjižnica so bogatili življenje prebivalcev Škofje Loke. Poleti smo v knjižnici zbirali stare fotografije, spomine in zgodbe, ki se povezujejo s to markantno zgradbo in akcijo zaključili z razstavo, ki sva jo pripravili Saša Ambrožič in avtorica prispevka Ana Marija Miklavčič.

Loški Sokolski dom predstavlja zgodovinsko, arhitekturno in splošno kulturno dediščino našega mesta. Z neizmerno mero prostovoljstva so ga leta 1922 zgradili narodno zavedni Sokoli, po katerih dom še danes nosi ime. V njem se zrcali njihova predanost športu in kulturi. Tekom zgodovine je dom doživel mnogo vzponov in padcev, tudi ime se je spreminjalo. Živahno dogajanje v domu med obema vojnama je prekinila nemška okupacija. Po vojni je dom ponovno zaživel pod upravo TVD

Partizan in z novim imenom »Partizan«. Sredi šestdesetih let je prostore imela v najemu Gimnazija Škofja Loka in v domu je telovadilo več generacij dijakov. Žal so po tridesetih letih dejavnosti v njem spet zamrle in stavba je postala skladišče loških podjetij. Dokončnega propada ga je rešila obnovitvena akcija Pevskega zbora Lubnik. Loška kulturna društva so našla začasen dom v obnovljeni Kristalni dvorani. Z zadnjo prenovo, ki je domu vrnila tudi prvotno ime, smo Ločani leta 2009 končno dobili sodobno kulturno, informacijsko in

■ Sokolski dom med obema vojnama (vir: spletna stran Sokolskega doma)

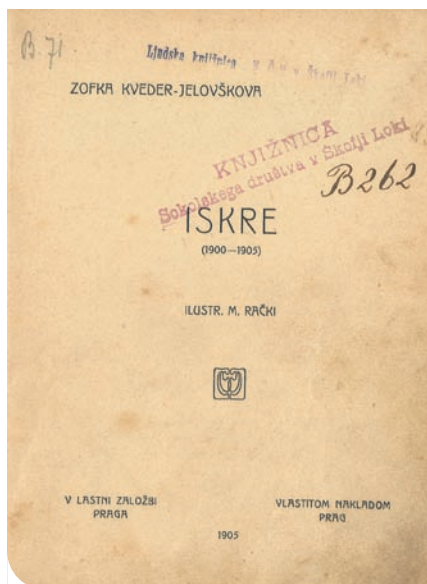
družabno središče ter prostor druženja za vse generacije.

K sodelovanju pri razstavi smo javnost povabili s pomočjo oglaševanja v medijih in na družabnih omrežjih. Vabilo smo objavili na spletni strani knjižnice in ga razdeljevali obiskovalcem knjižnice. Odziv sprva ni bil velik, zato smo knjižničarke osebno začele nagovarjati potencialne sodelujoče. Ko je direktorju knjižnice uspelo k sodelovanju pritegniti loškega župana, se je mreža zainteresiranih začela širiti. Na koncu se je nabrala tako velika količina gradiva, da ga nismo uspeli v celoti razstaviti v naših skromnih knjižničnih prostorih. Načrtujemo, da bo razstavljeno prihodnje leto v Sokolskem domu, ko bo ta praznoval deseto obletnico zadnje prenove. Našemu povabilu se je odzvalo 19 oseb, katerih povprečna starost je bila nad 60 let. Najstarejši je štel celo 88 let. Polovica sodelujočih ni uporabnikov knjižnice.

■ Delovanje sokolske knjižnice je prekinila druga svetovna vojna. Vse knjige, ki so se takrat nahajale v knjižničnih prostorih, je nemški okupator sežgal ali uničil v papirnih mlinih. Nekaj knjig so ljudje skrili po svojih domovih in jih s tem uspeli rešiti. Po vojni je bila knjižnica obnovljena in je pod imenom Ljudska knjižnica domovala v nadstropni sejni sobi Sokolskega doma oziroma v takratnem Fizikurnem domu. Obnovo sta vodila **Franc Kalan**, ki je bil knjižničar že v sokolski knjižnici, ter Polde Polenec, knjižničar v predvojni katoliški prosvetni knjižnici. Začetni fond knjižnice je štel 700 enot gradiva. Po petih letih delovanja se je knjižnica preselila v nove prostore na drugo stran Mestnega trga.

Razstava je imela 7 tematskih sklopov, razvrščenih v kronološkem zaporedju na 17 panojih. Zgodovinski okvir razstave je nastal s pomočjo gradiva, ki ga knjižnica hrani v svoji domoznanski zbirki. Vanj smo

■ V fondu Knjižnice Ivana Tavčarja Škofja Loka hranimo kar nekaj knjig, ki so bile del knjižne zbirke nekdanje sokolske knjižnice. Uvrščene so v zbirko ZR (zelo redko). Gre za zbirko knjig, ki se je začela oblikovati okrog leta 2005. V njej so zbrane knjige, ki so izšle pred letom 1945, bibliofilske ter faksimilirane izdaje. Zbirka danes obsega 1648 enot gradiva. Najstarejše izdave, med katerimi so tudi Vodnikove pratike iz konca 18. stoletja, je za knjižnico pridobil bibliofil Janko Krek, ravnatelj knjižnice med leti 1963 in 1981. Nekatere knjige so večkrat menjale svoje lastnike, kar dokazujejo lastniški žigi in signature. Ob otvoritvi razstave smo nekaj knjig iz sokolske knjižnice dali na ogled javnosti.

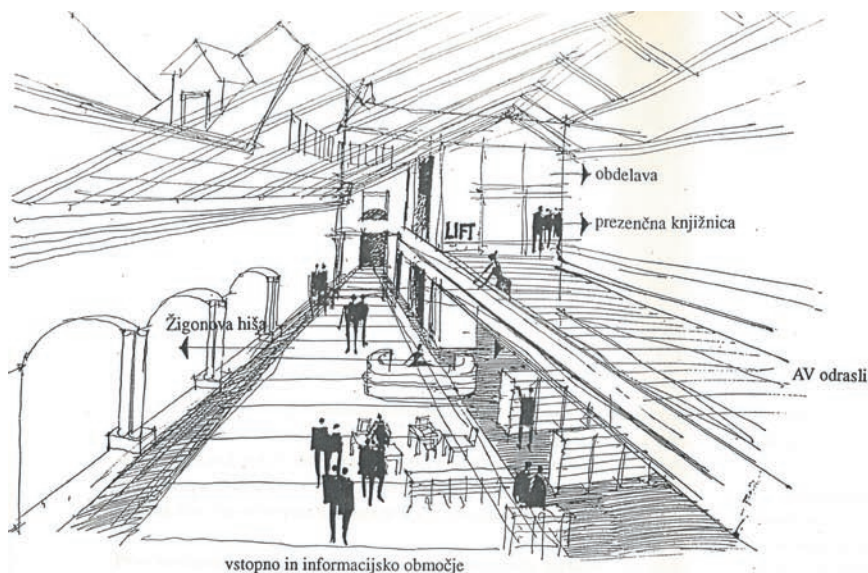
vpletli spomine posameznikov in fotografije iz njihovih osebnih albumov. Nekaj slikovnega gradiva, predvsem iz najzgodnejšega obdobja stavbe, sva s kolegico našli v Loškem muzeju in v Zgodovinskem arhivu, enota Škofja Loka.

Del razstave se je osredotočil na povezave med Sokolskim domom in Knjižnico Ivana Tavčarja Škofja Loka. **Obudili smo spomin na Javno knjižnico Sokolskega društva v Škofji Loki, ustanovljeno leta 1923**, ki je bila namenjena vsem Ločanom. V njej je bil združen fond bivše strokovne društvene knjižnice ter fond knjižnice Narodne čitalnice, ki je bila nasploh prva javna knjižnica na Škofjeloškem. Ob otvoritvi je knjižna zaloga štel 850 knjig. V knjižnico so zahajali tudi bralci iz širše loške okolice. Za člane Sokola je bila uporaba knjižnice brezplačna, ostali so plačevali vpisnino in izposojevalnino za vsako knjigo. Darovi so predstavljali velik del fonda. Ob ustanovitvi je knjižnico vodil Rudolf Horvat. Pri delu so mu pomagali društveni člani in nekateri mlajši dijaki. Gradivo je bilo razdeljeno v sledeče strokovne skupine:

A Pesmi, **B** Proza, **C** Zborniki, **D** Drama
E Poučna, **F** Druga slovanska leposlovna
G Nemška leposlovna, **H** Sokolska idejna
I Sokolska strokovna literatura, **Am**
 Mladinske pesmi, **Bm** Mladinska proza.

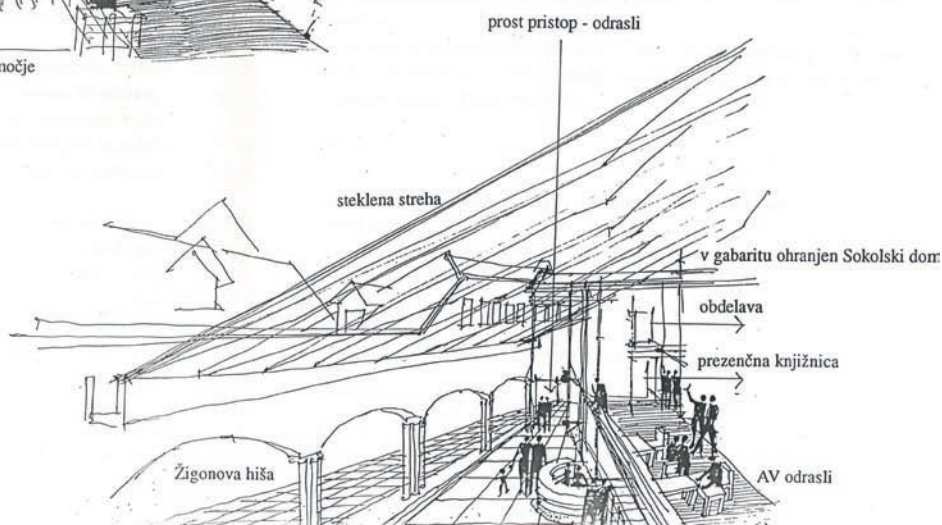
Udeleženci otvoritvene slovesnosti so si lahko ogledali tudi projektno dokumentacija, ki umešča Knjižnico Ivana Tavčarja Škofja Loka v Sokolski dom. Izdelal jo je **Atelje Mušič** iz Ljubljane 31. 3. 1993. Knjižnica si je namreč od leta 1986 dalje intenzivno prizadevala rešiti svojo prostorsko problematiko, ker je Strokovni svet za knjižničarstvo RS takrat izdal ugotovitveni sklep o njenem le pogojnem priznavanju matičnosti, ker ni ustrezala prostorskim normativom. V teh prizadevanjih je aktivno sodelovala tudi Občina Škofja

Bibliotekar in literarni zgodovinar Branko Berčič se je takole spominjal svojega prvega obiska sokolske knjižnice: »Še sedaj jo imam v spominu pred očmi. To je bila manjša, menda društvena pisarniška in sejna soba v pritlični dvoriščni zgradbi sokolskega doma. Sredi nje je bilo nekaj manjših miz s stoli, okrog in okrog ob stenah pa visoke omare z zasteklenimi vrati. V eni so bili spravljeni sokolski prapori, v vseh drugih pa polne police knjig.«

Loka, ki je medtem postala lastnica prostorov v Sokolskem domu in je bila tudi pobudnica načrtov za novo lokacijo knjižnice na Mestnem trgu. Dvome o ustreznosti lokacije Sokolskega doma kot novega domovanja knjižnice so izrazili tudi sami knjižničarji, saj izbrana lokacija ni omogočala kasnejših horizontalnih in vertikalnih širitev znotraj strnjenega mestnega jedra, ki je poleg tega zaprt za promet motornih vozil. Škofjeloška knjižnica do danes prostorskega problema ni rešila. Še vedno se stiskamo na 800 m² površine na dveh ločenih lokacijah. Mladinski oddelek smo namreč leta 2013 uspeli preseliti v vrhno etažo veleblagovnice Nama.

Ostaja pa sodelovanje naše knjižnice s Sokolskim domom, kar je obeležil zadnji del razstave. Dom je osrednji prireditveni center v občini in prostor kulturnega dogajanja in druženja, v katerem se letno zvrsti preko 200 prireditev. Prireditve se odvijajo v treh multimedijsko opremljenih prostorih in na vrtu, ki nudi lep razgled na mesto in okolico. Od leta 2012 knjižnica vsako poletje gostuje na vrtu Sokolskega doma v knjižnici na prostem oziroma bralnici. Obiskovalci v njej lahko berejo knjige in listajo po revijah, ki jih zanje pripravimo knjižničarji. Tu pripovedujejo tudi pravljice in izvajamo ustvarjalne delavnice. Knjižnica prostore Sokolskega

doma uporablja tudi ob organizaciji slavnostnih prireditev ter občasno postavlja tu svoje razstave.

Otvoritev razstave je spremljal kulturni program. Sodelujoči pri razstavi so nam pripovedovali svoje spomine na Sokolski

Načrti Ateljeja Mušič iz Ljubljane so knjižnici namenili 2165 m² površine. Novi prostori naj bi knjižnici omogočili normalen razvoj za nadaljnjih 20 let. Projektu je nasprotovalo nekaj članov Odbora za prenovo mestnega jedra Škofje Loke pri Izvršnem svetu občine, ker jih je motila delno steklena streha in predvidena obnova vzhodne fasade. Izvršni svet občine je kasneje idejni projekt zavrnil.

dom, učenec Glasbene šole Škofja Loka pa je poskrbel za glasbeno spremljavo. Ogledali smo si tudi posnetek brucovanja v Sokolskem domu iz sredine sedemdesetih let prejšnjega stoletja, ki ga je posnel loški župan. Dogodek smo zaključili s prijetnim druženjem. ●

Viri in literatura:

- Projektna dokumentacija o umestitvi Knjižnice Ivana Tavčarja Škofja Loka v Sokolski dom, ki jo je izdelal Atelje Mušič 31. 3. 1993 in jo hrani arhiv Knjižnice Ivana Tavčarja Škofja Loka.
- Berčič, B. (1995). Od knjige do knjižnice ali kako sem postal knjižničar. V: A. Florjančič (ur.), Knjižnice na Škofjeloškem: jubilejni zbornik ob 50-letnici Knjižnice Ivana Tavčarja Škofja Loka (str. 75-80). Škofja Loka: Knjižnica Ivana Tavčarja: Občina Škofja Loka.
- Horvat, R. (1931). Knjiga – vir kulture. V: Spominski spis Sokolskega društva v Škofji Loki ob 25 letnici: 1906-1931 (str. 61-62). V Ljubljani: Škofjeloški Sokol.
- Demšar, V. (1995). Iskanje novih prostorov za Knjižnico Ivana Tavčarja v Škofji Loki po letu 1990. V: A. Florjančič (ur.), Knjižnice na Škofjeloškem: jubilejni zbornik ob 50-letnici Knjižnice Ivana Tavčarja Škofja Loka (str. 133-140). Škofja Loka: Knjižnica Ivana Tavčarja: Občina Škofja Loka.

TOLKIEN BEGAN WRITING *The Lord of the Rings* in 1937 as a sequel to his popular children's work, *The Hobbit*. He took twelve years, squeezing his writing into late nights after days filled with teaching, committee meetings, raid duties, domestic chores and family concerns.

During this time the Second World War started and finished, his four children grew up and left home, he sold his family house in north Oxford and moved to a college property in town – and he changed his professional chair, moving colleges in the process (from Pembroke to Merton). He finished the sequel in 1949, but rather than a children's story it had become something much longer and darker. As he declared 'it is written in my life-blood, such as that is, thick or thin; and I can no other.'

His publisher recognized it as a work of genius but foresaw difficulties in selling a long fantasy novel for adults. With little expectation of profit, George Allen & Unwin published it nonetheless. It astonished both author and publisher by becoming one of the most successful books ever written.

TOLKIEN BEGAN WRITING *The Lord of the Rings* in 1937 as a sequel to his popular children's work, *The Hobbit*. He took twelve years, squeezing his writing into late nights after days filled with teaching, committee meetings, raid duties, domestic chores and family concerns.

Tolkien: Maker of Middle-earth – razstava v oxfordski Bodleiani

Matej Hreščak
Narodni muzej Slovenije
matej.hrescak@nms.si

Razstava z naslovom Tolkien: Maker of Middle-earth je predstavljala zapuščino Johna RONALDA REUELA TOLKIENA kot umetnika, lingvистa in avtorja. Pripravili so jo v Weston Library, eni izmed knjižnic v sklopu Bodleian Library (Bodleiana), glavne raziskovalne knjižnice oxfordske univerze, in sicer po skorajda 26 letih od zadnje obsežne tematske razstave o tem avtorju. Ogledati si jo je bilo moč med 1. junijem in 28. oktobrom 2018, vsak dan med 10.00 in 17.00 uro (ob nedeljah med 11.00 in 17.00). Ta unikatna razstava, ki so jo avtorji sami označili za »once-in-a-generation exhibition«, je poskrbela, da so se v Oxfordu zbirali številni Tolkienovi navdušenci z vseh strani sveta.

Največji poudarek je bil v skladu z imenom in namenom razstave posvečen literarnemu ustvarjanju, ki je bilo vezano na Srednji svet (Middle-earth). Obiskovalci so si lahko ogledali kopico Tolkienovih rokopisov, ilustracij in zemljevidov, ki so nastali tekom njegovega vseživljenjskega ustvarjanja tega izmišljenega sveta, kjer se odvijajo romani *Silmarillion*, *Hobit* in *Gospodar prstanov*. Bodleiana je nedvomno najprimernejša

inštitucija za pripravo tovrstne razstave, saj hrani največjo zbirko Tolkienovih rokopisov in risb na svetu. T. i. Tolkienov arhiv se v tej knjižnici nahaja že vse od leta 1979, zbirka pa se še dandanes dopolnjuje – zadnja pridobitev je bil zemljevid Srednjega sveta z opombami Tolkiena in njegove sodelavke Pauline Baynes, ki so ga pridobili maja 2016. V njihovo varstvo in skrb sta velik del njegove zapuščine prepustila Tolkien Estate in Tolkien Trust.

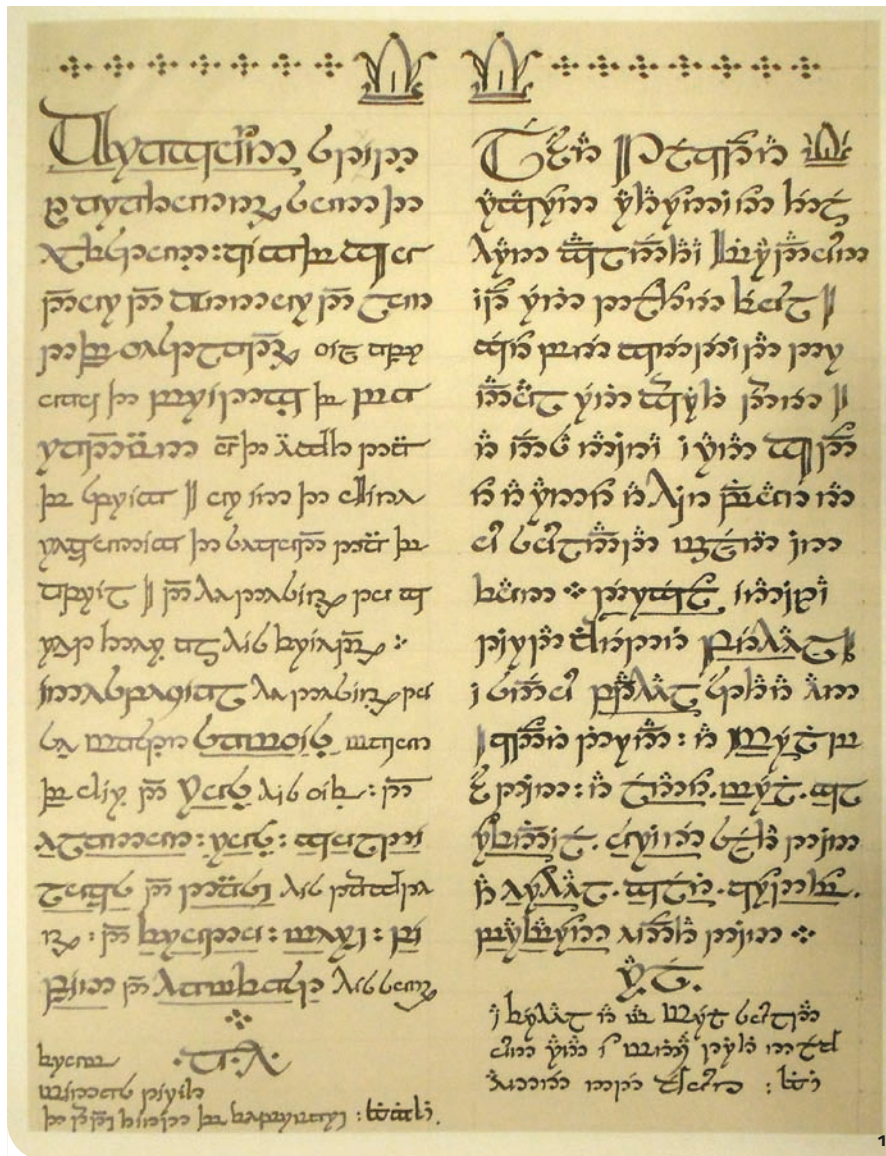

■ J. R. R. Tolkien (Tolkien - Maker of Middle-earth)

Zaradi (pričakovane) velikega zanimanja so se v knjižnici odločili, da bodo dnevno število obiskovalcev omejili, da prostor ne bi bil prenatrpan - razstavna dvorana je lahko naenkrat gostila največ 100 ljudi. Za lažje načrtovanje obiska so bili prosti termini objavljeni na spletni strani, preko katere je bilo priporočeno vnaprej rezervirati brezplačne vstopnice, saj so na dan ogleda oz. na mestu razstave razdali le omejeno število kart, ki so zelo hitro pošle.

Obiskovalec je po vstopu v razstavno dvorano svoj ogled najlažje začel pri razstavljenih primerkih njegovih knjig v različnih svetovnih jezikih in izdajah (slovenskih na žalost ni bilo med njimi), ki so same zase pričale o pisateljevi priljubljenosti širom sveta. Na številna pisma oboževalcev, katerih majhen delež je bil prav tako razstavljen, je Tolkien vestno odgovarjal, ko pa je leta 1968 zadeva postala preobsežna, se je z ženo Edith iz Oxforda preselil v Poole ter pred javnostjo prikrival svojo telefonsko številko in naslov. Približno na sredini dvorane je bila postavljena maketa Srednjega sveta, narejena v Nemčiji s 3D tiskalnikom posebej za to razstavo, ki so jo z diaprojeksijo s stropa naredili še nekoliko bolj »živo« - relief je zaživel v ustreznih barvah, reka je navidezno tekla in vulkan je bruhal ogenj. Okoli te makete so bile postavljene vitrine, ki so po tematiki zaokroženo predstavljale posamezne izseke Tolkienovega življenja in ustvarjanja. Ena je prikazovala njegova otroška in mladostniška leta, druga čas študija in prve svetovne vojne, v kateri je bil udeležen. Poleg spremnega besedila so bila v teh dveh vitrinah najbolj izpovedna originalna pisma in fotografije. Ločeno so predstavili znameniti klub Inklings, katerega člani so se redno srečevali in si izmenjevali ideje, brali svoje zgodbe ter jih kritično presojali (Inkling je bil poleg Tolkiena npr. tudi C. S. Lewis, pisec Zgodb iz Narnije). Posebna, večja vitrina je bila namenjena njegovim osebnim predmetom, v njej so bili pisalna miza, plašč, kapa, več parov očal in pisalni pribor.

Tolkienova velika strast že od malih nog so bili jeziki, tja je vodila tudi njegova poklicna pot – postal je filolog in profesor srednjeveškega angleškega oz. bolje rečeno

anglosaksonskega jezika in književnosti, svoje znanje pa je s pridom izkoristil za kreacijo vilinskega jezika oz. kar celega drevesa vilinskih jezikov, ki se seveda pojavljajo ravno v Srednjem svetu. V eni izmed vitrin je bila predstavljena tudi ta tematika, skupaj z vilinsko pisavo (tengwar), ki jo je prav tako oblikoval Tolkien s svojimi kaligrafskimi spretnostmi. Kako zveni vilinski jezik, je obiskovalec lahko slišal preko za to namenjenih slušalk, posebno zanimivo je bilo slišati posnetek recitiranja pesmi Namárië s strani avtorja samega. Morda največji poudarek so snovalci razstave namenili risbam, ki jih je Tolkien

ustvarjal tekom svojega pisateljevanja. Slikovno gradivo je za Tolkiena predstavljalo pomemben element pri ustvarjanju zgodb, včasih so skice in risbe nastale, še preden je v glavi oblikoval celotno dogajanje. Razstavljene so bile zlasti njegove originalne ilustracije za Hobita in Gospodarja prstanov ter nekaj manj znanih risb iz drugega desetletja 20. stoletja, ko je bila celotna mitologija Srednjega sveta šele v zametkih. Pozabili niso niti na ilustracije za njegova ostala dela, ki niso povezana s Srednjim svetom, kot npr. Letters from Father Christmas. Čeprav je bil Tolkien do svojih risarskih sposobnosti zelo kritičen in

1 Vilinska pisava (Tolkien - Maker of Middle-earth, str. 365); 2 Ilustracije za Hobita (foto Ian Wallman © Bodleian Libraries, University of Oxford); 3 3D maketa srednjega sveta (foto Ian Wallman © Bodleian Libraries, University of Oxford); 4 Katalog razstave (foto Matej Hreščak)

je menil, da ne zna dobro risati, je vsekakor posedoval zavidljivo mero talenta. Ni čudno, da založba Harper Collins še danes za naslovnice in kot vsebinsko dopolnilo novih izdaj Tolkienovih del uporablja njegove lastne, sedaj že precej prepoznavne ilustracije.

Podobno pomembni, če ne še bolj, so bili zemljevidi. Tolkien je dal velik poudarek na prostor, v katerem so se gibali

junaki njegovih zgodb, zato je izdelal mnogo zemljevidov, večjih in manjših, nekateri so ostali le v zametkih, drugi pa so izjemno natančni in podrobni, s točno določenim merilom. Razdalje, ki so jih premagovali akterji v zgodbi, pa so se morale skladati tudi s tem, koliko so lahko v določenem času prehodili. Preko izbranih zemljevidov, ki si jih je bilo moč ogledati, je obiskovalec lahko dobil občutek, kako se je v Tolkienovi domišljiji

celoten »sekundarni« svet razvijal počasi in postopoma, z vedno več detajli in mnogimi modifikacijami. Za interaktivnost so poskrbeli z velikim zaslonom na dotik, na katerem je bil narisana zemljevid Srednjega sveta, obiskovalec pa si je lahko izbral navedene poti, ki so jih prehodili junaki v zgodbi Gospodar prstanov, in te so se počasi izrisale na zemljevidu v različnih barvah.

V času trajanja razstave so v knjižnici organizirali tudi šest dogodkov (predavanja, delavnice in kviz), med katerimi velja omeniti zlasti predavanje Vincenta Ferreja o problemu prevajanja Tolkienovih del ter predavanje svetovno priznanega raziskovalca Tolkienove literarne zapuščine prof. Toma Shippeyja o nastajanju izmišljenih jezikov.

Seveda pri tovrstni razstavi ni manjkala niti trgovina z darili, kjer je bilo moč kupiti številne knjige (napisane s strani Tolkiena, ali o njem), pa različne skodelice, knjižne zaznamke, faksimile zemljevida Srednjega sveta, notesnike, koledarje, reprodukcije Tolkienovih risb, obeske za ključe in še in še ... Posebej velja predstaviti obširen katalog razstave, ki ga je pripravila Catherine McIlwaine, kuratorica Tolkienovega arhiva v Bodleiani. Na kar 416 straneh so s preko 300 fotografijami predstavljeni vsi predmeti z razstave ter tudi nekaj dodatnega gradiva, ki ni bilo še nikoli objavljeno, zraven pa so dodali šest spremnih študij. Z izdajo tega kataloga je bilo prvič doslej v eni sami knjigi zbranega toliko originalnega Tolkienovega gradiva, zato ni čudno, da so se mnogi oboževalci takoj z razstave napatili v trgovino po svoji lastni izvod.

Ljubitelji Tolkienovih del so si v Oxfordu res lahko napasli oči, čeprav bi si morda želeli videti še kaj več gradiva, kot je bilo razstavljenega – na ogled je bil namreč postavljen le 1 % tistega, kar o pisatelju hrani Bodleiana! Snovi za prihajajoče razstave in objave, ki nam bodo lahko dale vpogled v življenje in delo enega najbolj priljubljenih avtorjev 20. stoletja, je torej še obilo; upati je le, da jih bomo dočakali čim prej. ●

Praga

Martina Klemenčič

Knjižnica dr. Toneta Pretnarja Tržič
martina.klemencic@gmail.com

Strokovna ekskurzija Društva bibliotekarjev gorenjske

■ Knjižnica v Klementinumu. Foto: Helena Kramp
 Nikač

Društvo bibliotekarjev Gorenjske (v nadaljevanju DBG) je zelo dejavno na področju izobraževanja in povezovanja svojih članov. Poleg vseh drugih dejavnosti enkrat letno izvede tudi strokovno ekskurzijo v tujino, na kateri si ogledamo vsaj dve knjižnici ter druge znamenitosti.

Letos smo se odločili da jo »odvandramo« na Češko, v Prago natančneje. Odpotovali smo že v petek popoldne in po vožnji mimo Salzburga ponoči prispeli v Prago. Utrujeni od vožnje smo se namestili v hotel, kjer smo za nekaj ur zaspali. Navkljub poznemu prihodu je bil naš program ogledov zelo natrpan, zato smo iz hotela odšli že ob osmi uri.

Začeli smo s prvim strokovnim ogledom Nacionalne tehnične knjižnice, ki je bila ustanovljena že davnega leta 1718, 9. septembra 2009 pa je odprla nove prostore. Je največja in najsodobnejša knjižnica na Češkem. Knjižnica je osrednja strokovna knjižnica, ki deluje v okviru Ministrstva za šolstvo, mladino in šport Češke republike. Zagotavlja knjižnične storitve tistim, ki delujejo na področju visokega šolstva, raziskav in razvoja. Osupnila nas je njena velikost, organiziranost, število študijskih

mest. Na leto pridobijo okoli 10 000 enot gradiva in še vedno je veliko polic praznih, kar je bilo za nas nekaj nedoumljivega. Razložili so nam, da vseskozi vršijo odpis gradiva, ker študijska gradiva hitro zastarevajo. Velik del zbirke je tudi digitaliziran. Sodelujejo tudi z drugimi knjižnicami in institucijami.

Nato smo se odpravili na ogled druge knjižnice, ki je v sklopu kompleksa Klementinum. Klementinum je med

drugim sedež Praške univerze, umeščen v samo mestno jedro Prage. Klementinum se razprostira na dveh hektarih in je eden izmed največjih stavbnih kompleksov v Evropi. Ima dolgo in bogato zgodovino, včasih je imel velik vpliv na kulturo in znanost v svetu. Ogledali smo si baročno knjižnico, ki nas je osupnila s svojim bogastvom tako v gradivu kot z velikostjo in čudovitimi baročnimi poslikavami. Knjižnica je bila ustanovljena leta 1722 in vsebuje okoli 20 000 enot gradiva, med drugim hranijo veliko inkunabul. Vsebuje tudi osupljivo zbirko geoloških in astroloških globusov in ur. Nismo se mogli načuditi pomembnim, lepim in unikatnim gradivom, ki jih vsebuje ta knjižnica. Vsa dela so digitalizirana in so na voljo v tej obliki.

Nato smo se povzpeli na astrološki stolp, visok 68 metrov, v katerem so delovali

svetovno znani astrologi, kot so Tycho Brahe, Johannes Kepler ter drugi. Ko se vzpenjaš po nešteti stopnicah, so v etažah razstavljeni razni astrološki inštrumenti. Nagrada za vzpon se konča na vrhu stolpa okoli katerega je speljan balkon in na katerem se obiskovalci lahko sprehodijo in ki ponuja čudovite razglede na Prago. Turistične ogledne smo pričeli na znameniti Karlovi ulici, kjer smo se ob množici turistov podali do staromestnega jedra.

Presenetilo nas je število obiskovalcev Prage, saj si resnično moral paziti, da nisi izgubil svoje skupine. Ob množici

turistov smo si izbrili mesto, kjer nam je vodič razložil zgodovino Prage in ob tem občudovali slavno astronomsko uro Orloj, ogledali smo si spomenik Janu Husu in se podali na zaslužno kosilo ter ga poplaknili z slavnim češkim pivom.

Nato smo se ogledali največji grajski kompleks na svetu, Hradčany, ki ga je delno oblikoval tudi naš Jože Plečnik.

Ogledali smo si ta veliki spomenik različnih arhitekturnih slogov, se sprehodili po njegovih dvoriščih in obiskali osrednji verski objekt v njem, katedralo svetega

Vida. Ogromna mogočna in slikovita katedrala z nepozabnimi vitraži nas je presunila. Njeno bogato notranjost, hkrati pa minimalistično do skrajne meje, bogati in pisani vitraži, bogate kapele nas niso pustile brezbrzihih. Ogledali smo si tudi Plečnikov monolit in se sprehodili do Zlate uličke. To je najbolj obiskana ulica na svetu. Znana je po tem, da so v njej živeli in bivali alkimisti, ki so hoteli najti formulo za zlato. V tej prijetni ulici je na začetku 20. stoletja živel in ustvarjal tudi Kafka. V ulici so vse hiše ohranjene v srednjeveškem slogu, v nekaterih pa so sedaj razni muzeji in trgovinice s spominki.

1Ura Orly. 2Razgled na Prago iz astrološkega stolpa. 3Notranjost Nacionalne tehnične knjižnice. 4Katedrala sv. Vida. 5Kosilo v češki pivnici

■ 6Plečnikova cerkev v Pragi. 7Zlata ulička. 8Pisane srednjeveške ulice Krumlova

Seveda brez večernega sprehoda čez Karlov mostu ne gre. Kot mnogi turisti smo se tudi mi odpravili v poznem popoldanskem času na Karlov most, kjer smo uživali v sončnem zahodu. Čudoviti kipi, ki krasijo ta znani most, so nam skupaj z zadnjim sončnimi žarki pričarali enkratno sliko, ki jo bomo vsi z veseljem ponesli domov.

Kdor obišče Prago, mora obvezno obiskati tudi pivnico. Tudi mi nismo bili izjema. Pričakali so nas z zelo okusno večerjo, češkimi knedlički, golažem, pivom in sladico. Utrujeni smo komaj dočakali

avtobus, ki nas je odpeljal v hotel na zaslužen spanje.

V nedeljo smo si v ogledali cerkev Srca Jezusovega, arhitekturno mojstrovino Jožeta Plečnika ter pomahali Pragi v slovo. Po vožnji mimo nešteti umetnih jezerc in Južni Češki, smo se ustavili v slikovitem in pisanem Češkem Krumlovu. Mesto je uvrščeno na listo Unesca. Grad, ki se razprostira nad mestom, in voda, ki teče okoli mesta, pričarata občutek, da si zašel v časovni stroj in se vrnil kakih 300 let v preteklost. V mestu, kjer se je ustavil čas,

se uživa v mestnem vrvežu, med mnogimi obrtniki in trgovnicami, ki ponujajo za vsakega nekaj. Brez zadnjega »na zdravje« s češkim pivom ne gre in čakala nas je samo še dolga pot domov.

Polni lepih vtisov, čudovitih spominov in dobrega druženja smo se vrnil domov in komaj čakamo naslednjo strokovno ekskurzijo. ●

Mirjam Kotar
Fakulteta za družbene vede
Mirjam.Kotar@fdv.uni-lj.si

Zahvale in priznanja Fakultete za družbene vede 19. Častni shod FDV

Na 19. Častnem shodu Fakultete za družbene vede so bile v ponedeljek, 3. decembra 2018, podeljene fakultetne zahvale in priznanja za pedagoški, znanstveni in strokovni prispevek zaposlenih.

Na področju strokovnih prispevkov k razvoju in odličnosti fakultete so

trije sodelavci Osrednje družboslovne knjižnice Jožeta Goričarja **Minca Brate**, **Mika Košak** in **Vojko Klančnik** prejeli zahvale in priznanje za visoko strokovno delo, profesionalen odnos do uporabnikov ter ustvarjalen in inovativen razvoj storitev knjižnice. Dekanja Fakultete za družbene vede je poleg

tega še posebej izpostavila, da sodelavci izkazujejo tudi občutek za soljudi in s svojim zgledom gradijo toplo in človeško skupnost fakultete. ●

Jasna Malešič

Narodna in univerzitetna knjižnica
 Jasna.Malesic@nuk.uni-lj.si

Trubarjevo priznanje 2018 Jedert Vodopivec Tomažič

Z odločitvami in delovanjem na različnih področjih konservatorsko-restavratorske dejavnosti je veliko pripomogla k visoki strokovnosti Centra in znanju drugih konservatorjev-restavratorjev pisne kulturne dediščine iz Slovenije in Hrvaške.

V Sloveniji deluje le dober ducat konservatorjev-restavratorjev pisne kulturne dediščine. Malo je tudi strokovnjakov, naših in tujih, ki ta zelo specifična znanja obvladajo in so jih pripravljene posredovati mlajšim kolegom. Pridobivanje znanj na praktično-teoretičnih seminarjih in delavnicah je nujen in tudi edini možni način izobraževanja konservatorjev-restavratorjev v Sloveniji, saj na univerzitetnem nivoju še vedno nimamo formalno organiziranega rednega izobraževanja.

Jedert Vodopivec Tomažič je že v začetku 90-ih let prejšnjega stoletja iskala možnosti za izobraževanje mlade ekipe konservatorjk-restavratorjk iz ARS ter strokovnjake, ki bi bili posebna znanja in veščine pripravljene posredovati.

Njena vztrajnost in se je obrestovala, saj je v ARS uspela pripeljati strokovnjake svetovnega slovesa, kot so dr. Christopher Clarkson, profesor dr. Nicolas Pickwood in druge. Na njeno pobudo in v njeni organizaciji so potekale številne praktično-teoretične delavnice, ki smo se jih redno udeleževali tudi konservatorji-restavratorji iz NUKa.

Prispevek Jedert Vodopivec Tomažič za dolgoročni razvoj stroke je iz vidika organizacije prenosu tako potrebnega znanja povsem neprecenljiva.

■ Doktorica Jedert Vodopivec Tomažič, univ. dipl. inženirka kemije, že od leta 1980 dela kot konservatorka-restavratorka v Arhivu Republike Slovenije. Od leta 1990 in vse do danes vodi Center za restavriranje in konserviranje arhivskega gradiva.

Junija 1999 je dokončala doktorski študij na Oddelku za umetnostno zgodovino Filozofske fakultete Univerze v Ljubljani z disertacijo »Razvoj struktur v srednjeveških rokopisnih vezavah – soodvisnost s konservatorskimi in restavratorskimi posegi«. Njeno pionirsko delo, izdano leta 2000 tudi v knjižni obliki, nakazuje začetke poglobljenega raziskovanja razvoja knjižnih vezav na Slovenskem. Konservatorji-restavratorji iz NUK smo na njeno pobudo in povabilo imeli možnost sodelovanja pri štirih zbornikih znanstvenih in strokovnih razprav ter s predavanji na spremljajočih posvetih.

Svoje znanje posreduje študentom diplomskega in podiplomskega študija s področja konserviranja-restavriranja pisne

kulturne dediščine, prav tako pa tudi številnim tujim študentom med delovno prakso v Centru.

Predavanja Jedert Vodopivec Tomažič na Oddelku za bibliotekarstvo, informacijsko znanost in knjigarstvo Filozofske fakultete Univerze v Ljubljani v letih 1997–2013 in na samostojni visokošolski ustanovi Alma Mater Europaea od leta 2014 dalje, niso namenjena oblikovanju teh poklicev, so pa pomembna za vse tiste strokovne profile, ki so tako ali drugače v stiku s pisno kulturno dediščino. Sodelovala je tudi pri permanentnem izobraževanju knjižničarjev v NUK kot predavateljica na 5 tečajih »Katalogizacije antikvarnega knjižnega gradiva«.

Veseli smo, da nam je z njeno pomočjo in pomočjo ddr. Nataše Golob leta 2018 uspelo pridobiti v NUK izjemno delo, pergamentni kodeks iz leta 1481, znan kot Slavinski misal. Zavzemali sta se za to, da je sedaj »doma« v NUKu, med drugimi rokopisi iz našega srednjega veka. Jedert Vodopivec Tomažič je pripravila potrebno izvedensko mnenje o stanju kodeksa.

Jedert Vodopivec Tomažič je nedvomno veliko prispevala k razvoju konservatorsko-restavratorske stroke in ohranjanju pisne kulturne dediščine tudi preko ozaveščanja javnosti. O strokovnem in znanstvenem delu pričča njena bogata bibliografija. Za plodno sodelovanje z zaposlenimi NUK, prispevek pri strokovnem razvoju konservatorjev-restavratorjev ter odlični pomoči pri pridobitvi Slavinskega kodeksa ji z največjim veseljem in v zahvalo podelujemo Trubarjevo priznanje za leto 2018. ●

Anka Polajnar
Knjižnica Filozofske fakultete
Anka.Polajnar@ff.uni-lj.si

Priznanje Zveze društev Slavistično društvo Slovenije Kseniji Majovski

V šestdesetih in v prvi polovici sedemdesetih let prejšnjega stoletja je za pripravo bibliografije Slovencev v Italiji skrbel Marjan Pertot in jo objavljala v letnem zborniku Jadranski koledar. Njegovo delo so nadaljevale knjižničarke Neda Cijak, Magda Pavlič Maver in Ksenija Majovski, ki so se odločile tudi za posodobitev kriterijev popisa. Prva tako zasnovana *Bibliografija Slovencev v Italiji 1981-1983* (z dodatki za leto 1980) je izšla v letnem zborniku Jadranski koledar 1984 in je od takrat izhajala neprekinjeno do leta 2012 (zadnjič za leto 2010). Od leta 2013 bibliografijo, ki jo pripravlja Ksenija Majovski, objavlja Koledar Goriške Mohorjeve družbe. Bibliografija, ki temelji na kriterijih Slovenske bibliografije, upošteva monografske in serijske publikacije, katerih avtor je Slovenec iz Italije (ne glede na državo, v kateri je enota izšla), ki jih je založila slovenska založba v Italiji ali pa obravnavajo Slovence ali Slovenijo in so prav tako izšle v Italiji. Vsebuje popise serijskih publikacij, ki izhajajo vsaj enkrat na leto, med monografije so vključeni tudi stenski koledarji, ki imajo tudi nekaj tiskanega besedila, kartografsko gradivo in glasbeni tiski, ki spadajo sicer med neknjižno gradivo. Vsebuje tudi separatne odtise in gradivo, ki je bilo razmnoženo kot tipkopis oz. računalniški izpis (npr. gledališki teksti iger, ki so bili uprizorjeni v Slovenskem stalnem gledališču ali v ljubiteljskem narečnem Beneškem gledališču itd.). Vstop Narodne in študijske knjižnice v Trstu v slovenski vzajemni knjižnični katalog COBISS leta 1997 je zelo olajšal tudi pripravo bibliografije, ki nastaja na podlagi zapisov, katerih kreatorica je cenjena kolegica, v lokalni bazi oz. na

■ Bibliotekarka Ksenija Majovski (Trst, 2. 12. 1956) je v študijskem letu 1980/81 z diplomsko tezo o Pisateljicah in pesnicah v tržaški ženski reviji *Ženski svet* (1923-28) diplomirala na Fakulteti za tuje jezike in književnosti v Vidmu (Università degli studi di Udine, Facoltà di lingue e letterature straniere), in sicer na smeri slovenščina in ruščina. Leta 1983 se je zaposlila v Narodni in študijski knjižnici v Trstu in ji ostala zvesta 35 let. Že nekaj let kasneje, 1985, sta z Magdo Pavlič Maver objavili Bibliografijo Založništva tržaškega tiska od 1945 do 1984 (in izdajami Gregorčičeve založbe). S tem dejanjem se je mlada zamejska slovenistka zavezala natančnemu bibliografskemu in skrbnemu domoznanskemu delu ter poročanju o knjižni dejavnosti med Slovenci v Italiji.

osnovi gradiva, ki ga knjižnica hrani in posreduje svojim uporabnikom.

Poleg zgoraj omenjenega obsežnega in za slovensko bibliografijo zelo pomembnega prispevka o slovenski ustvarjalnosti v Italiji od leta 2000 v Trinkovem zborniku objavlja tudi *Slovensko bibliografijo Videnske pokrajine*. Poudariti je treba, da veliko publikacij, ki izidejo na Tržaškem, in so posvečene pomembnim dogodkom, osebnostim ali literarnim ustvarjalkam v Italiji, vsebuje tudi njene prispevke: tako strokovne članke o knjižnicah in knjižničarski dejavnosti na Tržaškem in širše kot tudi obsežne bibliografije, povezane s temo monografije ali zbornika.

Poleg zavezanosti, da javnosti v obliki skrbno pripravljenih bibliografij v koledarjih in zbornikih poroča o navzočnosti slovenskega jezika, književnosti in kulture na Tržaškem in v Beneški Sloveniji, aktivno deluje tudi v Društvu bibliotekarjev Primorske in Notranjske.

Bibliotekarsko delo Ksenije Majovski, prežeto s slovenističnim duhom, je rodilo veliko sadov. Za preglede bibliografij slovenske ustvarjalnosti v Italiji smo ji hvaležni tako bibliotekarji v Sloveniji, saj prva poskrbi za bibliografske zapise v COBISS-u, prav tako tudi slovenisti za pregledno paletu jezikovnega in literarnega ustvarjanja na slovenski zahodni meji. Za dolgoletno vodenje in objavljanje bibliografij o slovenski ustvarjalnosti v slovenskem zamejstvu in vzpodbudo za nadaljevanje tega pomembnega poslanstva ji Slavistično društvo Slovenije poklanja svoje stanovsko priznanje. ●

ZVEZA BIBLIOTEKARSKIH DRUŠTEV
SLOVENIJE

TEMATSKA ŠTEVILKA REVIE KNJIŽNICA
»SODOBNI IZZIVI PRI UPRAVLJANJU KNJIŽNIČNIH ZBIROK«

Izgradnja knjižnične zbirke predstavlja temeljno nalogo knjižnic. Njena izgradnja se dogaja v kontekstu obstoječe knjižnične zbirke, knjižničnih zbirk drugih knjižnic, založniške ponudbe, potreb in interesov uporabnikov, potencialnih uporabnikov in širše skupnosti ter v okviru poslanstva knjižnice in njenih finančnih omejitev. Knjižnica zapiše smernice izgradnje svoje knjižnične zbirke v dokumentu upravljanja s knjižnično zbirko, ki predstavlja osnovo za vsakodnevne odločitve pri njeni izgradnji. Kakšni so izzivi pri oblikovanju »dobre« knjižnične zbirke v različnih vrstah knjižnic? Kako izpolnjevati različne potrebe in interese uporabnikov ob racionalni porabi sredstev za javno korist?

Z namenom, da bi spodbudili razvoj področja upravljanja s knjižnično zbirko ter prikazali dosežke knjižnic, ki delujejo na tem področju, smo se v uredništvu odločili, da pripravimo tematsko številko revije Knjižnica na temo **Sodobni izzivi pri upravljanju knjižničnih zbirk**.

Vabimo vas, da pripravite prispevke na naslednje teme:

- Ugotavljanje potreb in interesov potencialnih uporabnikov v različnih vrstah knjižnic: pristopi in metode raziskovanja.
- Oblikovanje dokumenta upravljanja s knjižnično zbirko: pregled elementov, opredelitev posameznih področij knjižnične zbirke, primeri dobrih praks.
- Načrtovanje izgradnje knjižnične zbirke: od identifikacije potreb potencialnih uporabnikov do določitve ciljev v dolgoročnem in letnem načrtu izgradnje knjižnične zbirke.
- Različni vidiki in metode vrednotenja knjižnične zbirke: vrednotenje glede na uporabo gradiva, mnenje strokovnjaka, ovrednotene sezname, primerjalne kazalce, primeri dobrih praks.
- Podpora sistema za avtomatizacijo poslovanja pri vrednotenju knjižnične zbirke.
- Knjižnična zbirka brez knjig: digitalne knjižnice, knjižnice brez polic (angl. bookless library) - izzivi.
- Izzivi pri upravljanju z elektronskimi viri: vrednotenje uporabe, nabava gradiva s strani uporabnika (angl. patron driven acquisition), izbor gradiva za digitalizacijo, vprašanja, povezana s koordinacijo politik izgradnje knjižničnih zbirk posameznih knjižnic v nabavnih konzorcijih.
- Izbor gradiva za izgradnjo aktualne knjižnične zbirke: izzivi, primeri dobrih praks, pomen ovrednotenih seznamov gradiva.
- Pomen odpisa gradiva za izgradnjo aktualne knjižnične zbirke: pristopi, metode, kriteriji, primeri dobrih praks.
- Pomen medknjižnične izposoje in izposoje med enotami v mreži knjižnice pri zagotavljanju gradiva za uporabnike oziroma dopolnjevanju knjižnične zbirke.

Vabljeni ste k pripravi izvornih ali preglednih znanstvenih člankov o razvoju področja, strokovnih člankov ali diskusijskih prispevkov. Predstavite lahko tudi posamezne opravljene študije ali primere dobrih praks.

Rok za oddajo članka je **30. september 2019**, avtorje pa prosimo, da uredništvu na spodnji elektronski naslov čim prej prijavijo temo članka (po možnosti do 28. februarja 2019). Pri pripravi prispevka upoštevajte navodila revije Knjižnica.

Za dodatna pojasnila nam pišite na e-naslov: revija.knjiznica@nuk.uni-lj.si.

Lep pozdrav,

dr. Gorazd Vodeb, odgovorni urednik
in Damjana Vovk, glavna urednica

MESTNA *knjižnica* KRANJ

DRUŽINSKA PISMENOST
Knjižničarji - moderatorji družinske pismenosti
Librarians as Family Literacy Facilitators

Zaključna konferenca

Mestna knjižnica Kranj,
Gregorčičeva ulica 1, Kranj, dvorana, I. nadstropje
29. januar 2019

Spodbujanje pismenosti prebivalstva je eden od kazalcev uspešnosti družbe. Knjiga je vsestranski medij, nepogrešljiv na vseh življenjskih področjih, pozitiven odnos do branja v družini je pri tem pomembna spremenljivka. Vedno več dokazov potrjuje, da imajo pobude družinske pismenosti dolgoročno pozitiven vpliv na življenjske možnosti otrok, še posebej iz socialno šibkejšega okolja. Družinska pismenost je koncept, ki vključuje naravno nastajajoče izobraževalne dejavnosti, povezane s pismenostjo v najširšem pomenu, znotraj doma in družine.

Na konferenci bodo predstavljeni rezultati projekta Family Literacy Works!, dobre prakse iz tujine (Avstrije in Romunije) ter pogled v prihodnost s pregledom aktivnosti na področju družinske pismenosti.

PROGRAM

(Moderatorica: mag. Helena Krampl Nikač)

8.15 – 9.00

Registracija udeležencev

9.00 – 9.15

Pozdravni nagovor: direktorica MKK, Breda Karun in predstavnik Mestne občine Kranj

9.15 – 10.00

ERASMUS+ Family Literacy Works! : predstavitev projekta

Primerjalna analiza praks družinske pismenosti – Maja Lesar, MKK

Profil moderatorja družinske pismenosti – Maja Kenda, MKK

Program usposabljanja moderatorjev – Maja Lesar, MKK

10.00 – 11.00

Family Literacy Works! : delavnica z družinami

Moderatorica: mag. Tilka Jamnik

11.30 – 12.30

Families in the focus of libraries – Libraries in the focus of whom?

Who really ignites family literacy? Dr. Wolfgang Moser, Lesezentrum Steiermark, Institut für Bibliotheksorganisation, Bibliotheksentwicklung und Lesepädagogik, Gradec, Avstrija (v angleškem jeziku)

12.30 – 12.45

Vprašanja in diskusija

12.45 – 13.15

Mreža za družinsko pismenost v Sloveniji Ester Možina, Andragoški center Slovenije

13.45 – 14.15

I want you to read for me! Aura Campan, Georgeta Topan, Anca Docolin, Osrednja knjižnica Octavian Goga Cluj – Napoca, Romunija (v angleškem jeziku)

14.15 – 15.15

Izvedbe programov družinske pismenosti (dobre prakse)

Jure Bohinec, MKK

Urša Bajda, Šolska knjižnica OŠ Tončke Čeč, Trbovlje

Barbara Kuzmič, Cankarjeva knjižnica Vrhnika

15.15

Zaključek konference

Prijave bodo možne preko e-obrazca od 4. 1. 2019 do 25. 1. 2019, oz. do zapolnitve prostih mest.
Udeležba je brez kotizacije.

Prijavnico najdete na spletni strani Mestne knjižnice Kranj <https://www.mkk.si/2017/02/22/druzinska-pismenost/>.

Vljudno vabljeni!

